

พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EVOLUTION AND ADAPTATION OF YAOWARAT COMMUNITY IN ACCORDANCE WITH
TOURISM PROMOTION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Human and Social Development

Inter-Department of Human and Social Development

GRADUATE SCHOOL

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของ ชุมชนย่านเยาวราช
โดย	นายทัตติยะ เต็มสุริยวงศ์
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ศยามล เจริญรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรมนุญ หนูจักร)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.ศยามล เจริญรัตน์)	
.....	กรรมการ
(ดร.ธนภูมิ อติเวทิน)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ทัศนียะ เต็มสุริยวงศ์ : พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน
 ย่านเยาวราช. (EVOLUTION AND ADAPTATION OF YAOWARAT COMMUNITY
 IN ACCORDANCE WITH TOURISM PROMOTION) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ดร.ศยามล
 เจริญรัตน์

การท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากในประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อ
 พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย การท่องเที่ยวในเยาวราชเป็นอีกพื้นที่การท่องเที่ยวที่
 กรุงเทพมหานครให้ความสนใจ วิทนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของเมืองที่
 ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราช และ 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวจาก
 ผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจ
 การท่องเที่ยวในย่านเยาวราช งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ
 การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ งานวิจัยชิ้นนี้เน้น
 การศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนแรกการเก็บข้อมูลวิจัยเชิง กลุ่มตัวอย่างคือ
 ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช จำนวน 13 ราย เครื่องมือที่ใช้ใน
 การเก็บข้อมูลได้แก่ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก และแผนที่เดิน
 ดิน ขั้นตอนที่สองการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น
 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง กับนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาเยาวราชมี
 ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจจำนวน 117 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) วัฒนธรรมที่ส่งเสริม
 ให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชมีด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่ ประวัติศาสตร์
 สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิต 2) ย่านเยาวราชเปลี่ยนจากย่านที่อยู่อาศัย เป็นย่านเศรษฐกิจและเข้า
 มามีบทบาทด้านการท่องเที่ยวจากการพัฒนาของเมืองและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยมี
 ทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมเชื้อสายจีนเป็นเอกลักษณ์ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 ในย่านเยาวราช 3) การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ผู้ประกอบการธุรกิจการ
 ท่องเที่ยวในย่านเยาวราชปรับตัวโดยหันมาพึ่งพานักท่องเที่ยวภายในประเทศแทนนักท่องเที่ยวจาก
 ต่างประเทศ

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6187285720 : MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEYWORD: Evolution Adaptation Cultural tourism Tourism business entrepreneurs in the
Yaowarat community

Tastiya Temsuriyawong : EVOLUTION AND ADAPTATION OF YAOWARAT COMMUNITY
IN ACCORDANCE WITH TOURISM PROMOTION. Advisor: SAYAMOL CHAROENRATANA,
Ph.D.

Tourism is the most important role which attracts tourists to develop Thailand's economic. Tourism in Yaowarat area is another tourist area that Bangkok interested. The purposes of this research article are 1) to study Evolution urban development that result in cultural tourism in the Yaowarat community 2) to study the evolution and adaptation of tourism business entrepreneurs in the Yaowarat community as a result of the COVID-19 epidemic. This research is qualitative research and quantitative research by using Exploratory Sequential Design, which includes both qualitative research and quantitative research methods. Methods of operation include in-depth interviews with 13 tourism business entrepreneurs in the Yaowarat community, together with Non - Participant observations and Geo-Social Mapping. In terms of quantitative research, by Non probability random sampling and purposive sampling with domestic tourists traveling to yaowarat, there were 117 voluntary respondents. The result 1) There are 3 aspects of culture that promote cultural tourism in yaowarat area: History, architecture, and way of life 2) Yaowarat has changed from a residential area it is an economic district a role in tourism from the development of the city and the change of the era. There are unique cultural resources of Chinese descent to promote cultural tourism in yaowarat area. 3) Tourism during the COVID-19 epidemic: Tourism business entrepreneurs in Yaowarat area have adapted to rely on domestic tourists instead of foreign tourists.

Field of Study: Human and Social
Development

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวិทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ศยามล เจริญรัตน์ ผู้เป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้ศึกษาที่คอยให้คำชี้แนะในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ ผู้เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้และคอยให้ความห่วงใยแก่ผู้ศึกษามาโดยตลอด ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. ธนภูมิ อติเวทิน ที่สละเวลาอันมีค่าเพื่อมาเป็นกรรมการสอบให้แก่ผู้ศึกษา อีกทั้งยังช่วยให้มุมมองต่าง ๆ ที่อันประโยชน์แก่งานศึกษาในครั้งนี้

ในประเด็นของการเข้าถึงข้อมูลขอขอบคุณ คุณสมชัย กวางทองพาณิชย์ หรือ อาเจ็กสมชัย ที่คอยให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา และพาศึกษาพื้นที่พร้อมทั้งคำแนะนำที่สามารถนำไปปรับใช้กับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

และขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลทุก ๆ ท่านของการศึกษาครั้งนี้ทั้งผู้ที่ไม่ได้เอ่ยมา ณ ที่นี้ด้วย ที่ให้คำแนะนำทั้งทาง ด้านวิชาการ และข้อมูลโดยทั่วไป ผู้ศึกษาจึงอยาก ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจในการศึกษาให้ผู้ศึกษาสามารถศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงขอบคุณที่คอยอยู่ด้วยกันตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไผ่ หรือ นายณัฐวุฒิ รุ่งโรจน์สิทธิชัย ที่คอยเป็นที่ปรึกษาในการเก็บข้อมูลและคอยช่วยเหลือให้งานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้ความช่วยเหลือและคอยเป็นกำลังใจให้กันมาจนเกิดวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ขึ้น

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และคุณน้า ที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาในการศึกษาระดับชั้นปริญญาโทขอบคุณในความหวังดีและกำลังใจที่ทำให้เมื่อยามท้อเราก็ก็นึกถึงครอบครัวเสมอและก่อให้เกิดกำลังใจที่จะทำมันให้สำเร็จอย่างที่มุ่งหวังไว้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จมิได้ถ้าปราศจากกำลังใจและความหวังดีของทุก ๆ ท่าน และขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ทัศนียะ เต็มสุริยวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 คำถามการวิจัย.....	4
1.5 วิธีการศึกษา.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ผู้ประกอบการในย่านเยาวราช.....	7
2.1.1 ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ.....	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	10
2.2.1 นักท่องเที่ยว.....	12
2.2.2 รูปแบบของเมืองท่องเที่ยว.....	13
2.2.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	14

2.2.4	ทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	15
2.2.5	รูปแบบของการท่องเที่ยว.....	16
2.2.6	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	16
2.2.7	ผลกระทบของการท่องเที่ยว.....	17
2.2.8	การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว	23
2.2.9	แนวความคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว	25
2.3	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม	27
2.3.1	ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัย (Modernization).....	27
2.3.2	แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง (Urbanization).....	29
2.3.3	แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.....	31
2.3.4	การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม.....	32
2.4	แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว.....	33
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	39
3.1	วิธีการศึกษา	39
3.2	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	40
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	42
3.4	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
3.5	ขอบเขตของการศึกษา.....	43
บทที่ 4	พัฒนาการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของย่านเยาวราช.....	45
4.1	ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาเยาวราช	45
4.2	การเดินทางเข้าถึงพื้นที่เยาวราช	49
4.3	พัฒนาการของย่านเยาวราช	51
4.3.1	ต้นกำเนิดของย่านเยาวราช	51

4.3.2	ย่านเยาวราชกับบทบาททางด้านเศรษฐกิจก่อนปี พ.ศ. 2540.....	53
4.3.3	เยาวราชกับการเข้ามาของการท่องเที่ยวภายหลังปี พ.ศ. 2540.....	57
4.4	ทรัพยากรการท่องเที่ยวของย่านเยาวราช	71
บทที่ 5	การปรับตัวเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช.....	75
5.1	การปรับตัวของการท่องเที่ยวย่านเยาวราช	75
5.1.1	การปรับตัวทางสังคม	77
5.1.2	การปรับตัวทางวัฒนธรรม	78
5.2	สถานการณ์โควิด - 19 กับสภาพการณ์การท่องเที่ยวประเทศไทย	80
5.2.1	การท่องเที่ยวไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19.....	80
5.2.2	ความพยายามแก้ปัญหาสภาพการท่องเที่ยวในสภาวะการแพร่ระบาดโควิด - 19 ของ ทางภาครัฐ	83
5.2.3	การปรับตัวด้านการท่องเที่ยวของย่านเยาวราชในภาวะวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโค วิด - 19.....	85
5.3	สาเหตุการเดินทางมาย่านเยาวราชของนักท่องเที่ยวภายในประเทศในสภาวะการแพร่ระบาด โควิด - 19	97
5.3.1	การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชผ่านมุมมองของนักท่องเที่ยว.....	103
5.4	อภิปรายผล.....	104
บทที่ 6	บทสรุป	108
6.1	สรุปผลการศึกษา.....	109
6.2	ข้อจำกัดทางการศึกษา.....	112
6.3	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	112
6.3.1	ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	113
6.3.2	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	113
บรรณานุกรม.....		114
ประวัติผู้เขียน.....		119

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงถึงนิยามของวิสาหกิจขนาดย่อม	8
ตารางที่ 2 แสดงถึงนิยามของวิสาหกิจขนาดกลาง.....	8
ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงเศรษฐกิจของพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ พ.ศ. 2562	47
ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงสังคมของพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ พ.ศ. 2562	48
ตารางที่ 5 การจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช	63
ตารางที่ 6 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2558 - 2563	81
ตารางที่ 7 สรุปรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2558 - 2563.....	82
ตารางที่ 8 อาชีพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราช	100
ตารางที่ 9 แสดงระดับการศึกษาและจำนวนครั้งที่เคยมาเยือนเยาวราชของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราช	101

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ภาพที่ 2 แผนที่แสดงถึงพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษابริเวณถนนเยาวราช ถนนผดุงด้าว และถนน แปลงนาม.....	44
ภาพที่ 3 บริเวณภายในสถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีวัดมังกร วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2563	50
ภาพที่ 4 ร้านขายของแห้งเครื่องยาจีนร้านหนึ่งในย่านเยาวราชที่มีการสืบทอด จากรุ่นสู่รุ่น วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2564	56
ภาพที่ 5 บริเวณหน้ามูลนิธิเทียนฟ้า วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2564.....	58
ภาพที่ 6 ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563	62
ภาพที่ 7 แผนที่เดินดินย่านเยาวราชที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และแบ่งประเภทตาม ผู้ประกอบการ ร้านอาหาร, ภัตตาคาร, สถานที่, โรงแรม, ร้านทอง ตามลำดับ.....	70
ภาพที่ 8 บริเวณถนนผดุงด้าวร้านขายของไหว้ตามเทศกาลต่าง ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีน วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564.....	72
ภาพที่ 9 บรรยากาศบริเวณถนนผดุงด้าวที่เงียบเหงาในช่วงของ การแพร่ระบาดโควิด - 19 วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2564	86
ภาพที่ 10 ผู้ประกอบการร้านอาหารในย่านเยาวราช ช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ที่ไม่มีแม้แต่ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2563.....	87
ภาพที่ 11 โรงแรมเชียงใหม่แมนชั่น ในช่วงของการแพร่ระบาดโควิด - 19 วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2564.....	91
ภาพที่ 12 บริเวณถนนเยาวราชยามค่ำคืนที่รายล้อมไปด้วยนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ของช่วง การแพร่ระบาดโควิด - 19 ช่วงแรก วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2563.....	97
ภาพที่ 13 แสดง เพศ อายุ และรายได้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเยาวราช	99
ภาพที่ 14 แสดงถึงสาเหตุของการมาเยือนย่านเยาวราช.....	101
ภาพที่ 15 สภาพการท่องเที่ยวในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 บริเวณถนนแปลงนาม วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2564.....	103

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวสูง มีการนำจุดเด่นทางด้านภูมิประเทศที่มีความหลากหลายมาใช้ประโยชน์และพัฒนาเป็นการส่งเสริมนโยบายด้านการท่องเที่ยวจนเป็นหนึ่งในโลกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยเรามีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2519 – 2524 เป็นต้นมา จนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจจำนวนมหาศาลให้แก่ประเทศโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความหลากหลายและเกี่ยวเนื่องอย่างสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจกระแสหลัก ประกอบด้วย ธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านคมนาคม และสถานที่ประกอบการที่พักอาศัยหรือโรงแรม อีกทั้ง ธุรกิจกระแสรองซึ่งประกอบด้วย ร้านอาหาร หรือร้านกาแฟ ที่ได้รับความนิยมตามกระแสสังคมปัจจุบัน อีกทั้งการท่องเที่ยวส่งผลดีให้กับอุตสาหกรรมในรูปแบบอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การพัฒนาที่ดิน การเกษตร หรือ เครื่องประดับ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลไกการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาก้าวหน้าหรือการถดถอย การเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วคราวหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นถาวรเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือเป็นโทษต่อสังคมล้วนแล้วแต่มีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น เช่นเดียวกับที่ สุริชัย หวันแก้ว และคณะ (2547) อาจารย์นักวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เคยให้นิยามไว้ว่า “การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม โดยมีบทบาทความสำคัญในด้านการส่งเสริมพื้นฐานทางด้านสังคมให้ดียิ่งขึ้น ก่อให้เกิดมิตรภาพ ความสัมพันธ์อันดี ช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ ศิลปะวัฒนธรรม แต่ถึงอย่างไรในทางกลับกันการท่องเที่ยวก็เป็นตัวทำลายสังคมวัฒนธรรมที่นำมาซึ่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมในเชิงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือการทำลายซึ่งสภาพดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของการท่องเที่ยวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย ภาษา และปัญหาทางสังคม ได้แก่ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางเพศพาณิชย์”

เช่นเดียวกันกับเยาวราช ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของประเทศไทยที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากในประเทศและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ หลังไหลเข้ามาท่องเที่ยวอย่างไม่ขาดสายและได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายการท่องเที่ยวที่ต้องมาให้ได้เมื่อมาเยือนประเทศไทยหรือเยือนกรุงเทพมหานคร จุดเด่นในย่านเยาวราชคือการนำเสนออัตลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมจีนที่ยังสืบทอดมาจากอดีต และเป็นย่านที่มีการทำการค้าหนาแน่นมีนักธุรกิจเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก และเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจอย่างคึกคัก ไม่ว่าจะเป็นการค้าเงินธุรกิจร้านค้า ของฝาก ร้านอาหาร โรงแรม และอีกมากมาย อีกทั้งยังมีการจัดการนำเที่ยวส่งผลให้ย่านเยาวราชแห่งนี้เป็นย่านที่คึกคักไปด้วยการค้าเงินธุรกิจการท่องเที่ยวสืบเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของย่านเยาวราชในมุมมองการท่องเที่ยว ที่ทำให้มูลค่าที่ดินย่านนี้มีราคาสูงขึ้นในทุก ๆ ปีเกิดการเข้ามาของธุรกิจต่าง ๆ เข้ามาลงทุนในพื้นที่เพื่อหวังสร้างผลกำไร ผลประกอบการทางเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ย่านเยาวราชมีการพัฒนาของเมืองที่พัฒนาไป อีกทั้งยังมีรถไฟฟ้ามหานครที่ตัดผ่านแล้วจึงเป็นพื้นที่เหมาะแก่การค้าเงินธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างมาก ทำให้เยาวราชมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน ทั้งธุรกิจดั้งเดิมในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ทันตามสมัยนิยมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ธุรกิจจากคนนอกที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่แห่งนี้ที่นำจุดเด่นทางด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนมาผสมผสานกับความคิดสมัยใหม่ที่ช่วยดึงดูดผู้บริโภคให้เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ย่านเยาวราชได้อย่างไม่มีเบื่อ ทำให้ย่านเยาวราชเป็นพื้นที่ที่มีขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยว และประกอบดำเนินการทางธุรกิจที่สำคัญของประเทศไทย

แม้ว่าย่านเยาวราชแห่งนี้จะมีการดำเนินธุรกิจจากคนในพื้นที่และนอกพื้นที่อย่างหลากหลายกลุ่ม ธุรกิจการท่องเที่ยวนั้นจึงเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของย่านเยาวราชแห่งนี้ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจและการเข้ามาของนักลงทุนที่แสวงหาผลประโยชน์จากธุรกิจต่าง ๆ ที่คาดหวังจะได้ค่าตอบแทนที่สมราคาตามที่ผู้ประกอบการมุ่งหมายไว้ แต่การค้าเงินธุรกิจการท่องเที่ยวนั้นก็ต้องเกิดภาวะชะงักจากภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ที่เกิดขึ้นอันมาจากความไม่แน่นอนของสังคมที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ หรือจะเป็นเรื่องทางการเมืองที่เปราะบาง เช่น ในปัจจุบันภาวะโรคระบาดโควิด - 19 ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยและผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก เพราะว่าประเทศไทยเรานั้นมีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมากเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นจึงส่งผลให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยทุก ๆ ภูมิภาคและทุกรูปแบบของการท่องเที่ยวต่างพากันหยุดนิ่ง เช่นเดียวกันกับในย่านเยาวราชที่ผู้วิจัยได้ไปลงพื้นที่มาบ้างจึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวซบเซาลงไปอย่างมากจากการเกิดผลกระทบต่อ การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการทั้งคนในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาประกอบธุรกิจในย่านเยาวราชต่างได้รับผลกระทบกันอย่างถ้วนหน้า เนื่องจากขาดการวางแผนการรับมือที่ดีในภาวะการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดที่

เกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เยาวราชและภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีบริบทการใช้พื้นที่ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจเช่นเดียวกัน

การพัฒนาของเมืองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในย่านเยาวราชจากย่านการค้าที่รุ่งเรืองย่านที่อยู่อาศัยที่คับคั่งด้วยวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนสู่บทบาทใหม่ที่ย่านการค้าแห่งนี้ได้มานั้นคือบทบาทด้านการท่องเที่ยว จากการที่เป็นย่านการค้าที่สำคัญประกอบกับเป็นย่านที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานครส่งผลให้ย่านเยาวราชมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะพัฒนาเข้าสู่บทบาทด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจึงกลายเป็นบทบาทใหม่ที่ย่านแห่งนี้ได้รับมา และกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานครดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในย่านแห่งนี้รวมถึงยังดึงดูดให้ผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านแห่งนี้ เยาวราชจึงเป็นพื้นที่พิเศษที่มีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่โดดเด่นในด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของย่านเยาวราช และการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชนั้นมีแนวโน้มเติบโตขึ้นทุก ๆ ปี แม้ว่าในต้นปี พ.ศ. 2563 จะเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างไม่ทันตั้งตัวผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวต่างพากันได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับย่านเยาวราชก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิดในครั้งนี้อย่างเช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพัฒนาการ และการปรับตัวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการเข้ามายังย่านเยาวราชแห่งนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ในย่านเยาวราช

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราชมีการกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

ด้านพื้นที่การศึกษา พื้นที่เขตสัมพันธวงศ์และเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย บริเวณถนนเยาวราชที่เป็นถนนเส้นหลักของพื้นที่แห่งนี้โดยเริ่มตั้งแต่บริเวณวัดไตรมิตรวิทยารามไปจนถึงบริเวณโรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม และถนนเจริญกรุงตั้งแต่บริเวณโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยไปจนถึงวัดชัยชนะสงคราม

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยต้องการดำเนินการศึกษาในเรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในย่านแห่งนี้ในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสังคม และผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

1.4 คำถามการวิจัย

1. การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชมีรูปแบบเป็นอย่างไร
2. การปรับตัวในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด – 19 ในย่านเยาวราชเป็นอย่างไร

1.5 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ โดยจะเป็นการศึกษาข้อมูลจากข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น หนังสือ เอกสาร ตำรา และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ รวมถึงโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในย่านเยาวราช
3. ลงสำรวจพื้นที่เพื่อทำการศึกษาแบบผสมผสานโดยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในส่วนของคุณภาพ ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณเก็บข้อมูลผ่านการแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในพื้นที่ และนำข้อมูลทั้งสองส่วนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป
4. วิเคราะห์และอธิบายผลจากข้อมูลที่เก็บได้จากข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ และมีข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณเป็นข้อมูลสนับสนุนในเรื่องพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

พัฒนาการ หมายถึง ปรากฏการณ์ทางสังคม ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของการพัฒนา

การปรับตัว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของบุคคลให้เข้ากับสภาพสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตเข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้

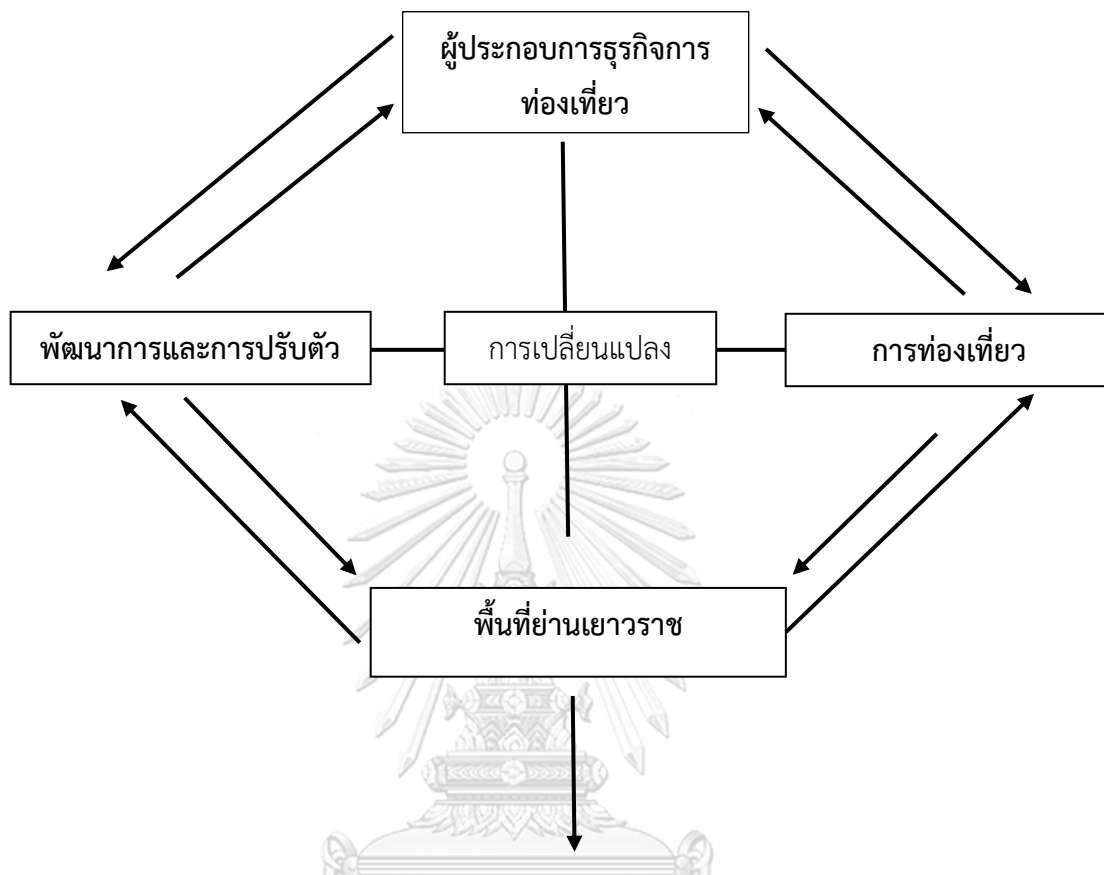
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การนำอัตลักษณ์ทางวิถีชีวิต ประเพณี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมภายในพื้นที่ที่ยังคงอยู่มาส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช หมายถึง ผู้ที่ดำเนินธุรกิจ กิจการการค้าในรูปแบบต่าง ๆ บริเวณย่านเยาวราชเพื่อการท่องเที่ยวได้แก่ ร้านอาหาร ภัตตาคาร ร้านค้าปลีก / ร้านค้าส่ง โรงแรมที่พักอาศัย ร้านค้าทอง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช
2. ทำให้ทราบถึงการปรับตัวในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ในย่านเยาวราช

กรอบแนวคิดการวิจัย

- พัฒนาการของย่านเยาวราชเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19
- ปัจจัยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2 ในการศึกษาเรื่อง “พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช” ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้โดยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผลกระทบของการท่องเที่ยว และแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในงานวิจัยชิ้นนี้มากยิ่งขึ้น

- 2.1 ผู้ประกอบการในย่านเยาวราช
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ผู้ประกอบการในย่านเยาวราช

ย่านเยาวราชถือว่าเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งรวมของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการเหล่านี้เกิดขึ้นจำนวนมากตามจำนวนความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี ย่านเยาวราชแห่งนี้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและนักท่องเที่ยวภายในประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างไม่ขาดสายตลอดทั้งปี ซึ่งย่านเยาวราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื้อสายจีนที่สำคัญของคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย ในยามราตรีเยาวราชได้เปลี่ยนแปลงเป็นถนนคนเดินแหล่งรวมอาหารขึ้นชื่อเป็นเสน่ห์ของย่านนี้ทั้งกลางวัน และกลางคืนที่สร้างชื่อให้แก่การท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยผู้ประกอบการในย่านเยาวราช สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท โดยแบ่งตามเกณฑ์ธุรกิจ SMEs ซึ่งหมายถึง (Small and Medium Enterprise) วิสาหกิจขนาดกลาง และวิสาหกิจขนาดย่อม โดยธุรกิจ SMEs ได้ครอบคลุม กิจการด้วยกัน 3 กลุ่ม ตามการแบ่งของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 (Thai SMEs Center)

1. กิจการผลิตสินค้า ครอบคลุมถึง การผลิตที่เป็นลักษณะของการประกอบการอุตสาหกรรมทุกประเภท กิจการผลิตสินค้าในขั้นนี้ยังรวมถึงการแปรรูปผลิตผลการเกษตรอย่างง่ายที่มี

ลักษณะเป็นการอุตสาหกรรม วิสาหกิจชุมชน และการผลิตที่เป็นการประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือนอีกด้วย

2. กิจการบริการ ครอบคลุมถึง การศึกษา การสุขภาพ การบันเทิง การขนส่ง การก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ การโรงแรมและห้องพัก การภัตตาคาร การขายอาหาร การขายเครื่องดื่มของภัตตาคารและร้านอาหาร การให้บริการเช่าสิ่งบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ การให้บริการส่วนบุคคล บริการในครัวเรือน บริการที่ให้กับธุรกิจ การซ่อมแซมทุกชนิด และการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว

3. กิจการค้าส่งและค้าปลีก ครอบคลุมถึง การให้บริการเกี่ยวกับการค้า ซึ่งแบ่งออกเป็น การค้าส่ง หมายถึง การขายสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้แก่ ผู้ค้าปลีก ผู้ใช้ในงานอุตสาหกรรม งานพาณิชย์กรรม สถาบัน ผู้ใช้ในงานวิชาชีพ และรวมทั้งการขายให้แก่ผู้ค้าส่งด้วยตนเอง การค้าปลีก หมายถึง การขายโดยไม่มีการเปลี่ยนรูปสินค้าทั้งสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้กับประชาชนทั่วไปเพื่อการบริโภคหรือการใช้ประโยชน์เฉพาะส่วนบุคคลในครัวเรือน การค้าในลักษณะนี้มีความหมายรวมถึงการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนการซื้อขาย สถานีบริการน้ำมัน และสหกรณ์ผู้บริโภค

วิสาหกิจขนาดกลาง และวิสาหกิจขนาดย่อมจะใช้จำนวนการจ้างงาน และรายได้ของกิจการเป็นเกณฑ์ในการกำหนดขนาดของกิจการ

ตารางที่ 1 แสดงถึงนิยามของวิสาหกิจขนาดย่อม

กิจการ	จำนวนการจ้างงาน (คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 100
กิจการบริการ	ไม่เกิน 30	ไม่เกิน 50

ที่มา: ธรรมนูญ (2563)

ตารางที่ 2 แสดงถึงนิยามของวิสาหกิจขนาดกลาง

กิจการ	จำนวนการจ้างงาน (คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)
กิจการผลิตสินค้า	เกินกว่า 50 - 200	เกินกว่า 100 - 500
กิจการบริการ	เกินกว่า 30 - 100	เกินกว่า 50 - 300

ที่มา: ธรรมนูญ (2563)

2.1.1 ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ

ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ หมายถึง ความไม่แน่นอนในการเกิดปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและความสูญเสียทางธุรกิจที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอน และการสูญเสียซึ่งเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท คือ

1. ความเสี่ยงที่แท้จริง (Pure Risk) หมายถึง การเสี่ยงที่ทำให้เกิดการสูญเสียโดยไม่มีโอกาสที่จะได้ประโยชน์เลย เช่น ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่มีแต่ความสูญเสียโดยไม่มีประโยชน์เลย ความเสี่ยงที่แท้จริงสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทได้แก่

1.1 ความเสี่ยงที่เกิดแก่บุคคล ทำให้บุคคลต้องสูญเสียผลประโยชน์ เช่น การสูญเสียรายได้ การสูญเสียผลประโยชน์ที่จะได้รับ

1.2 ความเสี่ยงที่เกิดแก่ทรัพย์สิน เช่น เกิดเหตุอัคคีภัย หรือภัยทางธรรมชาติต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการสูญเสีย หรือสูญหายทางทรัพย์สิน

1.3 ความเสี่ยงที่เกิดแก่ความรับผิดชอบ เป็นการสูญเสียที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบของบุคคล เช่น ความสูญเสียซึ่งเกิดจากการส่งสินค้าไม่ทันเวลา ความสูญเสียจากการผิดนัด

2. ความเสี่ยงจากการคาดการณ์ (Speculative Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการคาดการณ์ผิดพลาด การตัดสินใจที่ผิดพลาดหรือการคาดคะเนผิดประกอบด้วยกัน 3 ประเภทคือ

2.1 ความเสี่ยงในการจัดการ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการตัดสินใจการบริหารที่ผิดพลาด เช่น การตัดสินใจการลงทุนที่มีความเสี่ยง การตัดสินใจในปริมาณการผลิตที่มีความเสี่ยงในทางตลาด

2.2 ความเสี่ยงทางการเมือง เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น การก่อการร้าย ภาวะสงครามกลางเมือง การก่อจลาจล เป็นต้น

2.3 ความเสี่ยงจากนวัตกรรม เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการผลิตสินค้าใหม่ ๆ ซึ่งอาจมีปัญหาทางการตลาด เช่น การผลิตสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด สินค้ามีราคาแพงไม่เหมาะสมกับกลุ่มตลาดที่ต้องการ

3. ความเสี่ยงพื้นฐาน (Fundamental Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดกับคนจำนวนมาก เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะสงคราม ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

4. ความเสี่ยงจำเพาะ (Particular Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่ทำให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเกิดความเสียหาย เช่น ไฟไหม้บ้าน อุบัติเหตุทางรถยนต์ เป็นต้น

5. ความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงได้ (Dynamic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น ความเสี่ยงที่ผันผวนตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศหรือเศรษฐกิจของโลก การเปลี่ยนแปลงทางรสนิยมของลูกค้า

6. **ความเสี่ยงคงที่ (Static Risk)** หมายถึง ความเสี่ยงที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่สามารถแปรเปลี่ยนได้ เช่น ความเสี่ยงอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ ความเชื่อของคน

7. **ความเสี่ยงที่เอาประกันได้ (Insurable Risk)** หมายถึง ความเสี่ยงแท้จริงและความเสี่ยงจำเพาะที่เอาประกันได้โดยมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการคือ

7.1 มีลักษณะที่สำคัญ คือ เกิดความเสียหายจริง มีความรุนแรงตามที่บริษัทประกันภัยกำหนด มีมีความสำคัญพอที่จะประกันได้

7.2 ต้องเป็นอุบัติเหตุ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากอุบัติเหตุไม่ได้ตั้งใจหรือจงใจให้เกิดขึ้น

7.3 ต้องคำนวณได้ คือ สามารถหาค่าทางสถิติได้ หรือสามารถประเมินราคาได้

7.4 ต้องเป็นความสูญเสียที่แท้จริง คือ เป็นความสูญเสียจริงที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัย

7.5 จะต้องเป็นความสูญเสียที่ไม่มากเกินไป คือ เป็นความสูญเสียที่ครอบคลุมในสัญญาของบริษัทประกัน

8. **ความเสี่ยงที่เอาประกันไม่ได้ (Uninsurable Risk)** คือ ความเสี่ยงภัยที่บริษัทประกันจะไม่รับทำประกันภัยสามารถจำแนกได้ดังนี้

8.1 การขาดตัวเลขทางสถิติ

8.2 เป็นภัยต่อสาธารณะ

8.3 การขาดผลประโยชน์

8.4 ความเสี่ยงที่มากเกินไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสามารถกำหนดไว้ได้อย่างหลากหลายซึ่งจะแบ่งได้ตามหลักสากลประกอบด้วย 3 ประการ

1. เดินทางจากที่พักอาศัยของตนไปยังสถานที่อื่นชั่วคราว
2. เดินทางตามความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์อย่างใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ หรือหารายได้

แต่นอกจากทั้งสามข้อที่กล่าวมาแล้วนั้นการท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดเฉพาะการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือการเดินทางเพื่อหาความสำราญเพียงแต่อย่างเดียว แต่การท่องเที่ยวยังหมายความรวมถึงการเดินทางเพื่อดำเนินธุรกิจ เดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากที่ตนมีอยู่ การเดินทางเพื่อการกีฬาหรือแม้กระทั่งการเดินทางไปเยี่ยมญาติสนิทมิตรสหาย

ก็หมายถึงการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน จนพัฒนามากลายเป็นที่มาของการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเฉก เช่นในปัจจุบันที่มีการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายทั่วโลก และถือได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในรูปแบบของการนันทนาการของมนุษย์ที่เกิดขึ้นยามว่างโดยมีความสัมพันธ์กับการเดินทางจากที่อาศัยของตนเองไปยังที่ต่าง ๆ หรือเรียกว่า แหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์คนนั้น ๆ เป็นปัจเจกบุคคลคนไป เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจตามสนองของแต่ละบุคคล (Mill & Morrison, 1985)

สถาบันวิจัยเพื่อการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวว่า เป็นการนันทนาการแบบหนึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ได้มีการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หมายหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าเป็นการเดินทางจากที่พักอาศัยของตนไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีสิ่งเร้าทางกายภาพ วัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ สถานะหรือการแลกเปลี่ยนทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเดินทางและการท่องเที่ยวเป็นตัวผลักดันให้เกิดแรงกระตุ้นดังกล่าวเกิดขึ้น

Lumsdon (1999) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ติดต่อและสัมพันธ์กับกิจกรรมของบุคคล โดยสามารถเกิดขึ้นจากการที่เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีก ที่หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนและการติดต่อธุรกิจ

McIntosh and Gupta (1980) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อจุดหมายต่าง ๆ โดยมีแรงจูงใจ 4 ประเภท ประกอบด้วย

1. แรงจูงใจทางด้านกายภาพ หมายถึง ความต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ร่วมกิจกรรมทางการกีฬา หรือรักษาสุขภาพ พักผ่อนตากอากาศ หรือร่วมกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงต่าง ๆ
2. แรงจูงใจทางวัฒนธรรม หมายถึง ความต้องการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในแหล่งอื่นที่ไม่ใช่ที่อยู่เดิมของตน หรือที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งมีหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็น ศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ประเพณีต่าง ๆ ที่สถานที่แห่งนั้นมีอยู่
3. แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความต้องการพบปะผู้คนสังสรรค์กับผู้คนใหม่ ๆ เป็นการเข้าสังคม หรือพบปะญาติสนิทมิตรสหาย
4. แรงจูงใจด้านสถานภาพและการยอมรับทางสังคม หมายถึง ความต้องการ พัฒนาตนเองให้มีฐานะหรือการสร้างการยอมรับทางสังคม อาจเกี่ยวข้องกับการศึกษา การประชุมและการติดต่อธุรกิจ

ดังนั้น การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่พักอาศัยปกติที่เป็นหลักแหล่ง ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ชั่วคราวด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของผู้เดินทางบุคคลนั้น เช่น เดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจการเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทาง

เพื่อเยี่ยมชมญาติสนิทมิตรสหาย ซึ่งการท่องเที่ยวนั้นไม่ใช่การเดินทางเพื่อการประกอบอาชีพหรือ แสวงหารายได้

นอกจากการท่องเที่ยวจะเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยสำหรับการท่องเที่ยวนั้นก็คือนักท่องเที่ยว หากการท่องเที่ยวปราศจากนักท่องเที่ยวก็จะกลายเป็นเพียงสถานที่ ๆ หนึ่งไม่ต่างจากสถานที่อื่น

2.2.1 นักท่องเที่ยว

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2553) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวก็จะเกิดขึ้นหรือดำเนินไม่ได้ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวและนักทัศนจร ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว (Tourists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อื่น มิใช่ ที่พำนักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืน อย่างน้อย 1 คืน) แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใ้ใช้การไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้โดยสารมาทางเรือสำราญทางทะเลแล้วไม่พักค้างคืนบนฝั่งไม่นับเป็นนักท่องเที่ยวจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ หรือนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (Foreign Tourists or International Tourists) หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourists) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรในประเทศไทยในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติที่พำนักอาศัยถาวรอยู่ในประเทศไทยก็ได้ และมีการเดินทางท่องเที่ยวไปใน จังหวัดอื่น ๆ

2. นักทัศนจร (Excursionists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่ อันมิใช่ที่พำนักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวในระยะเวลาสั้น ๆ ไม่ถึง 24 ชั่วโมง (ไม่ได้ค้างคืน) และเดินทางไปโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใ้ใช้การประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้ที่โดยสารเรือสำราญทางทะเลที่ค้างพักรแรมในเรือสำราญจะถูกรับว่าเป็นนักทัศนจรจำแนกออกได้ดังนี้

นักทัศนจรชาวต่างประเทศ (Foreign Excursionists) หมายถึง นักทัศนจรชาวต่างประเทศที่เดินทางมาจากต่างประเทศมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

นักทัศนจรภายในประเทศ (Domestic Excursionists) หมายถึง นักทัศนจรที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรในประเทศไทยในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรอยู่ในประเทศไทยก็ได้ และมีการ เดินทางท่องเที่ยวไปในจังหวัดอื่น ๆ

3. ผู้มาเยือน (Visitors) หมายถึงผู้ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยจะจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวหรือนักทัศนศึกษาก็ได้ตามแต่จะตรงกับคุณสมบัติหรือนิยามในข้อใด

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากสถานที่ของตนไปยังสถานที่แห่งหนึ่งที่ไม่ใช่สถานที่ของตนเพียงชั่วคราวซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป มีการค้างคืน อย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางโดยสมัครใจ ด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่ การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ส่วนนักทัศนศึกษา หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากสถานที่แห่งตนไปยังสถานที่แห่งหนึ่งที่ไม่ใช่สถานที่แห่งตนเพียงชั่วคราวซึ่งการเดินทางนี้จะเป็นการเดินทางที่ใช้ระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง ไม่ได้ค้างคืนและเดินทางไปโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม

2.2.2 รูปแบบของเมืองท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวดึงดูดก่อให้เกิดการท่องเที่ยวในเมืองต่าง ๆ เมื่อพิจารณาด้านเมืองการท่องเที่ยวนั้นจะสามารถแบ่งประเภทของเมืองท่องเที่ยวได้ตามลักษณะด้านภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้งของเมือง และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ที่สืบทอดกันมา เมืองท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. เมืองธรรมชาติ คือเมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่พร้อมเพรียง สภาพแวดล้อมสมบูรณ์โดดเด่นแตกต่างไปจากเมืองอื่น ๆ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นอีก 2 รูปแบบคือ

1.1 เมืองภูเขา ได้แก่ เมืองที่อยู่ในลักษณะภูมิศาสตร์แบบเทือกเขา หรือที่สูง มีความสวยงามจากสภาพภูมิประเทศแบบเทือกเขาหรือที่สูง รวมถึง สภาพภูมิอากาศที่แตกต่าง ตัวอย่างในประเทศไทย เช่น แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ เป็นต้น

1.2 เมืองชายทะเล ได้แก่เมืองที่มีภูมิประเทศอยู่ริมฝั่งชายทะเล โดยมีลักษณะพิเศษอื่นเนื่องจากติดกับชายหาด มีกิจกรรมทางน้ำหลากหลายประเภท ยกตัวอย่างเช่น ชลบุรี ภูเก็ต ตรัง เป็นต้น

2. เมืองประวัติศาสตร์ เมืองประวัติศาสตร์คือ เมืองที่มีความสำคัญตั้งแต่สมัยอดีต เป็นเมืองที่มีร่องรอยของอารยธรรมโบราณ ที่สืบทอดหลงเหลือร่องรอยให้เห็นจนปัจจุบัน เมืองประวัติศาสตร์นี้จะมีแหล่งโบราณสถานเรื่องราวสถาปัตยกรรมรวมถึงศาสนาสถานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญตั้งอยู่ เช่น เมืองสุโขทัย เมืองอยุธยา เป็นต้น

3. เมืองศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เมืองประเภทนี้มีลักษณะโดดเด่นจากขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรม ศิลปะประจําถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวสูง และนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นจุดเด่นของเมือง เช่น เมืองเชียงใหม่ เมืองภูเก็ต เป็นต้น (ประภาวดี เผ่าทอง จิน, 2538: 18)

2.2.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

Pike (2008) กล่าวถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผนวกรหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์ และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ต่าง ๆ แก่ผู้บริโภค โดยสิ่งสำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัยในสถานที่นั้น ๆ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ (6A's) ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) เป็นการจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความสะดวกสบายรวดเร็ว รู้ถึงจุดหมายของแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่ที่จะเดินทางไป เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์และความต้องการของการเดินทางท่องเที่ยว
2. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย
3. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ อาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มี ความโดดเด่น และได้รับความนิยม หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาอารยธรรมของอดีต
4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ โดยที่พักประเภทต่าง ๆ จะต้องมียสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกันอีกด้วยขึ้นอยู่กับ ความต้องการของแต่ละบุคคล เช่น ภัตตาคาร บาร์ ฟิตเนส เซ็นเตอร์ สระว่ายน้ำ ซาวน่า และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นต้น
5. กิจกรรม (Activities) ในยุคปัจจุบันการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงการเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงามของธรรมชาติ แต่ความสำคัญสำหรับผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว คือ การได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมกับสถานที่นั้น ๆ เพื่อเป็นการเก็บภาพความประทับใจไว้ระลึกถึงสถานที่ดังกล่าว อาทิ เช่น การเดินป่า เพื่อศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำของท้องถิ่น การปีนหน้าผา การพายเรือแคนู บริเวณป่าชายเลน ทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การไถนา การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศหรือพื้นที่ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งประกอบไปด้วยธุรกิจและการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบที่สำคัญในการท่องเที่ยวใน แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบหลักด้วยกัน 6 ประการ (6A's) ได้แก่ ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) และการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรที่จะต้องมีความรับผิดชอบเพื่อสร้างความร่วมมือกันวางแผนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ของการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนทั้งการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเข้ากับความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความสมดุลกันทั้งสองอย่าง

2.2.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

การที่สถานที่หนึ่งแห่งจะกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้นั้นจะต้องมีองค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มายังสถานที่ ๆ นั้นในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งโดยสามารถแบ่งออกเป็นระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค จนถึงระดับโลก อาจเป็นสิ่งที่มาตามธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สรรค์สร้างขึ้นมาก็ได้ โดยสิ่งเหล่านั้นจะต้องมีความงดงาม แปลกตา สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น ๆ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนที่อื่น อันถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ที่มีคามสวยงามตามธรรมชาติ ธรรมชาติเป็นผู้สรรค์สร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาโดยมนุษย์ไม่ได้เป็นคนสร้างขึ้นมา โดยมีลักษณะเด่นตามหลักภูมิศาสตร์หรือธรณีวิทยา มีความสะอาดสร้างคามร่มรื่นให้แก่ผู้มาท่องเที่ยว ทรัพยากรเหล่านี้ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ชายหาด เป็นต้น และ 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมได้แก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์แต่ละกลุ่มสังคมหรือชุมชนสร้างขึ้นมา มนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น และยึดถือปฏิบัติมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยทรัพยากรประเภทนี้ยังสามารถแบ่งออกได้อีกสอง ทรัพยากรย่อยอันได้แก่ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนาสถาน และทรัพยากรประเภทศิลปะวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจับต้องได้

2.2.5 รูปแบบของการท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวที่ Douglas Foster ผู้เขียนตำรา “Travel and Tourism Management” ได้จำแนกรูปแบบของการท่องเที่ยวซึ่งแบ่งออกเป็น 9 อย่าง

1. การท่องเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด (Holiday Mass Popular Individual)
2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural Religion)
3. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational)
4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและความบันเทิง (Sport and Recreation)
5. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ (Historical and Special Interests)
6. การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies)
7. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติสนิทมิตรสหาย (Visiting Friends/Relations)
8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business)
9. การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา (Conferences/Congress)

2.2.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อย่างที่เราทราบดีว่าการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นหนึ่งในด้านที่มีความโดดเด่นสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ เช่นเดียวกับ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีจุดดึงดูดที่สำคัญคือ “วัฒนธรรม” ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นจึงเกิดการเคลื่อนไหว เนื่องจากการเดินทางของนักท่องเที่ยว สินค้าของฝาก อาหาร เครื่องแต่งกาย ดนตรีประจำถิ่น และสื่อโฆษณาต่าง ๆ ที่ยังเป็นตัวกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสัมผัสวัฒนธรรมที่แตกต่างจากของตน เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ เติมเต็มความต้องการ และเสพคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม วิถีชีวิตจนกลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือกำเนิดครั้งแรกจากการประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Sites: ICOMOS) ในปี พ.ศ. 2512 (Moulin, 1989, cited in Koster, 1996: 231) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจึงเป็นที่มาของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมมีความหมายว่า “เป็นรูปแบบ การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงดลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุม ถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมาย

ปลายทาง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อให้เกิดมิตรภาพ และสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน”

จากการท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวส่งผลให้วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเป็นทรัพยากรหลักที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนในชุมชน และลักษณะทางสังคมเฉพาะกลุ่มไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิต ธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น ประจําถิ่น อัตลักษณ์ดั้งเดิม หรืออัตลักษณ์ที่แปรเปลี่ยนไปตามสังคมวัฒนธรรมตามช่วงเวลา หล่อหลอมพัฒนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวมีทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนา ผลิตภัณ์ท์ ประจําถิ่น สถาปัตยกรรม สิ่งที่จับต้องไม่ได้ อาทิ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีการดำเนินชีวิต เป็นต้น วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งทั่วโลก ต่อเนื่อง รวดเร็ว และไม่มีที่สิ้นสุด (UNESCO, 2006: 18)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมอย่างสูง ในปัจจุบันค่านิยมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยวกระแสหลักมีความนิยมในการท่องเที่ยวกระแสรองมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิม (Indigenously) ความเป็นต้นตำรับ (Authenticity) ของชุมชนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา หรือเช่นเดียวกับประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนหันมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น จึงได้เกิดความพยายามในการกระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจต่อวัฒนธรรมของตนเอง มีความตื่นตัวที่จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยมีความร่วมมือจากทางภาครัฐ และภาคเอกชนมีการจัดการบริหารการท่องเที่ยวในชุมชนมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับกับย่านเยาวราชแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญและได้รับความนิยมอย่างสูงจากการมีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนที่มีความโดดเด่นแห่งหนึ่งของประเทศไทย

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญ ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น กระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง แต่หากดำเนินโดยไม่มีทิศทางก็มีผลเสียที่นำไปสู่การทำลายวัฒนธรรมของตนเองด้วยเช่นกัน

2.2.7 ผลกระทบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะว่ามนุษย์ทุกคนนั้นล้วนแล้วต้องการแสวงหาความสุขให้ตนเอง จากการไปที่ไม่คุ้นชิน หรือเปลี่ยนสถานที่ใหม่ ๆ เพื่อแสวงหาความสุขให้กับตนเอง แต่เดิมนั้น การท่องเที่ยวไม่ได้เป็นธุรกิจแต่อย่างใดแต่เพื่อไปมาหาสู่กับ

ญาติมิตร หรือการเดินทางระหว่างเมืองเพื่อการค้าขาย ต่อมาเมื่อมีการพัฒนากระแสหลักเกิดขึ้น ระบบเศรษฐกิจเข้ามามีความสำคัญต่อมนุษย์ทุก ๆ คนมีการพัฒนาในรูปแบบสังคมเมืองการดำรงชีวิตแตกต่างไปจากเดิม การเดินทางกับธุรกิจจึงมาผนวกรวมเข้าด้วยกัน จนกลายเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวเกิดขึ้น การขยายตัวของเมืองการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้การท่องเที่ยวมีความต้องการในการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น การท่องเที่ยวจึงถูกพัฒนาให้เป็นในรูปแบบธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งธุรกิจระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมถึงการร่วมมือระหว่างประเทศ เช่นเดียวกันการท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นประโยชน์ทางด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวยังเป็นรูปแบบหนึ่งของอำนาจอ่อน (Soft Power) ในการเผยแพร่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในระดับโลก เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อผลกระทบทางบวกและผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีอัตราเพิ่มสูงมากมีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่นและนโยบายระดับประเทศเป็นวาระแห่งชาติ ตั้งแต่แผนนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมา โดยผลกระทบทางเศรษฐกิจทางบวกมีดังต่อไปนี้

1.1 มีการจ้างงานเกิดขึ้น ยกกระดับคุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพของผู้นในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้มีมาตรฐานที่ดียิ่งขึ้นไปเกิดการปรับปรุงพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ ถนน ระบบไฟฟ้า โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริม ธุรกิจการท่องเที่ยว

1.2 การขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวอัตราการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถขยายเพิ่มการลงทุนและขยายตัวออกไปเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง เช่น โรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหารของที่ระลึก ร้านอาหาร ต่าง ๆ ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในพื้นที่นั้น ๆ จะกลับไปหมุนเวียนเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน (วรรณภา วงษ์วานิช, 2539 อ้างถึงใน ฅนฤกษ์พงษ์ เดือนดาว, 2547: 11)

1.3 การเสริมสร้างส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น ปัจจัยสำคัญของเศรษฐกิจท้องถิ่นคือการท่องเที่ยวหากท้องถิ่นใดมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีและมีการส่งเสริมที่ถูกต้องจะสามารถสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็งจากการท่องเที่ยวได้ รายได้จากการท่องเที่ยวจะเป็นตัววัดมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวแล้วยังสามารถสร้างรายรับจากการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ เช่น การหาบเร่แผงลอย ขนส่งสาธารณะท้องถิ่น เช่น รถสามล้อ รถแดงของจังหวัดเชียงใหม่ รถตุ๊กตุ๊ก เป็นต้น แม้ว่ารายได้ประเภทนี้อาจเป็นตัวเลขที่ไม่แน่นอนนัก หากมองในเชิงเศรษฐกิจ

แต่รายได้ประเภทนี้จะกลับคืนสู่เศรษฐกิจท้องถิ่นโดยตรงเกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

1.4 เกิดการสร้างอาชีพใหม่ ๆ มีการเพิ่มขึ้นของศักยภาพและการพัฒนาทักษะของคนในชุมชนกลายเป็นแรงงานฝีมือตามความถนัด หรือ อุตสาหกรรมของชุมชนนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบทางลบก็สามารถเกิดขึ้นได้ เช่น ปัญหารายได้ที่ไม่แน่นอนเป็นไปตามฤดูกาลท่องเที่ยว เกิดปัญหาการว่างงานนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ปัญหาแรงงานท้องถิ่น การอพยพแรงงานคนท้องถิ่น การโยกย้ายแรงงานจากแรงงานท้องถิ่น ผู้ประกอบการภายนอกพื้นที่เข้ามาหาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น ค่าครองชีพในเมืองท่องเที่ยวที่สูงขึ้น ต่างจากอดีต ความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้ และปัญหาการถือครองที่ดินราคาที่ดินที่สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการจัดระเบียบดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว

2. ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ประเทศไทย กรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในสถานที่ ที่ได้รับความนิยมจากการท่องเที่ยวในระดับสากล มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ หลั่งไหลเข้ามาเที่ยวในกรุงเทพมหานคร สามารถแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเราได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ย่านเยาวราชที่มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย เป็นต้น จากการท่องเที่ยวที่มีความต้องการสูงขึ้นมีการเพิ่มโอกาสสำหรับคนในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ผู้คนในท้องถิ่น ทั้งการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่ท้องถิ่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอีกทั้งการท่องเที่ยวยังเป็นกุญแจสำคัญให้มีการเปิดรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางด้านสังคม วัฒนธรรมและบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเรียนรู้การขยายช่องทางทางด้านธุรกิจกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ และซึมซับซึ่งวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีของต่างถิ่นต่างชาติ แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็อาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเสียเองที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปไม่มากนักน้อย เช่น งานฝีมือประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ที่มีความภาคภูมิใจที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น งานฝีมือเหล่านั้น อาจแปลงเปลี่ยนไปเป็นเพียงสินค้าทางการท่องเที่ยวทั่วไปที่ดูไร้ราคา เกิดความเสื่อมลงทางวัฒนธรรม ความเสียหายต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรม เกิดการทำลายการลอกเลียนแบบ ขโมยทรัพย์สินทางปัญญา การเคลื่อนย้ายทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างผิดกฎหมาย สิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมโดนลดทอน และที่แย่ที่สุดคือการลดลงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอาคารสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่แปรเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในทุก ๆ วัน ไม่ได้รับการปกป้องดูแลอย่างที่สมควรจะอนุรักษ์ไว้ อีกทั้งสภาพแวดล้อมดั้งเดิมถูกเปลี่ยนแปลงไปจนสิ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่

รวดเร็วเกินไปเพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นจนท้องถิ่นถูกบีบบังคับให้เปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมจนไม่เหลือรากฐานหรือเค้าโครงเดิมดังเช่นอดีตที่พี่น้องอนุรักษ์สืบทอดให้คงอยู่ไว้ นอกจากนั้นยังเกิดการแก่งแย่งผลประโยชน์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนระหว่างผู้ประกอบการและคนในท้องถิ่น ซึ่งในบางที่ทรัพยากรนั้นมีอยู่อย่างจำกัดเกิดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็นทำให้เกิดความเสื่อมโทรมลงของสภาพแวดล้อมและต้นทุนเดิมของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่มีอยู่ และโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาตามความต้องการของการบริการท่องเที่ยวและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีอัตราการชำระภาษีที่สูงขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อสาธารณูปโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ท้ายที่สุดอาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมืองการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียม ปัญหาความแออัดของเมืองท่องเที่ยว ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป และอีกมากมายที่อาจเกิดขึ้น

นอกจากผลกระทบที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้นการท่องเที่ยวมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมของชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ และส่งผลกระทบต่อชุมชนนั้น ๆ ทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบทางด้านสังคม และผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม กษมา ประจง (2546) ได้เขียนงานวิจัยในเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย สรุปผลกระทบทั้ง 3 ประเภทไว้ดังนี้

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนทางด้านเศรษฐกิจในทางบวก นั้นมีด้วยกัน 7 ประการได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่หันมาประกอบอาชีพการค้า การบริการแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ในพื้นที่ดีขึ้น
2. การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชนเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเป็นการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น ร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจให้เช่าที่พัก เป็นต้น
3. การสร้างสรรค์อาชีพและการสร้างงาน จากเดิมชาวบ้านในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก หลังเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่พื้นที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงานแก่สมาชิกภายในชุมชน
4. การกระจายรายได้ ชาวบ้านในชุมชนมีอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น ชุมชนมีการสร้างงานเกิดรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน
5. การออมทรัพย์ ในอดีตชาวบ้านมีการดำเนินวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายตามวิถีชนบท เมื่อมีการเข้ามาของการท่องเที่ยวชาวบ้านมีการออมทรัพย์ และมีแนวโน้มในการออมทรัพย์เพิ่มมากขึ้น

6. การช่วยยกมาตรฐานการครองชีพ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการจ้างงาน และการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

7. ลดภาวะการว่างงานนอกฤดูกาล จากการเป็นสังคมเกษตรกรรมในอดีต ชาวบ้านในชุมชนจะมีการประกอบอาชีพเก็บเกี่ยวผลผลิตตามฤดูกาลผลิตผลเมื่อเกิดการท่องเที่ยว ภายในพื้นที่ส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้ในช่วงนอกฤดูกาลเก็บเกี่ยว

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนทางด้านเศรษฐกิจในทางลบ มีด้วยกัน 7 ประการ ได้แก่

1. ปัญหารายได้ไม่แน่นอน เนื่องจากพื้นที่ฤดูกระดังง์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจึงมีฤดูกาลท่องเที่ยวเพียง 6 เดือนเพราะต้องให้ธรรมชาติมีการพักฟื้นตัวทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีโอกาสที่จะหารายได้จากการท่องเที่ยวเพียงแค่ 6 เดือนเท่านั้น

2. ปัญหาค่าครองชีพสูง จากการเข้ามาของการท่องเที่ยวส่งผลให้เศรษฐกิจในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ราคาสินค้าทุกประเภทในพื้นที่มีราคาสูงกว่าปกติ

3. ปัญหาส่วนแบ่งผลประโยชน์อันควรได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่นั้น มีการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกชุมชนเข้ามาดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวได้ บางธุรกิจจึงเกิดการผูกขาดขึ้น เกิดการแบ่งส่วนผลประโยชน์ที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

4. ปัญหาราคาที่ดินสูง ที่ดินในพื้นที่มีราคาสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดจึงเกิดภาวะเงินเฟ้อ

5. ปัญหาด้านการถือครองที่ดิน การถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยว กรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นของบุคคลภายนอก กรรมสิทธิ์ที่ดินของคนในพื้นที่ลดน้อยลง

6. ภาวะหนี้สินครอบครัวที่เพิ่มสูงขึ้น การประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วประกอบกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้เกิดภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นมากกว่าสมัยที่ยังเป็นสังคมเกษตรกรรม

7. การอพยพแรงงาน เกิดการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนย้ายแรงงานคนในออกคนนอกเข้า

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนทางด้านสังคมในทางบวก มีด้วยกัน 7 ประการ ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพ ในอดีตอาชีพหลักของคนในพื้นที่คือการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. การสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคม เมื่อภายในพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับ ความนิยมนหน่วยงานภาครัฐจึงมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

3. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครัวเรือน เมื่อภูมิกะดังได้รับการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทำให้การประกอบอาชีพของคนในพื้นที่เปลี่ยนไปจากการทำเกษตรกรรมเป็น การประกอบกิจการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวจึงเป็นเหตุผลให้มีแนวโน้มที่ขนาดครอบครัวจะเล็กลงจาก ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

4. การเสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน เกิดการตระหนักรู้ถึงกำเนิดของคน ในชุมชน

5. การป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของคนในชุมชน จากการที่เกิดการประกอบอาชีพที่ เหมาะสมมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพทำให้เกิดการไม่อพยพย้ายถิ่นของคนในท้องถิ่น

6. การเสริมสร้างการศึกษาแก่บุตรหลาน จากการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ ความต้องการทางการศึกษาจึงเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาที่ก้าวไกลและ เจริญก้าวหน้าเพื่อให้เท่าทันต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

7. ความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความกระตือรือร้น ในการประกอบอาชีพจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จากอดีตที่การประกอบอาชีพจะเป็นตาม ฤดูกาลแต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ตลอดปีตามช่วงเวลาการท่องเที่ยว

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนทางด้านสังคมในทางลบ มีด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่

1. ความไม่เป็นธรรมในสังคม คนในชุมชนบางกลุ่มอาจไม่ได้รับผลประโยชน์จาก การพัฒนาการท่องเที่ยวจากการที่ต้องพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาในพื้นที่เกิดความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม

2. อาชญากรรมในชุมชน จากการที่ภูมิกะดังกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญย่อม เกิดปัญหาอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นจากทั้งคนในพื้นที่เองและคนนอกพื้นที่ที่เข้ามาสร้างปัญหา อาชญากรรมถือได้ว่าเป็นผลกระทบทางด้านลบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นการทำลายการ ท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างอันตราย

3. ความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน นักท่องเที่ยวสร้างปัญหาความ รำคาญใจให้แก่ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เกิดปัญหาความไม่พอใจระหว่างกัน

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนทางด้านวัฒนธรรมในทางบวก มีด้วยกัน 2 ประการ ได้แก่

1. การผลิตและจำหน่ายงานศิลปวัฒนธรรม เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในพื้นที่เกิดการส่งเสริมสร้างงานสร้างอาชีพศิลปหัตถกรรม วัฒนธรรมพื้นถิ่นเพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกจากการท่องเที่ยว

2. การสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ จากการท่องเที่ยวที่เข้ามาภายในพื้นที่ทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นยังคงสืบทอดต่อมาได้ ทำให้คนในพื้นที่รู้จักรู้สืบทอดวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของตนให้อยู่สืบไป

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนทางด้านวัฒนธรรมในทางลบ มีด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่

1. ค่านิยมในการใช้สอย การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากทำให้วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไป วิถีชีวิตดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปจากเดิมมีพฤติกรรมที่ใช้สอยมากขึ้นระบบทุนนิยมเข้ามาครอบงำประชากรในพื้นที่

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อ ความเชื่อดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากการเข้ามาของวัฒนธรรมใหม่และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การเปลี่ยนแปลงทางการแต่งกาย จากการแต่งกายชุดพื้นถิ่นมีการเข้ามาของชุดสมัยใหม่ที่นำสมัยกว่าชุดพื้นถิ่นดั้งเดิมประชากรในพื้นที่จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงของการแต่งกายที่แปรเปลี่ยนตามวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา ภาษาถิ่นของตนเกิดการสูญหายและไม่ได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นใหม่

2.2.8 การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว

จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสร้างเม็ดเงินหมุนเวียนให้แก่พื้นที่การท่องเที่ยว แต่จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวนั้นย่อมมีผลกระทบที่ตามมาอย่างแน่นอน ประมุข แก้วเนียม and Baker (1986: 116-117) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาเมืองซึ่งผลกระทบนั้นสามารถจำแนกได้ออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่คือ

1. **ผลกระทบอันเนื่องมาจากความเจริญของแหล่งท่องเที่ยว** เมื่อแหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยม จึงเกิดการพัฒนาด้านพื้นที่ท่องเที่ยวบริเวณนั้น ๆ มากขึ้นจนส่งผลให้เกิดผลกระทบตามมาสามารถแบ่งย่อยได้ดังนี้

1.1 เกิดจากความพยายามในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ ให้มีบริการต่าง ๆ เช่น โรงแรมใหญ่ที่มีชื่อเสียง ทำให้เกิดการขาดแคลนสาธารณูปโภคในเมืองและทัศนียภาพของสิ่งก่อสร้างมาบดบังให้ไม่น่ามองอีกด้วย

1.2 การพัฒนาและการขยายตัวในลักษณะเป็นเส้นตรง เกิดจากการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวอย่างมากที่สุด เช่นการสร้าง ร้านอาหารที่ติดริมถนนทำให้สร้างความแออัดต่อผู้คนที่สัญจรไปมา ซึ่งการพัฒนาในรูปแบบนี้เป็นการพัฒนาที่ด้อยคุณภาพและไม่เกิดผลดีต่อการพัฒนาในอนาคต

1.3 แหล่งท่องเที่ยวบางสถานที่ไม่สามารถให้บริการสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวและคนภายในท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ ส่งผลให้เกิดมลภาวะในสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านสุขภาพแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

1.4 การแบ่งแยกของผู้ที่อยู่อาศัยเดิมภายในท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการเพราะการเข้ามาใช้บริการหรือสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยวมักจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าปกติเพื่อนักท่องเที่ยวซึ่งไม่เหมาะกับคนในท้องถิ่น คนในท้องถิ่นจึงต้องเลือกการบริการที่สะดวกกว่าและประหยัดกว่ารวมถึงด้านกายภาพเขตท่องเที่ยวกับที่อยู่อาศัยของคนในท้องถิ่นมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยจุดที่จะสามารถแบ่งแยกได้ก็จะเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ซึ่งเป็นการแบ่งแยกทางเศรษฐกิจแต่ผลที่ได้เกิดการแบ่งแยกทางกายภาพอีกด้วย

1.5 การจราจรติดขัด เกิดขึ้นเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นจากการใช้เส้นทางเดียวกับแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัด 3 รูปแบบ คือเกิดจากรูปแบบของการเดินทางที่แตกต่างกัน เกิดจากการจราจรที่สูงเกินไปโดยเฉพาะบริเวณศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยว และสุดท้ายเกิดจากไม่เพียงพอในพื้นที่จอดรถซึ่งจะเป็นผลมาจากการขาดแคลนพื้นที่ว่างภายในแหล่งท่องเที่ยว

2. ผลกระทบอันเนื่องมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง การที่เมือง ๆ หนึ่งพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ว่องไวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับให้มีความพร้อมเพียงพอไม่ว่าจะเป็นระบบ สาธารณูปโภค สถานที่ต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบที่อยู่อาศัยใหม่ ๆ เรียกว่า การฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal) แบบหนึ่งในเมืองแต่สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเหล่านั้นย่อมเป็นสิ่งรุกรานของเมืองเช่นกัน เพราะว่าเป็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในเมืองที่มีความหนาแน่นขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาความแออัด ปัญหาด้านการจราจร ปัญหามลพิษและการกำจัดของเสียของเมือง แต่อีกมุมหนึ่งก็เป็นข้อดีที่เป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานแห่งใหม่ สร้างงานสร้างอาชีพและเป็นการพัฒนาเมืองการขยายเมืองอีกทางหนึ่ง

3. ผลกระทบอันเนื่องมาจากการพัฒนาบ้านหลังที่สอง (Second Home) ในสภาพแวดล้อมแบบชนบท บริเวณใดก็ตามที่พัฒนากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว มักจะเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินแห่งเดิมเสมอ ๆ จะมีความขัดแย้งระหว่างการใช้ที่ดินชนบทกับที่ดินสำหรับท่องเที่ยวโดยความขัดแย้งนั้นสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

3.1 ความขัดแย้งทางด้านการคมนาคม ซึ่งมักมีการตัดผ่านเส้นทางคมนาคม ผ่านพื้นที่ชนบทดั้งเดิมส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างที่ดินเกษตรกรรม

3.2 ความขัดแย้งในเชิงพฤติกรรม การร่งเทียวย่อมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นที่ ถิ่นเดิมไป รวมถึงธรรมชาติที่ถูกทำลาย ลดทอนลงไปเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

3.3 ความขัดแย้งในด้านการแย่งงาน แรงงานเกษตรกรรมแปรเปลี่ยนเข้าสู่ แรงงานเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้นเพราะรายได้ค่าตอบแทนที่สูงกว่าการทำอาชีพดั้งเดิมของพวกเขา

3.4 ความขัดแย้งในการแย่งที่ดิน มีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยจากเดิมที่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ยากในการควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมไม่ให้สูญเสีย ทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิมของที่ดินนั้นเพื่อที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปด้วยเพราะย่อมต้องมีการ สูญเสียอย่างแน่แท้เพียงแต่เราจะทำอะไรก็ไม่เกิดความสูญเสียใหญ่ นั่นคือสิ่งที่ต้องช่วยกัน แก้ปัญหา

2.2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว

การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่สำคัญ ให้ความสำคัญว่าพื้นที่ท่องเที่ยวแหล่งนั้นมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้ เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่ท่องเที่ยว ให้เกิดความสอดคล้องในการรองรับ นักท่องเที่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวให้ไปด้วยกันให้เกิดความสมดุลเพื่อเป็นการจัดการและรองรับการ ท่องเที่ยวไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและพื้นที่โดยรอบของแหล่งท่องเที่ยว

ประสิทธิภาพในการรองรับการพัฒนา (Carrying Capacity) หมายถึง การใช้ ทรัพยากรในระดับความเข้มสูงสุดเพื่อการจัดการแบบหนึ่ง ทรัพยากรอาจหมายถึงรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น โดยสามารถอยู่ได้โดยไม่มีการเสื่อมค่าหรือ เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของทรัพยากรนั้น ๆ United Nations (1984: 30) องค์การอนามัยโลกและ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการรองรับการ พัฒนาว่าเป็นขีดความสามารถของการรองรับการท่องเที่ยว จำนวนของผู้คนที่สามารถอยู่ได้เมื่อมี กิจกรรมดำเนินการท่องเที่ยวส่งผลให้สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมเสียหายน้อยที่สุด ขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเพียงพอทั่วถึง และไม่กระทบต่อความ จำเป็นด้านพื้นฐาน ความเป็นไปของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

เดิมทีแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่มาจากฝั่งวิทยาศาสตร์โดยการใช้สัดส่วนในการเลี้ยง สัตว์ต่อพื้นที่ การจัดการพื้นที่เพื่อให้จำนวนการเลี้ยงสัตว์กับทุ่งหญ้าที่ใช้เลี้ยงสัตว์นั้นสัมพันธ์กัน เพื่อให้ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์คงอยู่สภาพนั้นได้ตลอดไปไม่มีการทำลายของสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้จึงได้

นำมาประยุกต์ใช้กับการรองรับการพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยพื้นที่ท่องเที่ยวที่สามารถรองรับจำนวนประชากรสูงสุด โดยที่ไม่ทำลายซึ่งแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ ให้เสื่อมโทรมไป ในเวลาต่อมาจึงได้มีการพัฒนาเมือง ระบบขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2536: 115)

ขีดความสามารถนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวเช่นการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจะมีการยอมรับระดับความพลุกพล่านของนักท่องเที่ยวมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นอกจากนี้ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวก็ยังแตกต่างกันตามเกณฑ์การตัดสินใจอีกด้วย เช่น ความต้องการการบริโภคด้านสาธารณูปโภค การกำจัดของเสียภายในพื้นที่ สภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป หรือขนาดของพื้นที่ นอกจากนี้ ความสามารถหรือโอกาสในการจัดการหรือควบคุมป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น โดยไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นที่และประชาชนในพื้นที่

ประสิทธิภาพในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ประสิทธิภาพในการรองรับการพัฒนาด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) การสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เช่น ย่านเยาวราชเป็นย่านอาศัยและย่านพาณิชย์กรรมย่อมต้องการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงระบบสาธารณูปโภคส่วนไหนของย่านเยาวราชเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนไหนเป็นย่านพาณิชย์กรรมต้องการจัดสรรให้ตรงตามวัตถุประสงค์ต้องจัดการสาธารณูปโภคให้เพียงพอต่อความต้องการที่เติบโตขึ้น

2. ประสิทธิภาพในการรองรับการพัฒนาด้านการรับรู้ (Perceptual Carrying Capacity) เป็นรูปแบบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ในด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวอย่างไร โดยเฉพาะความหนาแน่นของคนเข้ามาใช้พื้นที่ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบต่อบุคคลที่อยากจะเข้ามาใช้พื้นที่ หรือนักท่องเที่ยว

3. ประสิทธิภาพในการรองรับการพัฒนาด้านนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) เป็นการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างสูงที่สุดในการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการแต่พื้นที่ในด้านระบบนิเวศต้องสามารถรองรับได้หรือในรูปแบบการหาปัจจัยที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่อาจจะเสื่อมโทรมลงและยากที่จะกลับคือสุขภาพดี

หากไม่มีซึ่งการควบคุมขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวได้ ผลกระทบนั้นต้องพิจารณาจาก 2 เรื่องคือผลกระทบต่อลักษณะจินตภาพของการท่องเที่ยว คือสถานที่ท่องเที่ยววันนั้น ๆ เกิดการลดลงของความน่าดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยววันนั้นซบเซาลง และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือการ

ทำลายหรือลดทอนลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ รวมถึงสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

กล่าวโดยสรุปในพื้นที่ย่านเยาวราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างไม่ขาดสายส่งผลให้มีการเข้ามาของผู้ประกอบการจำนวนมากจึงเกิดการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว อันเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยอีกทางหนึ่งที่สำคัญ แต่จากการที่ย่านเยาวราชเป็นย่านที่อยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานครทำให้การพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างจำกัดอันส่งผลให้เกิดผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบอีกทั้งอาจยังส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของพื้นที่จากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มากเกินไปจนเกินกว่าพื้นที่จะรองรับไหว

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

2.3.1 ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัย (Modernization)

ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัย นั้นเริ่มมีแนวคิดนี้ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อรัฐชาติมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการวางระเบียบทางสังคมจากประเทศมหาอำนาจของผู้ชนะสงคราม รวมถึงการพัฒนาการขยายตัวของสงครามเย็นระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตในขณะนั้นระบบโลกมีการนำระบอบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาใช้จนเรียกว่าการพัฒนากระแสหลักที่มีกานำรูปแบบการพัฒนานี้ไปใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกโดยเฉพาะรัฐแบบทุนนิยมหรือประเทศโลกเสรี ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งการพัฒนา จนเป็นที่มาของทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัย

ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัยเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1950 เรียกได้ว่าเป็นแนวคิดทฤษฎีกระแสหลักที่ใช้ในการพัฒนารัฐชาติต่าง ๆ ทั่วโลก นักวิชาการที่มีชื่อเสียง เช่น อัดัม สมิธ (Adam Smith) รอสโทว์ (Rowtaw) เซอร์ คาร์ล ปอปเปอร์ (Sir Karl Popper) เป็นต้น โดยทฤษฎีพัฒนาสู่ความทันสมัยมีอุดมคติว่าด้วย ทุกสังคมต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยคือการใช้เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มีสังคมเมือง สังคมอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2542) ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัยเชื่อว่า สังคมทุกสังคมมีความเจริญที่ไม่เท่าเทียมกันสังคมต่าง ๆ ไม่ควรยึดติดกับขนบธรรมเนียมประเพณีมากนักจึงมองว่าการพัฒนาสู่ความทันสมัยคือการพัฒนาที่มีตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นต้น

การพัฒนาสู่ความทันสมัยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ 3 ประการ คือ (สุธี ประศาสน์ เศรษฐ์, อ้างถึงใน ดำรงค์ ฐานดี, 2532)

1. ลัทธิพัฒนานิยม เน้นการพึ่งพาดตลาดต่างประเทศทางด้านเงินทุน และเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การพัฒนาตามแรงผลักดันขององค์กรต่างประเทศ ให้สิทธิพิเศษ และการส่งเสริมการลงทุนขนาดใหญ่ เน้นการใช้เทคโนโลยีทันสมัย

2. ลัทธิบริโภคนิยม เน้นการโฆษณา การใช้สินค้าจากต่างประเทศ การยึดถือวิถีการดำเนินชีวิตเหมือนต่างประเทศ

3. ลัทธิความมั่นคง เน้นการควบคุมของรัฐการกีดกัน และการบังคับและปฏิบัติตาม โดยการใช้กฎหมายขัดขวางการรวมกลุ่ม หรือ จำกัดบทบาทของมวลชน
การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยสามารถวิเคราะห์ระดับการพัฒนาได้เป็น 2 ระดับ
ได้แก่

1. ระดับโครงสร้างทางสังคม ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัยสามารถวัดระดับโครงสร้างทางสังคมได้ 3 อย่าง ได้แก่ เป็นสังคมเมือง (Urbanization) เป็นสังคมอุตสาหกรรม (Industrialization) และสังคมที่มีการแข่งขัน (Competition)

2. ระดับบุคคล ลักษณะของคนตามทฤษฎีนี้จะต้องเป็นเจ้าของกิจการตำแหน่งหน้าที่การงานต้องมาจากความสามารถ มิได้มาจากชาติกำเนิด

รอสโทว์ (Rostow, 1959) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้เสนอแนวคิดการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยโดยวัดจากขั้นตอนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (The Stage of Economic Growth) มี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. สังคมแบบดั้งเดิม (Traditional Society) เป็นสังคมที่ยังไม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การผลิต ยังผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในการยังชีพยังไม่มีพัฒนามากนักมีการเชื่อในเรื่องของ โชคชะตา ดิน ฟ้า อากาศ หรือภูตผีปีศาจ

2. ขั้นตอนการเตรียมการทะยาน (Precondition for Take Off) เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมมีการสะสมทุนและความรู้แขนงต่าง ๆ เริ่มเข้าสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ มีการก่อตั้งสถาบันทางการเงินรวมถึงการพัฒนาทางด้านคมนาคมเพื่อเตรียมพร้อมสู่การพัฒนาที่กำลังจะเกิดขึ้น

3. ขั้นทะยาน (Take Off Stage) มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว เข้าสู่กระบวนการเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น มีการขยายตัวทางรายได้ประชาชาติที่เพิ่มสูงมากขึ้น

4. ขั้นการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นจำนวนมาก (High Mass Consumption Stage) การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างสูงจนประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ประชาชนในทุกภาคส่วนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากอดีตไม่ว่าจะอยู่ในเขตเมืองหรือเขตชนบท มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสวัสดิการทางสังคมโดยมีเป้าหมายเป็นรัฐสวัสดิการ

5. สังคมอุดมโภคา (Beyond Consumption) ในขั้นสังคมอุดมโภคานี้ระบบเศรษฐกิจจะมีความมั่นคงสูงมีความอุดมสมบูรณ์ของการผลิตสินค้าทางการเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสมบูรณ์รายได้เหลือใช้

ทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัยเป็นแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาระแสหลักมีการนำทฤษฎีนี้มาใช้เป็นหลักคิดในการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่นำทฤษฎีดังกล่าวนี้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับนโยบายการพัฒนาของประเทศจากสังคมดั้งเดิมในอดีตเกิดการพัฒนาดตามยุคสมัย จากสังคมกลายเป็นสังคมเมือง (Urbanization) สู่สังคมอุตสาหกรรมที่นำพาประเทศสู่การพัฒนาดังที่ รอสโทว์น ได้กล่าวไว้ 5 ประการ เพื่อให้สังคมก้าวเข้าสู่สังคมอุดมโภคาที่เป็นความปรารถนาสูงสุดของหลักแนวคิดนี้

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง (Urbanization)

เมืองเป็นสิ่งที่ชีวิตสามารถมีการวิวัฒนาการเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่งสาเหตุนี้มากจาก เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรในพื้นที่เมืองมีการประกอบกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา และกิจกรรมของประชากรนั้นก็เป็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และพัฒนาสู่ความเป็นเมืองขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2524, อ้างถึงใน ปกรณ์ เมฆแสงสวย, 2548) ได้ให้ความหมายของคำว่า Urbanisation ไว้ว่าความเป็นเมือง (Urbanisation) หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมือง หรือการเคลื่อนย้ายของผู้คนหรือการดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมืองหรือการขยายตัวของเมืองออกไปทางพื้นที่ การเพิ่มจำนวนประชากร หรือการดำเนินกิจการงานต่าง ๆ มากขึ้น

เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธน (2530) ได้อธิบายถึงการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองไว้ว่า กระบวนการที่เกิดขึ้นจากการที่คุณค่าหรือคุณลักษณะของเมืองได้ถูกเผยแพร่ออกไป มีการเคลื่อนย้ายของประชากรออกจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง นอกจากนี้ยังรวมถึงรูปแบบของพฤติกรรมที่ปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปให้มีลักษณะเหมือนคนเมือง

ในแง่มุมด้านเศรษฐศาสตร์เมือง ได้มีการกล่าวถึงกระบวนการกลายเป็นเมืองไว้โดยเฮอริช (Hirsch, 1973) นักเศรษฐศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการกลายเป็นเมือง เกิดขึ้นจากการแปลงสภาพประชากร กระบวนการผลิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมการเมืองเศรษฐกิจชนบทไปสู่เศรษฐกิจเมือง ที่มีการรวมตัวบนพื้นที่ค่อนข้างมากสิ่งที่ตามมา คือเกิดการรวมตัว (ความหนาแน่น) ของประชากรในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการร่วมกันส่งผลต่อการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมทั้งนี้มีปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการกลายเป็นเมือง คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์ของค่าใช้จ่ายที่ในชนบทนั้นมีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อหน่วยที่ต่ำกว่า และปัจจัยด้าน

การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ภายในอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและรายได้ภายในชุมชน ดังนั้นปัจจัยทั้งการเพิ่มขึ้นของประชากรและการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความเป็นเมืองได้

แนวคิดการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองเป็นแนวคิดที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจวบจนถึงปัจจุบันโดยมีหลักคิดว่า จะพัฒนาอย่างไรให้ระบบเมืองมีความสมดุล ความเป็นเมืองหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนจากสังคมชนบทสู่สังคมเมืองการที่สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองนั้นสามารถใช้ข้อมูลเชิงสถิติเป็นเครื่องชี้วัดโดยสามารถวัดจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในเขตพื้นที่เมืองต่าง ๆ จากการเปลี่ยนผ่านความเป็นเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ จำนวนประชากรจะเริ่มไม่สะท้อนความเป็นเมืองโดยเฉพาะในเชิงคุณภาพชีวิตของประชากรส่งผลให้การพัฒนาสู่ความเป็นเมืองมีเงื่อนไขที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามแต่บริบทของเมืองนั้น ๆ เพื่อให้ตัวชี้วัดมีความครอบคลุมมิติเชิงคุณภาพมากขึ้น เช่น ความแออัดของประชากรต่อพื้นที่เมือง การเข้าถึงระบบสาธารณสุขภาค การจัดการขยะ การเข้าถึงระบบสาธารณสุข เป็นต้น

จากทฤษฎีการพัฒนาสู่ความทันสมัยกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการพัฒนาสู่ความทันสมัย เลอเนอร์ (Lerner, อ้างถึงใน เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2545) ให้ความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในทางสังคมต้องดำเนินการสนับสนุนต่อแนวความคิดความรู้ทางการเมืองและเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่ความเป็นเมือง เกิดการย้ายถิ่นของประชาชนจากเขตชนบทสู่เขตเมืองพร้อมทั้งเกิดการเปลี่ยนอาชีพตามสภาพความเป็นอยู่ของเมืองส่งผลให้ลักษณะโครงสร้างทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไปสู่ครอบครัวเดี่ยวที่มีเพียง พ่อ แม่ ลูก มีการพัฒนาทางการศึกษามากยิ่งขึ้นขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ความสัมพันธ์ในสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมสมัยใหม่ ความเท่าเทียมทางเพศ การเปิดรับความทันสมัยที่เกิดจากกระบวนการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากประเทศต่าง ๆ มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการขยายโอกาสในชีวิตมากยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามการที่สังคมจะก้าวสู่กระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลงความทันสมัยนั้น อาจต้องพบเจอกับปัญหาที่สำคัญ 4 ประการ ดังที่ ซีริล (Cyril, อ้างถึงใน เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2545) ได้สรุปไว้ด้วยกันคือ

1. การที่สังคมต้องเผชิญหน้ากับความคิดและบทบาทใหม่ ๆ ย่อมได้รับการต่อต้านขัดแย้งจากคนที่มีความเห็นต่างย่อมเป็นเรื่องธรรมดา
2. การผนึกตัวของความเป็นผู้นำหัวสมัยใหม่ที่มีการถ่ายโอนอำนาจจากผู้นำสมัยเก่าอาจต้องมีการปฏิวัติหลายชั่วอายุคนเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดของคนในสังคมได้

3. การแปรรูปทางเศรษฐกิจและสังคมจะดำเนินไปถึงจุดที่สังคมแปรรูปจากชีวิตชนบทและเกษตรกรรมสู่ชีวิตเมืองและอุตสาหกรรม
4. เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างขององค์กรทางสังคมในทุกภาคส่วน บางองค์กรอาจถูกปรับขนาดให้เล็กลง บางกิจกรรมอาจมีการจ้างวานต่อให้ผู้อื่นมาทำแทน

2.3.3 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและมักจะมาด้วยกันเมื่อไม่มีสังคมย่อมไม่มีวัฒนธรรม สังคมหมายถึง การอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์กันหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น อาชีพ เพศ อายุ ศาสนา ที่อยู่อาศัย และอีกมากมายที่เป็นปัจจัยของสังคม ซึ่งแต่ละสังคมนักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณีประจำกลุ่มสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงเป็นเรื่องพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ รวมถึงการเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของการกำเริบการทอ่งเกี่ยวอีกด้วย

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2557) ให้ความหมายของคำว่าสังคมไว้ว่า สังคมคือ คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามระเบียบตามกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญต่าง ๆ ร่วมกัน สามารถแบ่งออกเป็นโครงสร้างทางสังคมซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย

1. สังคมชนบท สังคมชนบทเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทยเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด สังคมชนบทหมายถึง การรวมกลุ่มแบบปฐมภูมิ มีการติดต่อกันแบบตัวถึงตัว สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมในท้องถิ่นมีความคล้ายคลึงกันส่งผลให้คนในสังคมชนบทมีสถานภาพทางสังคมไม่แตกต่างกันมากนัก การรวมกลุ่มทางสังคมเป็นไปอย่างเหนียวแน่น สมาชิกของสังคมทำหน้าที่สอดคล้องกันเป็นพื้นฐานเพื่อต่อเนืองและราบรื่น มักใช้ค่านิยมของคุณงามความดีทางศาสนาเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของประชาชนในกลุ่มสังคมนั้น ๆ

2. สังคมเมือง สังคมเมืองมักมีค่านิยมเน้นหนักในด้านอำนาจและความมั่งคั่ง สังคมเมืองสามารถพิจารณาสถานภาพทางสังคมได้ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจ และความเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือระดับการศึกษาที่แตกต่างจากสังคมชนบทอย่างสิ้นเชิง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถมองผ่านทฤษฎีความทันสมัยมาใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศิริรัตน์ แอดสกุล (2560: 79) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านทฤษฎีความทันสมัยไว้ว่า การพัฒนาทางสังคมจากสภาพล้าหลังไปสู่ความทันสมัยเกิดขึ้นโดยเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่ความทันสมัยกว่า โดยสังคมที่เปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยนั้นจะมีลักษณะสำคัญได้แก่การเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตวิถีเดิมไปสู่วิถีชีวิตที่อาศัยความรู้และเทคโนโลยีการผลิตพืชผลทางการเกษตรจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปเป็นเพื่อการพาณิชย์จากแรงงานคนมาใช้แรงงานเครื่องจักร ใช้เครื่องทุ่นแรงเพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลง

สู่ทางอุตสาหกรรม สังคมชนบทแปลเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองเป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมักจะมีชนบทรรมนิยมวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างของสังคมเป็นตัวขวางกั้นการพัฒนาแต่ ฉะนั้นก็ไม่เสมอไป บางสังคมชนบทรรมนิยมวัฒนธรรมประเพณีก็ผสมผสานวิถีดั้งเดิมและวิถีสมัยใหม่ เข้าด้วยกันจนกลมกลืนได้เป็นอย่างดีและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังนี้

สุริชัย หวันแก้ว (2538: 43) ให้คำจำกัดความของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า การที่ระบบสังคม กระบวนการหรือรูปแบบทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวหน้าหรือถดถอย อย่างถาวรหรือชั่วคราว และเป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เนื่องมาจากวัฒนธรรมที่เป็นผลผลิตของกิจกรรมระหว่างมนุษย์ ส่วนสังคมนั้นเป็นตัวกระทำที่เป็นผลผลิตจากการกระทำของมนุษย์

รพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2545: 23) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือ ปรากฏการณ์ปกติธรรมดาของสังคมทั้งหลาย บางสังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาไม่กี่ปี บางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ จนคนในสังคมไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หรือไม่รู้สึกรู้ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมดั้งเดิม การจะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นอาจต้องมีการเปรียบเทียบสภาพชีวิตของคนต่างช่วงอายุกันจึงจะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลง แต่ในสังคมสมัยใหม่นั้นสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในช่วงเวลาไม่กี่ปี

การอยู่รวมตัวกันของมนุษย์ก่อให้เกิดสังคม สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีวัฒนธรรม ประเพณีหรือมีความสัมพันธ์กันในสังคม สังคมเมืองและสังคมชนบทแม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของอาชีพค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตก็ยังคงเป็นสังคมและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์นั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากความต้องการการเปลี่ยนแปลงที่มีอย่างไม่จำกัดของมนุษย์ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมให้ดียิ่งขึ้น จากความต้องการการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่อย่างไร้ขีดจำกัดของมนุษย์ย่อมส่งผลให้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.3.4 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553) ได้ให้ความหมายคำว่า “วัฒนธรรม” ไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึงความเจริญงอกงามซึ่งเป็นกระบวนการจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่ง

ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนพัฒนากลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตรกรรม และผลิตผลทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม อันควรค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด เสริมสร้าง เติบโตคคะ และแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และ ธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมแห่งมนุษยชาติ

วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 หมวด คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ คือ วัฒนธรรมที่มุ่งตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 เช่น วัฒนธรรมการกิน การอยู่อาศัย การแต่งกาย เป็นต้น
2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือ วัฒนธรรมที่มุ่งตอบสนองด้านจิตใจของมนุษย์ เช่น ศาสนา ศิลปะ กฎเกณฑ์ในสังคมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา เป็นต้น

สุนัย จุลพงศธร (2549: 13) ให้คำจำกัดความของคำว่า วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนในชุมชนสร้างขึ้นเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ วิถีชีวิต และอื่น ๆ รวมทั้งผลผลิตทางพฤติกรรมที่ได้กล่าวไป โดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของและมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนอยู่เสมอ วัฒนธรรมชุมชนจึงเป็นศูนย์รวมของบรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อของคนในชุมชน

จากความหมายข้างต้นอาจสรุปได้ว่าวัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นสืบเนื่องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่จากอดีตถึงปัจจุบันสู่ออนาคตสืบเนื่องปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นแบบแผนที่ถ่ายทอดจากสังคมหนึ่งสู่อีกสังคมหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของคนในสังคมย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหรืออีกหนึ่งความหมาย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว

เป็นเรื่องธรรมดาที่ยุคสมัยเปลี่ยนไปจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมนุษย์ย่อมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง ไม่ว่าจะ เป็น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม องค์กรประกอบ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ย่อมมีการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับตัวบุคคล และระดับสังคม การปรับตัวมีนักวิชาการหลายท่านให้คำนิยามให้ความหมายไว้อย่างมากมาย ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

โคลด์แมน (Coleman, 1980) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับเปลี่ยนตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านความต้องการ หรืออื่น ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นต้องเผชิญ

สุชา จันทร์เอม (2543: 31) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า กระบวนการที่บุคคลได้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาต้องเผชิญ มนุษย์ทุกคนมีการปรับตัวเป็นเรื่องธรรมชาติตราบใดที่มนุษย์คนนั้นยังมีชีวิตอยู่ย่อมมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหา เพื่อทำงาน เพื่อยังชีพ เพื่อสนองความต้องการทางกายภาพ จิตภาพ และความต้องการทางสังคม

วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ (2549) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า ความพยายามของบุคคลในการแสวงหาแนวทาง วิธีการที่จะลดสภาวะความเครียดทางอารมณ์ที่เกิดจากการไม่สมหวังหรือตามที่สังคมแวดล้อมคาดหวัง ทั้งนี้ยังมีความเชื่อมโยงถึงการปรับพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และสิ่งแวดล้อม ความพยายามในการปรับตัวมีจุดประสงค์เพื่อให้มีความสามารถในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ สาเหตุที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดการปรับตัวเกิดขึ้นมาจากตัวบุคคลมีความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่ไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือซ้ำกว่าที่กำหนด หากบุคคลนั้นไม่เกิดการปรับตัวขึ้น บุคคลนั้นจะเกิดสภาวะกดดันทางจิตใจเมื่อไม่สามารถปรับตัวหรือลดความกดดันที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม บุคคลนั้นอาจมีปัญหาด้านสุขภาพจิตตามมา

จากความหมายของการปรับตัวที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่าการปรับตัวหมายถึงกระบวนการที่ตัวบุคคลมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนปรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เกิดขึ้นกับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับตัวของบุคคลเกิดขึ้นในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านส่วนบุคคลเช่น อารมณ์ บุคลิกภาพ จิตใจ หรือด้านสังคม สภาพแวดล้อมภายนอก ให้เกิดความเหมาะสม สมดุล และสอดคล้องกันเปรียบเทียบเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบหากบุคคลไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสังคมได้ก็อาจติดขัดเกิดปัญหาขึ้น เช่นเดียวกันกับพัฒนาการและการปรับตัวของการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชที่กำลังเผชิญปัญหาเรื่องการท่องเที่ยวจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 หากผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชไม่มีการปรับตัวกับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น อาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมาได้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อจินตภาพเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย อนุชา คำมุงคุณ (2552) ให้ข้อมูลไว้ว่าการท่องเที่ยวเป็น

อุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนากิจกรรมอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นการพัฒนาในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศตามลำดับขั้นจากการที่การท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่จำเป็นของประเทศทำให้เกิดผลกระทบทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบจากงานข้างต้นที่ผู้เขียนได้ยกพื้นที่เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเป็นกรณีศึกษาโดยศึกษาในประเด็นผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อจินตภาพของเมือง ผลการศึกษาพบว่าจินตภาพของเมืองวังเวียงได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมากเนื่องจากองค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองสามารถสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้สูง โดยเฉพาะแม่น้ำของ พื้นที่ใจกลางเมือง พื้นที่ริมแม่น้ำ รวมถึงธรรมชาติของเมืองมีความชัดเจนทางจินตภาพของเมือง ในขณะที่องค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองที่เป็นส่วนประกอบของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเมืองเช่น อาคารสำนักงาน วัด หอผีบ้านผีเมือง มีความชัดเจนที่น้อย หรือแทบไม่ปรากฏเลย แต่ถึงเพียงนั้นก็เมืององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ที่ปรากฏความชัดเจนในจินตภาพเช่นเดียวกับองค์ประกอบในประการแรก โดยเฉพาะ ตลาด สถานีขนส่งผู้โดยสาร โรงพยาบาล ความชัดเจนหรือไม่ชัดเจนในองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมนั้นขึ้นอยู่กับสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง 2) การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติที่มีต่อสภาพแวดล้อมเหล่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติที่มีต่อสภาพแวดล้อมนั้นมีนัยยะสำคัญที่แสดงถึงแนวโน้มของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมของเมืองในอนาคตได้เป็นอย่างดี

การท่องเที่ยวได้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงจินตภาพเมืองตามการรับรู้ของคนในพื้นที่ และเป็นการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์ ความหมายทางการใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบสภาพแวดล้อมกายภาพของเมืองจากการผลักดันให้เกิดการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้พื้นที่เป็นจำนวนมากจึงเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของคนในพื้นที่ตามไปด้วย จึงสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเกิดจินตภาพเป็นอย่างมาก

2. ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่าคา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดย พิมานภัทร์ พันทนา (2555) ชุมชนท่าคา เป็นย่านที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่ที่มีตลาดน้ำท่าคา ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและความต้องการของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนจึงได้มีการนำทฤษฎีการท่องเที่ยวกระแสรองมาใช้เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนท่าคาอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความยั่งยืนที่ควบคู่ไปกับท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวก็ร่วมพัฒนาไปควบคู่กับท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อเชิงบวกและผลกระทบต่อชุมชนท่าคา โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ประเด็นทางสังคมในด้านความสัมพันธ์ภายในครัวเรือน ไม่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ได้รับผลกระทบในเชิงบวก เกิดการแปรเปลี่ยนความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ทำให้มีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้น ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ทำให้สังคมและคนในชุมชนเหนียวแน่นและเกิดความสามัคคีกันภายในชุมชนซึ่งคนในชุมชนจึงสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไปด้วยกันอีกทั้งยังลดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนอีกด้วยและทำให้มีการพัฒนาการจ้างแรงงานภายในครัวเรือนเพื่อลดการอพยพจากแรงงานต่างถิ่นและการเปลี่ยนแปลงในด้านการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนในชุมชน อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาที่รวดเร็ว ปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น การเสียสิทธิ์ในการใช้พื้นที่บางส่วน แม้จะมีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชุมชนก็ยังคงเดิม ยังมีการดำเนินวิถีชีวิตดั้งเดิมตั้งก่อนการเข้ามาของการท่องเที่ยว ยังคงมีการอนุรักษ์วิถีดั้งเดิมเอาไว้เป็นอย่างดี

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดย วรชัย โรจนพรทิพย์ (2548) ได้ให้ข้อมูลในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ชุมชนและการท่องเที่ยวในเขตสัมพันธวงศ์ไว้ว่า เขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตกรุงเทพฯชั้นในที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีน และมีบทบาทเป็นย่านพาณิชย์กรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากชาวจีนนิยมค้าขายจึงส่งผลให้ย่านนี้เป็นพื้นที่ค้าขายที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันย่านนี้ยังคงเป็นย่านพาณิชย์กรรม รวมถึงมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้ เนื่องด้วยความโดดเด่นทางด้านกายภาพของชุมชนทั้งอาคารสิ่งปลูกสร้าง ศาสนาสถาน การเข้าถึงพื้นที่ที่สะดวก เอกลักษณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่มีย่านการค้าต่าง ๆ เช่น ย่านสำเพ็ง ย่านคลองถม ย่านเยาวราช เป็นต้น เอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตจีนโพ้นทะเลสามารถแสดงให้เห็นได้ตามทั่วไปในพื้นที่และเทศกาลต่าง ๆ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือด้านเศรษฐกิจที่โดดเด่นเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้

จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบต่อทางลบในพื้นที่ทั้งผลกระทบทางตรง จากตัวนักท่องเที่ยวเอง และผลกระทบทางอ้อมจากกิจกรรมการบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ผลกระทบทางบวกคือเกิดการหมุนเวียนขึ้นอย่างมากในเขตสัมพันธวงศ์ ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อทางด้านเอกลักษณ์ของชุมชนไป คุณค่าท้องถิ่นถูกทำให้เสื่อมค่าลง สภาพแวดล้อมของชุมชนที่เต็มไปด้วยมลพิษจากขยะมูลฝอย ปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม

ผู้วิจัยจึงมีการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่พัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพที่มีการเสนอการปรับปรุงทางเท้าเพื่อรักษาความเชื่อมโยงระหว่างย่านการค้าต่าง ๆ ไว้ ด้านเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาและรักษารูปแบบการค้าที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละย่าน และ

ด้านสังคม มีการสร้างความร่วมมือในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ โดยเสนอแนะให้ใช้ ทั้ง 3 ประการนี้อย่างบูรณาการที่ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ดั้งเดิม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราช โดย ชนาธิป แห่งกระโทก และคณะ (2558) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ และวัฒนธรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเองก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจต่าง ๆ ทั้ง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจการเงินการธนาคาร และอีกมากมาย เรียกได้ว่าการท่องเที่ยวและภาคธุรกิจมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นจึงเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงทั้งระดับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายย่อย ที่เป็นการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจไปสู่ทุก ๆ ภาคส่วนของชุมชนท่องเที่ยวแห่งนั้น ๆ เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน เสริมสร้างความแข็งแกร่งและเป็นการสร้างเม็ดเงินหมุนเวียนหลักภายในประเทศนำเงินลงทุนต่าง ๆ เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเรา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นในช่วงระยะหลายปีที่ผ่านมาเนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นที่มีคุณค่าทางจิตใจ มีความงดงามเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชุมชนซึ่งประเทศไทยเรานำโดยกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ดำเนินยุทธศาสตร์นี้มาเป็นการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวประเทศไทย เช่นเดียวกับย่านเยาวราชที่มีพร้อมด้วยเศรษฐกิจ วัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนานเป็นหนึ่ง ในสถานที่ท่องเที่ยวที่ควรค่าแก่การมาเยือน เมื่อมาท่องเที่ยวประเทศไทย และยังเป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย นอกจากนี้เยาวราชยังเป็นโบราณสถานที่มีชีวิตย่านแห่งนี้ยังคงมีศิลปวัฒนธรรม เทศกาล ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแบบฉบับที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของย่านนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นวิธีการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับย่านเยาวราชแห่งนี้เป็นที่สุด

จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผลวิจัยในครั้งนี้พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราชมีความสนใจ ความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับมากจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยและมีผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมแตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
4. นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมแตกต่างกัน
5. นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมแตกต่างกัน
6. นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมแตกต่างกัน
7. นักท่องเที่ยวที่มีเชื้อชาติแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมแตกต่างกัน
8. นักท่องเที่ยวที่มีศาสนาแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
9. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราช เกี่ยวกับเหตุผลที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับปานกลางกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวม
10. ความต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราชโดยภาพรวม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาของแต่ละชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสามารถรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม แต่จากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนนั้น ๆ นอกจากจะก่อให้เกิดความเจริญในพื้นที่ในชุมชนยังส่งผลกระทบต่อที่เปลี่ยนแปลงวิถีเดิมของชุมชนตามไปด้วย เช่นเดียวกันกับย่านเยาวราชที่ในอดีตเป็นย่านการค้าที่สำคัญของกรุงเทพมหานครจนถึงในปัจจุบันก็ยังคงเป็นย่านการค้าและย่านธุรกิจที่สำคัญแต่มีการเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งจากการพัฒนาของเมืองและการเข้ามาของผู้ประกอบการที่ต้องการแสวงหาผลกำไรภายในพื้นที่เยาวราชที่ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งการค้าและธุรกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ผู้ประกอบการจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช หากย่านเยาวราชปราศจากผู้ประกอบการเหล่านี้ การท่องเที่ยวในพื้นที่ก็คงจะไม่เกิดขึ้น เหมือนกับสุภาภิตที่ว่า น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า เยาวราชจึงต้องพึ่งพาผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ ในทางกลับกันผู้ประกอบการก็ต้องการที่จะลงทุน และดำเนินธุรกิจภายในย่านคนไทยเชื้อสายจีนแห่งแรกของประเทศไทยเช่นเดียวกัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช” เพื่อศึกษาพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราชในสถานการณ์วิกฤติ และความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในย่านนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 วิธีการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อตอบโจทย์การศึกษาทั้งหมดโดยศึกษาในเรื่องพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราชโดยใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ (Sequential Exploratory) การศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยผู้วิจัยจะแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ลำดับโดยการดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพก่อน แล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นลำดับถัดไป โดยผู้วิจัยจะเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพและมีข้อมูลเชิงปริมาณเป็นข้อมูลสนับสนุนงานวิจัยเพื่อให้เกิดการบูรณาการขั้นตอนของการตีความและการอภิปรายผล การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการลงพื้นที่ย่านเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ โดยการสำรวจและสังเกตการณ์พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในย่านเยาวราช รวมถึงการพูดคุยกับคนในพื้นที่ประเด็นพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

การออกแบบแนวทางการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ประกอบการที่มีกิจการเชิงพาณิชย์ในย่านเยาวราชเขตสัมพันธวงศ์ สถานประกอบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาดำเนินการวิจัย เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ร้านขายของชำร่วย ธุรกิจโรงแรม

1.2 การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – Probability Random Sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้ทำการศึกษาจากข้อมูลพื้นที่ศึกษา ข้อมูลเอกสารอ้างอิงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับการวิจัยในลำดับแรกหรือขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกนั้นผู้วิจัยได้เลือกมาจากระเภทธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลผู้วิจัยสามารถจำแนกประเภทธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการร้านอาหาร/ภัตตาคาร/คาเฟ่ จำนวน 5 ราย
2. ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม จำนวน 1 ราย
3. ผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก /ร้านขายปลีกขายส่ง จำนวน 3 ราย
4. ผู้ประกอบการร้านค้าทองคำ จำนวน 2 ราย

โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยกลุ่มเป้าหมายหลักคือผู้ประกอบการในย่านเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ บริเวณถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม ย่านที่มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความสำคัญทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร สำหรับประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยกำหนด ผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางการสัมภาษณ์ออกเป็น ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยให้กลุ่มเป้าหมายหลักคือ ผู้ประกอบการที่มีร้านค้าแบบดั้งเดิม และผู้ประกอบการที่มีร้านค้าแบบร่วมสมัย ที่ดำเนินกิจการการผลิตสินค้า, ค้าปลีกค้าส่ง และกิจการบริการ บนถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม โดยประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้สัมภาษณ์ จะแบ่งแนวทางการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติพอสังเขปของผู้ประกอบการในย่านเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ บริเวณถนน เยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม ทั้ง 2 ประเภทที่ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

- 1) ข้อมูลร้านค้า และประวัติภูมิหลังของผู้ประกอบการ
- 2) ปัจจัยด้านการดำเนินธุรกิจ สภาพของธุรกิจตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
- 3) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในช่วงปัจจุบัน

4) แบบแผนวิธีการแก้ไขปัญหา และการจัดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ

5) ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการกับพื้นที่ย่านเยาวราชเป็นอย่างไร ส่วนที่ 2 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อผู้ประกอบการในย่านเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ บริเวณ ถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ บริเวณ ถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม ดำเนินไปอย่างไร

2) จุดเปลี่ยนหรือจุดพลิกผันของการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการในย่านเยาวราชเป็นอย่างไร

3) ปัญหาและอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวต่อผู้ประกอบการในย่านเยาวราช และวิธีการรับมือหรือแก้ไขปัญหานั้นเป็นเช่นไร

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มเป้าหมายรอง อาทิเช่น กลุ่มเพื่อน สมาชิกภายในครอบครัวหรือชุมชนของกลุ่มเป้าหมายหลัก ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานของภาครัฐและภาคประชาสังคม นักวิชาการ เป็นต้น เนื่องจากเพื่อจะให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจนของข้อมูลในการวิจัย

2. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ ใบปลิว ข่าวหนังสือพิมพ์หรือข่าวในฐานข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ รายงานการประชุมสัมมนา วิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือสถาบันทางการศึกษา รวมถึงสื่อดิจิทัลในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. ข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – Probability Random Sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 117 คน เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด – 19 ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการโดยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อสังเกตการณ์วันที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในเวลา 16.30 – 20.30 น. ที่ย่านเยาวราชจะแปรเปลี่ยนเป็นถนนคนเดิน ผลสรุปนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังย่านเยาวราชในวันศุกร์และวันเสาร์มากที่สุด เส้นทางที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้แก่บริเวณถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม ที่เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการมากที่สุด โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire Survey) เพื่อเก็บ

ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเป็นเวลาสองวัน ในวันศุกร์และวันเสาร์ เวลา 16.30 – 20.30 น. และเลือกเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ยินดีตอบคำถามทุกคำถามในระยะ เงื่อนไขข้างต้น โดยมีผู้ยินดีตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยจำนวนทั้งสิ้น 117 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบแนวคำถามในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือในการดำเนินกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบแนวคำถามที่เกิดขึ้นหลังจากทบทวน เอกสารต่าง ๆ ทั้งแนวคิดทฤษฎี พร้อมทั้งกำหนดแนวทางของคำถามหรือคำสำคัญ ในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องที่จะต้องศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดคำถามลักษณะที่กว้าง เพื่อให้เป็นกรอบแนวทางการสอบถาม ซึ่งสามารถปรับและเปลี่ยนแปลงคำถามหรือถ้อยคำให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องไปตาม บริบทของแต่ละกรณีศึกษา

นอกจากเครื่องมือในรูปของแนวคำถามแล้ว ผู้วิจัยยังต้องอาศัยเครื่องมือในลักษณะที่ช่วยในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และการจดข้อมูลลงในบันทึกภาคสนาม (Field Note) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ กลุ่มเป้าหมาย อาทิเช่น กลุ่มเพื่อน สมาชิกภายในครอบครัว รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น

เครื่องมือในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่พัฒนามาจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้แนวคำถามในแบบสอบถามจะมีความเชื่อมโยงถึงเรื่องพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชให้ได้มาซึ่งแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเนื้อหาในเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงแนวคิดทฤษฎีแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจนเพื่อให้ทำความเข้าใจแก่ปรากฏการณ์ทางสังคมและปัจจัยต่าง ๆ ในเบื้องต้นและตอบคำถามในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา

2. ข้อมูลในส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ การนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง จัดแจงอย่างเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาสรุปและเชื่อมโยงความสัมพันธ์พร้อมอธิบายในรูปแบบพรรณนาที่มีแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยหยิบยกมาอธิบาย เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและงานวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – Probability Random Sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 117 คน เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด โควิด – 19 ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการโดยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อสังเกตการณ์วันที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในเวลา 16.30 – 20.30 น. ที่ย่านเยาวราชจะแปรเปลี่ยนเป็นถนนคนเดิน

3.5 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช นั้นมีการกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

ด้านพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในบริเวณ ถนนเยาวราช ถนนผดุงด้าว และถนนแปลงนามในย่านเยาวราชอันเป็นย่านการท่องเที่ยวที่สำคัญของเขตสัมพันธวงศ์ สถานที่ทั้งสามเป็นพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างไม่ขาดสายทั้งช่วงเวลากลางวันและช่วงเวลากลางคืน

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยต้องการดำเนินการศึกษาในเรื่อง พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราชที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในย่านแห่งนี้ในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ และผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรม เยาวราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งที่สำคัญในกรุงเทพมหานครในแต่ละปีเยาวราชเป็นแหล่งท่องเที่ยว จุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศจำนวนมาก เนื่องจากเป็นแหล่งศูนย์รวมวัฒนธรรมอาหาร ไทย จีน ที่ผนวกเข้ากันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของย่านนี้ นอกจากนี้ยังเป็นจุดที่รวมวัฒนธรรมของชาวจีนเชื้อสายไทยภายในประเทศไทยที่มีการผสมผสานระหว่างความดั้งเดิมของคนในพื้นที่ส่งผลให้มีการเข้ามาของผู้ประกอบการธุรกิจหรือนักลงทุนเพื่อหวังจะพัฒนาการท่องเที่ยวพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในย่านเยาวราช

พื้นที่ในการศึกษา

Untitled layer

ถนนบรรจ่าง

636 Yaowarat Rd, Khwaeng Sampantthawong, Khet Sampantthawong, Krung Thep Maha Nakhon 10100, Thailand

302 Yaowarat Rd, Sampantthawong, Khet Sampantthawong, Krung Thep Maha Nakhon 10100, Thailand

ถนนชฎองครวญ

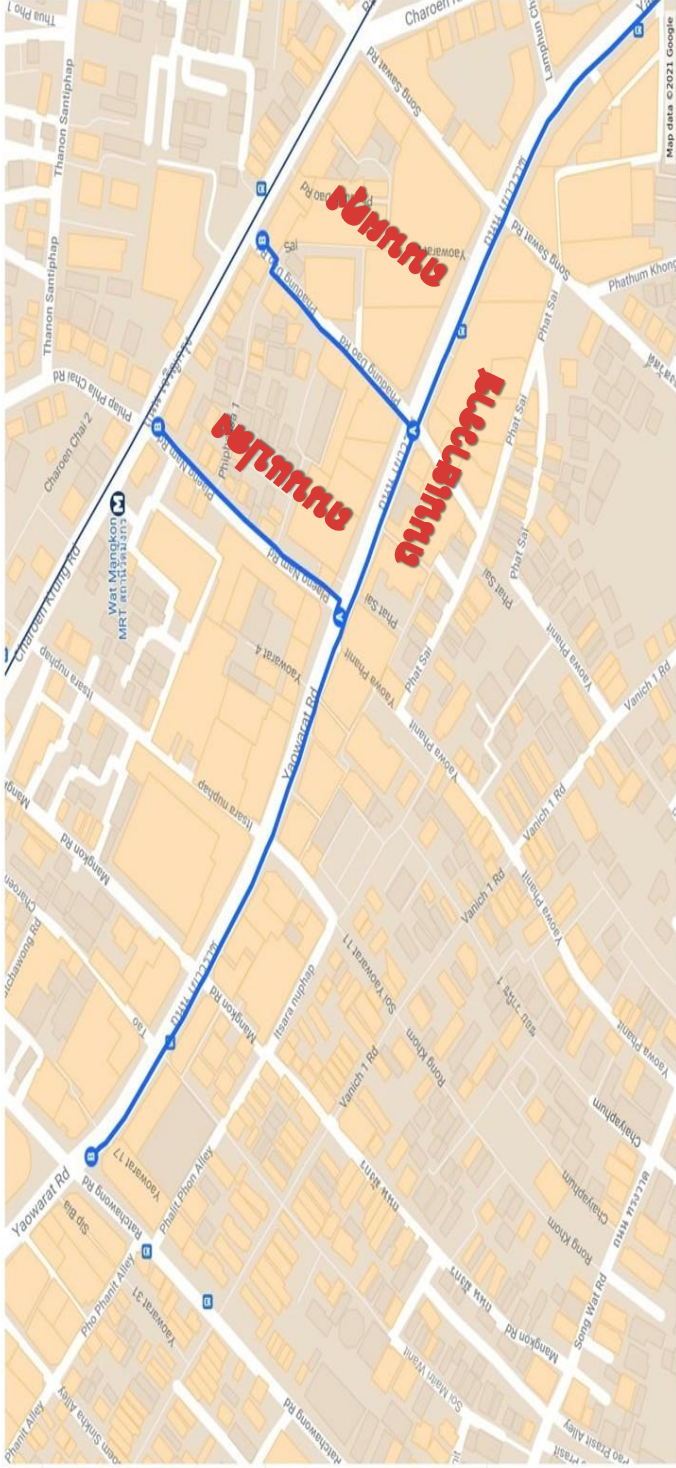
456 Yaowarat Rd, Khwaeng Sampantthawong, Khet Sampantthawong, Krung Thep Maha Nakhon 10100, Thailand

608 Charoen Krung Rd, Khwaeng Sampantthawong, Khet Sampantthawong, Krung Thep Maha Nakhon 10100, Thailand

ถนนเปล่งนาม

11 Phiang Nam Rd, Khwaeng Sampantthawong, Khet Sampantthawong, Krung Thep Maha Nakhon 10100, Thailand

3 Phiang Nam Rd, Khwaeng Sampantthawong, Khet Sampantthawong, Krung Thep Maha Nakhon 10100, Thailand

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงถึงพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาบริเวณถนนเยาวราช ถนนเปล่งนาม และถนนบรรจ่าง

บทที่ 4

พัฒนาการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของย่านเยาวราช

ย่านเยาวราชได้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายภายในพื้นที่จากการเป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนสู่บทบาทด้านการเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญย่านหนึ่งของกรุงเทพมหานครและเกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่บทบาทด้านการท่องเที่ยวบทบาทที่ช่วยพลิกฟื้นให้ย่านเยาวราชย่านเมืองเก่ากลายเป็นย่านที่มีการใช้พื้นที่แบบผสมผสานและมีความหลากหลายย่านหนึ่งที่มีประเด็นการศึกษาหลายประเด็นพัฒนาการของย่านเยาวราชจึงเป็นหนึ่งในเรื่องที่ถูกวิจัยได้ทำการศึกษาว่ามีพัฒนาการอย่างไรบ้างที่ส่งผลให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวที่สำคัญย่านหนึ่งของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

4.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาเยาวราช

เยาวราชได้ถือกำเนิดขึ้นในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือในหลวงรัชกาลที่ 5 ที่มีรับสั่งให้ตัดถนนเพื่อส่งเสริมทางการค้าบริเวณย่านสำเพ็งที่เป็นย่านการค้าที่มีความเจริญมากแห่งหนึ่ง ภายหลังจากการตัดถนนเสร็จสิ้นจึงได้พระราชทานนามถนนแห่งนี้ว่า “ถนนเยาวราช” ที่มีความหมายว่า “เยาวราช” การก่อสร้างแล้วเสร็จใน 8 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2434 – 2443 ถนนเยาวราชได้เข้ามามีบทบาทกลายเป็นถนนเส้นการค้าที่สำคัญและภายหลังได้มีบทบาททางการท่องเที่ยวอีกด้วย

ถนนเยาวราชประกอบด้วยจุดสำคัญหลายจุด ได้แก่ วงเวียนโอเดียน ถนนเจริญกรุง ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ถนนเยาวราช หรือย่านเยาวราชแห่งนี้ เป็นแหล่งชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นย่านการค้า การเงิน การธนาคาร ย่านค้าทองที่สำคัญ ภัตตาคารร้านอาหารต่าง ๆ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับขนานนามจากชาวต่างชาติว่า “ไชน่าทาวน์” (China Town)

ที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพทั่วไป

เยาวราชอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของเขตสัมพันธวงศ์มีพื้นที่รวมทั้งหมด 1.42 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร เขตปกครองนี้จึงเป็นเขตปกครองที่เล็กที่สุดในประเทศไทย โดยเยาวราชอยู่ในเขตพื้นที่สัมพันธวงศ์มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งถนนเยาวพานิช ถึงถนนเยาวราชบริเวณแยกแปลงนาม และตั้งแต่บริเวณถนนเยาวราช ถึงคลองโอง่าง ถนนเจริญกรุง

ทิศใต้ ติดกับริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา วัดปทุมคงคา ถนนทรงวาด ถึงบริเวณสี่แยกข้าวหลามถนนเจริญกรุง

ทิศตะวันออก ถนนเจริญกรุง ถึงริมคลองโอง่างติดกับเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

ทิศตะวันตก ติดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ถนนเยาวพานิช ถึงวัดปทุมคงคาลอดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

จุดเด่นของย่านเยาวราชคือพื้นที่ ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองพร้อมทั้งยังมีการคมนาคมทางน้ำที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ คือท่าราชวงศ์ ทำให้ย่านเยาวราชมีการดำเนินธุรกิจที่คับคั่งเป็นศูนย์กลางของการกระจายสินค้าและบริการ แม้ว่าเขตสัมพันธวงศ์จะเป็นเขตที่เล็กที่สุดของกรุงเทพมหานครแต่กิจกรรมในพื้นที่นั้นไม่ได้เล็กตามลักษณะทางกายภาพเลย พื้นที่ของเขตสัมพันธวงศ์เป็นพื้นที่ที่มีการใช้พื้นที่อย่างหนาแน่น มีย่านการค้าที่สำคัญหลายแห่ง จากข้อมูลของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ตามแผนปฏิบัติการราชการประจำปี พ.ศ. 2562 ที่จำแนกย่านการค้าต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ย่านค้าทองคำ อยู่บริเวณช่วงกลางทั้งสองฝั่งของเยาวราช ลักษณะเช่นนี้ทำให้ผู้คนขนานนามถนนเยาวราชช่วงนี้ว่า “ถนนทองคำ” นอกจากนี้ยังมีร้านค้าเพชรพลอยตั้งอยู่บริเวณถนนจักรวรรดิ ส่วนในช่วงเย็นบริเวณทางเท้าของสองฝั่งฟากถนนจะเปลี่ยนเป็นที่ตั้งของร้านอาหารที่มีความหลากหลายและขึ้นชื่อของถนนเยาวราช โดยเริ่มจากสี่แยกทรงสวัสดิ์จนถึงสี่แยกราชวงศ์ เยาวราชเป็นย่านสรรพสินค้า สถานเริงรมย์แหล่งค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคจากประเทศจีนที่มีเกือบทุกชนิด

ย่านสำเพ็ง สะพานหัน หัวเมียด ร้านค้าเหล่านี้ค้าขายผ้าฝืน เครื่องแก้ว ทองรูปพรรณ และเพชรพลอย อีกทั้งมีการขายปลีกและส่งของชำร่วยต่าง ๆ มากมาย

ย่านทรงวาดและริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นพื้นที่เก่าแก่ ในสมัยอดีตเป็นท่าเรือใหญ่ระหว่างจังหวัด ซึ่งทำให้เกิดโกดังเก็บสินค้าในบริเวณนี้เกิดขึ้นเพื่อเก็บรักษาพืชผลและเมล็ดพืช เช่น ข้าว ข้าวโพด ปัจจุบันเป็นย่านค้าส่งข้าว แป้งและพืชผลทางการเกษตร

ย่านค้ากระสอบและอะไหล่ ผ้าและของเบ็ดเตล็ด บริเวณโดยรอบวัดสัมพันธวงศ์

ย่านค้าเครื่องเหล็ก อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ บริเวณวงเวียนโอเดียน

ย่านค้าเครื่องหนัง กระเป๋า รองเท้าในถนนสำเพ็งหรือถนนวานิช 1

ย่านสินค้าของเล่นเด็ก บริเวณถนนมังกร เป็นย่านที่มีขนาดเล็กคนจะไม่พลุกพล่านท่าสำเพ็งแต่จะมีคนเดินอยู่ตลอดเวลา

ย่านตลาดเก่า มีตลาดสด อาหารสด อาหารแห้ง ผลไม้นำเข้าจากประเทศจีน บริเวณถนนมังกรตรอกอิสราณภาพและถนนแปลงนาม ซึ่งมีทั้ง 2 ฝั่งถนนเยาวราช เป็นย่านที่สะท้อนความเป็นไชน่าทาวน์ได้อย่างชัดเจน

ย่านสถาบันการเงิน บริเวณสี่แยกราชวงศ์ ในปัจจุบันก็ยังคงมีสถาบันการเงินทั้งธนาคารและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ตั้งอยู่

ย่านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจของเขตสัมพันธวงศ์ไม่ว่าจะเป็น ย่านค้าทองบริเวณถนนเยาวราช ในเวลากลางวันจะมีเงินหมุนเวียนจำนวนมากตลอดถึงตอนกลางคืนที่ถนนเยาวราชจะเปลี่ยนแปลงเป็นที่ตั้งของร้านอาหารเลิศรสนานาชนิด ย่านตลาดเก่าที่เป็นตลาดสดแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมชุมชน และสถาบันการเงินที่ยังคงมีอยู่ให้เห็น ย่านต่าง ๆ ในพื้นที่นี้มีหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียน เขตสัมพันธวงศ์เป็นพื้นที่ผังเมืองรวมกำหนดให้เป็นเขตพาณิชย์กรรมกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ อาคารต่าง ๆ ในพื้นที่ใช้เพื่อนประกอบธุรกิจทั้งค้าปลีก การค้าแบบผสม ระหว่างค้าปลีกและค้าส่งรวมกัน มีการใช้พื้นที่อย่างหนาแน่น โดยมีข้อมูลเชิงเศรษฐกิจบ่งชี้ให้เห็นถึงสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงเศรษฐกิจของพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ พ.ศ. 2562

ประเภทสิ่งปลูกสร้างเชิงเศรษฐกิจ	จำนวน	แห่ง
อาคารสูง	18	แห่ง
ธนาคารพาณิชย์	57	แห่ง
โรงแรม	11	แห่ง
ศูนย์การค้า	1	แห่ง
มินิมาร์ท	12	แห่ง
สถานีรถไฟฟ้า	1	แห่ง
อู่ซ่อมรถ	3	แห่ง
สะพานลอยคนข้าม	1	แห่ง
ธนาคารออมสิน	2	แห่ง
ที่ทำการไปรษณีย์	1	แห่ง
โรงภาพยนตร์	1	แห่ง
ตลาดเอกชน	1	แห่ง
ร้านอาหารและภัตตาคาร	195	แห่ง
สถานีนีบริการน้ำมัน	-	แห่ง
สุสาน	2	แห่ง
จุดผ่อนผันให้ทำการค้าชั่วคราว	7	แห่ง

ที่มา: สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ (2562)

จากตารางข้อมูลเชิงเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจในพื้นที่เขต
สัมพันธวงศ์ที่มีผู้ประกอบการต่าง ๆ ดำเนินกิจการเชิงพาณิชย์กรรมอย่างหนาแน่นอีกทั้งธนาคารที่มี
มากในพื้นที่ก็ได้บ่งชี้ถึงความสำคัญของการเป็นศูนย์กลางทางการเงินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแม้ว่า
อาจจะมียาเศรษฐกิจหรือย่านการเงินแห่งให้เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร แต่พื้นที่นี้ก็ยังไม่วายลดบทบาทลง
นอกจากสิ่งปลูกสร้างเชิงเศรษฐกิจแล้วยังมีข้อมูลเชิงสังคมดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงสังคมของพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ พ.ศ. 2562

ประเภทสิ่งปลูกสร้างเชิงสังคม	จำนวน	แห่ง
หน่วยงานราชการ	3	แห่ง
สถานีตำรวจนครบาล	1	แห่ง
โรงพยาบาล	2	แห่ง
ศูนย์บริการสาธารณสุข	1	แห่ง
โรงเรียน	3	แห่ง
วัด	8	แห่ง
โบสถ์	1	แห่ง
มัสยิด	1	แห่ง
ศาลเจ้า	22	แห่ง
มูลนิธิ	45	แห่ง
สมาคม	90	แห่ง
ชุมชน	18	แห่ง
ที่ทำการไปรษณีย์	1	แห่ง
มหาวิทยาลัย	1	แห่ง
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	1	แห่ง
หอศิลป์	1	แห่ง
ชมรมผู้สูงอายุ	1	แห่ง

ที่มา: สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ (2562)

จากตารางข้อมูลเชิงสังคมแสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มกันของคนในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็น
มูลนิธิ สมาคมต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะการรวมกลุ่มของชาวไทยเชื้อสายจีน คนในพื้นที่เขต

สัมพันธ์วงศ์ รวมถึงบ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ จากศาสนสถานต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในพื้นที่

4.2 การเดินทางเข้าถึงพื้นที่เยาวราช

ย่านเยาวราชเป็นย่านเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานครเป็นย่านที่มีความสำคัญหลากหลายด้านมาอย่างช้านานไม่ว่าจะเป็นย่านเศรษฐกิจ ย่านการท่องเที่ยว และยังเป็นย่านที่อยู่อาศัยที่มีประวัติศาสตร์ที่เฉพาะตัวของย่านนี้การเดินทางเข้าสู่ย่านเยาวราชนั้นสามารถเดินทางได้หลายวิธีดังนี้

รถยนต์ส่วนบุคคล การเดินทางมาย่านเยาวราชสามารถโดยสารผ่านรถยนต์ส่วนบุคคลได้เริ่มตั้งแต่ ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา ข้ามมายังคลองบางลำพู จนไปสิ้นสุดที่ถนนมหาไชย ถนนเยาวราชเป็นถนนที่มีการจราจรบนท้องถนนไม่ได้กว้างขวางมากนักเนื่องจากเป็นถนนที่ตัดมาอย่างยาวนาน การใช้รถยนต์ส่วนบุคคลนั้น อาจไม่สะดวกเนื่องจากมีสภาพการจราจรที่หนาแน่นตลอดทั้งวัน

รถโดยสารสาธารณะ การเดินทางมาเยาวราชจะมีรถบริการสาธารณะให้บริการโดยมีรถประจำทางสายต่าง ๆ ที่ผ่านบริเวณถนนเยาวราชดังนี้

รถประจำทางสาย 1: ถนนตก ท่าเตียน

รถประจำทางสาย 4: ท่าเรือคลองเตย ท่าหน้าภาษีเจริญ

รถประจำทางสาย 7: สมุทรสาคร หัวลำโพง

รถประจำทางสาย 21: วัดคู่สร้าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รถประจำทางสาย 25: อยู่แพรक्षा บ่อดิน ท่าช้าง

รถประจำทางสาย 40: สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพมหานคร (สายใต้) ตลาดลำสาลี

นอกจากรถประจำทางสาธารณะแล้วยังมีการเดินทางด้วย มอเตอร์ไซด์รับจ้าง และรถสามล้อ (รถตุ๊กตุ๊ก) ที่สามารถพบเห็นตามบริเวณถนนทั่วไปในเขตสัมพันธ์วงศ์

รถไฟฟ้ามหานครสายเฉลิมรัชมงคล (MRT Blue Line) – การเดินทางด้วยรถไฟฟ้ามหานครเป็นการบริการที่เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา สถานีชื่อว่า “สถานีวัดมังกร” โครงการรถไฟฟ้าสายสีน้ำเงินนี้เป็นส่วนต่อขยายช่วงหัวลำโพง - บางแค ถือว่าเป็นการเดินทางที่สะดวกที่สุดในปัจจุบัน

ภาพที่ 3 บริเวณภายในสถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีวัดมังกร วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2563

เรือโดยสาร บริเวณด้านหลังของตลาดสำเพ็ง มีท่าเรือราชวงศ์ให้บริการ โดยให้บริการเรือด่วนข้ามฟาก และเรือประจำทางหลายสาย เช่น เรือด่วนธงส้ม เรือด่วนธงเขียว เรือด่วนธงเหลือง เป็นต้น ปัจจุบันการเดินทางด้วยเรือโดยสารเพื่อมายังเยาวราชไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากนักเหมือนกับสมัยก่อน

จากการที่ย่านเยาวราชมีสถานที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเปรียบเสมือนเป็นข้อได้เปรียบในการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ ตั้งแต่อดีตเยาวราชมีความสำคัญลำดับต้น ๆ ในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทำให้เส้นทางคมนาคมในย่านเยาวราชนั้นเป็นต้นแบบของเส้นทางคมนาคมในกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นย่านเยาวราชยังมีอาณาเขตที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีเส้นทางคมนาคมสัญจรที่ค่อนข้างคับคั่ง ทั้งการเดินทางทางบก และการเดินทางทางน้ำ และที่สำคัญเส้นทาง การเดินทางเส้นทางใหม่ที่ผ่านระบบรางมาทางใต้ดิน หรือรถไฟฟ้ามหานครสายเฉลิมรัชมงคล (MRT Blue Line) ที่เข้ามามีบทบาทกับการเดินทางเข้าสู่ย่านเยาวราชให้มีความสะดวกสบายและเข้าถึงง่ายยิ่งขึ้น แม้ว่าข้อดีของเยาวราชที่อยู่ใจกลางเมืองจะส่งผลให้มีรูปแบบการเดินทางที่หลากหลายแต่นั้นก็เป็นข้อเสียได้เช่นกันนั่นคือพื้นที่แห่งนี้จะมีสภาพการจราจรที่หนาแน่นตลอดช่วงกลางวันและกลางคืน การนำรถส่วนบุคคลเข้ามาจึงมีปัญหาในเรื่องที่จอดรถที่หาได้ยากมาก เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้คนส่วนใหญ่หันมาโดยสารขนส่งสาธารณะ และรถไฟฟ้าใต้ดิน จากการย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีความ

ความเก่าแก่ การพัฒนาหรือการขยายเส้นทางคมนาคมนั้นจึงเป็นไปได้ยากเพราะพื้นที่นี้เป็นย่านเมืองเก่าการพัฒนาเส้นทางจึงสามารถทำได้อย่างจำกัด การเข้ามาของรถไฟฟ้าใต้ดินจึงกลายเป็นเส้นทางที่มีบทบาทที่สำคัญต่อการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่รวดเร็ว สะดวกสบายแต่ก็ต้องแลกมากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของพื้นที่

4.3 พัฒนาการของย่านเยาวราช

ย่านเยาวราชเป็นหนึ่งในย่านเก่าแก่ที่มีความสำคัญด้านการค้า การท่องเที่ยวอย่างช้านานไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไปก็ยุคก็สมัย เยาวราชก็ยังคงเป็นย่านการค้าที่มีบทบาทเสมอมา และยังเป็นหนึ่งในชุมชนชาวจีนที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติที่ช่วยพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยจึงขอหยิบยกความเป็นมาของพื้นที่ย่านเยาวราชแห่งนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของย่านเยาวราชพัฒนาการของย่านเยาวราชนั้นสามารถแบ่งได้ 3 สมัยด้วยกัน ดังนี้

4.3.1 ต้นกำเนิดของย่านเยาวราช

จุดเริ่มต้นของเยาวราชเกิดขึ้นจากการอพยพตั้งถิ่นฐานของชาวจีนเข้ามายังกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีชาวจีนอพยพเข้ามายังประเทศไทยอย่างไม่ขาดสายเนื่องจากสภาพประเทศจีนในยุคสมัยนั้นมีความแร้นแค้นจึงมาแสวงหาโอกาสนอกแผ่นดินเกิด ซึ่งประเทศไทยในสมัยนั้นเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนมาอย่างยาวนาน ประเทศไทยจึงเป็นจุดหมายของผู้อพยพชาวจีนเข้ามาแสวงหาโอกาสในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ในสมัยนั้นชุมชนบริเวณ สามเพ็ง (สำเพ็ง) เป็นชุมชนที่มีชาวจีนอพยพมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชน และมีประชากรที่แน่นหนาขึ้น มีการขยายไปในบริเวณพื้นที่โดยรอบของสามเพ็ง ทำให้เกิดย่านการค้าต่าง ๆ และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวจีน เช่น ตลาดน้อย ตลาดวัดเกาะ ตลาดเก่า ตลาดสามเพ็ง ตลาดสะพานหัน จากการขยายตัวทางการค้า และที่อยู่อาศัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการตัดถนนเยาวราช การตัดถนนเจริญกรุงในเวลาต่อมา

นอกจากการอพยพเข้ามาของชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานในไทยมากขึ้นแล้วนั้นชาวจีนยังได้เริ่มนำวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของตนเข้ามาในประเทศไทยซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี อาหารการกิน สถาปัตยกรรม ศาสนา ความเชื่อ ที่ในเวลาต่อมาหล่อหลอมปรับเปลี่ยนกลายเป็นวัฒนธรรมผสมที่มีเอกลักษณ์ กลายเป็นวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือ รัชกาลที่ 4 มีชาติตะวันตกเข้ามายังประเทศไทยเพื่อทำการค้า เพื่อผูกสัมพันธ์ไมตรีมากขึ้น ส่งผลให้ความเจริญทางด้าน การค้าเจริญเติบโตอย่างแพร่หลาย รัชกาลที่ 4 จึงโปรดเกล้าให้ตัดถนนเจริญกรุงเพื่อรองรับการค้า การขยายตัวของชาติตะวันตกในประเทศไทย ถนนเจริญกรุงจึงกลายเป็นเส้นทางสัญจรคมนาคมสาย แรกที่เชื่อมตัวเมืองพระนคร โดยเส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่ผ่านระแวกชุมชนชาวจีน (สำเพ็ง) ซึ่งขณะนั้น เป็นย่านตลาดที่มีความสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของพระนคร

ต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ รัชกาลที่ 5 ทรง เล็งเห็นถึงปัญหาการขยายตัวของชุมชนชาวจีนที่แน่นหนาเกินไปทำให้กลายเป็นชุมชนแออัดมีอาคาร ร้านค้าที่ติดกันแน่น ซึ่งเป็นสาเหตุที่นำมาสู่อัคคีภัยหลายต่อหลายครั้งภายในพื้นที่ย่านนี้ที่สร้างความ เสียหายอย่างมหาศาล และกลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในสมัยนั้นมี ตรอกซอกซอยต่าง ๆ เช่น ตรอกอาจม ตรอกป่าช้าหมาเนา (สาวิตรี ทัพพะสุต, 2527) รัชกาลที่ 5 จึง มีรับสั่งให้ตัดถนนเส้นใหม่เพื่อให้การคมนาคมเกิดการขยายตัวสะดวกแก่การเดินทางสัญจร และยัง เป็นการกระจากความแออัดของชุมชน โดยถนนเส้นใหม่นี้ได้แก่ ถนนทรงวาด ถนนทรงสวัสดิ์ ถนน อนุวงศ์ ถนนพาดสาย อีกทั้งให้สร้างตึกแถวต่าง ๆ ให้เป็นที่ทำมาค้าขาย ทำให้อาคารสำเพ็งเป็นย่านที่ เจริญรุ่งเรืองมีความสำคัญทางด้าน การค้าสืบเนื่องต่อมา แต่กระนั้นปัญหาเรื่องความแออัด สาธารณสุข และอัคคีภัยก็ยังคงมีอยู่ จึงมีการขยายเส้นทางบริเวณชุมชนชาวจีนเพิ่มเส้นทางสัญจรโดย การตัดถนนแทรกกลางระหว่างถนนเจริญกรุง และถนนวาณิช 1 แต่ก็มีปัญหาการก่อสร้างระหว่าง การก่อสร้างใช้เวลากว่า 8 ปี ถึงจะแล้วเสร็จ (พ.ศ. 2435 - พ.ศ. 2443) จากการสร้างถนนเส้นนี้ไม่ ราบรื่นนักจึงส่งผลให้ถนนเส้นนี้มีความแตกต่างจากถนนเส้นอื่นที่เคยสร้างคือ มีลักษณะคดเคี้ยวไป มา ไม่ได้มีการตัดเป็นเส้นตรงเหมือนถนนเส้นอื่น ๆ บริเวณใกล้เคียง เมื่อสร้างแล้วเสร็จจึง พระราชทานชื่อถนนเส้นนี้ว่า “ถนนเยาวราช” แปลว่าพระราชวังผู้ทรงเยาว์วัยซึ่งก็หมายถึงรัชกาลที่ 5 ที่ขึ้นครองราชตั้งแต่ทรงพระเยาว์

จากการตัดถนนในย่านสำเพ็งจนเกิดเป็นถนนเยาวราชขึ้น หรือถนนเส้นอื่น ๆ มี จุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาความแออัดในชุมชนให้เกิดความกว้างขวาง สะอาด ปลอดภัย และเพื่อใช้ เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าที่สะดวกยิ่งขึ้นเพื่อขยายโอกาสทางการค้าในย่านแห่งนี้นอกจากจะเป็นย่าน ตลาดที่สำคัญแล้วย่านสำเพ็งยังอยู่ใกล้กับท่าเทียบเรือส่งสินค้าจากต่างประเทศ การพัฒนาถนน หนทางทำให้หน่วยงานราชการ และเอกชนหรือชาวต่างชาติเกิดเป็นย่านการค้าพัฒนาเป็นศูนย์กลาง ทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้จะเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจแล้วพื้นที่นี้ยัง กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเป็น สถานบันเทิง ย่านรื่นเริง ที่ประกอบไปด้วย โรงแรม โรง ระบาย บ่อนการพนัน โรงงิ้ว โรงฝิ่น มีการพัฒนาไปตามยุคตามสมัยเป็นโรงภาพยนตร์ แหล่งอาหารชั้น เลิศ ภัตตาคารชั้นสูง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และแหล่งค้าทองที่สำคัญของ

กรุงเทพมหานคร ย่านเยาวราชแห่งนี้ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาแต่เยาวราชก็ยังคงเป็นเยาวราชดังอดีตที่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยเพื่อความอยู่รอด กิจกรรมการค้าต่าง ๆ ยังมีความคล้ายเดิม มีความเฉพาะตัวที่ไม่สามารถหาในย่านอื่นได้ แม้ว่าเยาวราชจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นแต่การเปลี่ยนแปลงนั้นก็ยังคงรากเหง้าแห่งอดีตไว้ดังเดิมพัฒนาการของสำเพ็งไปจนถึงเยาวราช จากอดีตที่เป็นแหล่งอพยพของชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยคนจีนที่เข้ามาใหม่มีการขยายขยายครอบครัว ขยายขยายถิ่นฐานทำกินออกมาเรื่อย ๆ จากคนจีนอพยพมีการแปรเปลี่ยนกลายเป็นคนไทย เชื้อสายจีนได้รับสัญชาติไทย ได้รับสิทธิพึงมีตามกฎหมายกลายเป็นชาวไทย และเกิดการขยายตัวของชุมชนไทยเชื้อสายจีนทั่วกรุงเทพ และภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

จากการเปลี่ยนแปลงของเมืองที่เกิดการพัฒนาไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากการรวมกลุ่มกันของชาวจีนโพ้นทะเลพัฒนากลายเป็นชุมชนชาวจีนในกรุงเทพมหานครเกิดเป็นกลุ่มสังคมชาวจีนที่อยู่รวมกันเกิดการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมชาวจีนและไทยเกิดขึ้นเมื่อกาลเวลาล่วงเลยไปเพื่อพัฒนาประเทศให้เท่าทันสมัยชาติอื่น ๆ จึงเกิดการตัดถนนเส้นใหม่จึงถือเป็นการกำเนิดของถนนเยาวราชในปัจจุบัน ตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง การตัดถนนเยาวราชนั้นเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลายเป็นย่านเยาวราชขึ้นจากอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชาวจีน ชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร เมื่อถนนเยาวราชสร้างแล้วเสร็จพื้นที่บริเวณนี้นอกจากจะเป็นที่อยู่อาศัยยังมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเข้ามาเป็นบทบาทใหม่ทำให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนและขณะเดียวกันก็เป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญย่านหนึ่งของกรุงเทพมหานครอีกด้วย

4.3.2 ย่านเยาวราชกับบทบาททางด้านเศรษฐกิจก่อนปี พ.ศ. 2540

ย้อนกลับไปสมัยอดีตเยาวราชเป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่กรุงเทพมหานครในสมัยก่อนสู่การรวมกลุ่มกันผ่านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาที่มีการใช้ร่วมกันสู่การปรับตัวทางวัฒนธรรมที่ให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยพัฒนาเป็นวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนดังเช่นปัจจุบัน จากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย พัฒนาเป็นเยาวราชถนนสายประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2435 - พ.ศ. 2443 ใช้เวลาก่อสร้างทั้งสิ้น 8 ปีจึงแล้วเสร็จถนนเยาวราชเส้นทางสายนี้เริ่มตั้งแต่ บริเวณคลองรอบกรุง ตรงข้ามป้อมมหาชัย ตัดลงไปยังทิศใต้ สิ้นสุดที่ถนนจักรวรรดิ หรือเรียกว่า “สี่แยกวัดตึก” ผ่านถนนราชวงศ์ เรียกว่า “สี่แยกราชวงศ์” ก่อนไปสิ้นสุดที่ถนนเจริญกรุง บริเวณก่อนถึงวัดไตรมิตรวิทยาราม เพื่อให้เยาวราชเป็นพื้นที่ส่งเสริมการค้าการลงทุน และพระราชทานนามว่าถนนเยาวราช ที่มีความหมายว่า “เยาวราช” ราชินีแห่งพระเยาว์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจึงเป็นต้นกำเนิดของย่านเยาวราชแหล่งที่อยู่อาศัยชุมชนชาวจีนอพยพ และชาวไทยเชื้อสายจีนที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพมหานคร

ย่านเยาวราชจึงพัฒนาบทบาทกลายเป็นย่านธุรกิจการค้า การเงินการธนาคาร ร้านค้าทอง ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้าต่าง ๆ รวมถึงตลาดสดที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้เยาวราชเป็นเยาวราชตั้งแต่การเกิดขึ้นของเยาวราชสมัยรัชกาลที่ 5 จวบจนถึงปัจจุบันย่านเยาวราชเป็นย่านเศรษฐกิจ ย่านการค้าที่มีความสำคัญมากกว่า 100 ปี เป็นย่านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย

สาเหตุที่ต้องสร้างถนนเยาวราชนั้นเกิดมาจากการเสด็จประพาสต้นไปยังต่างประเทศของรัชกาลที่ 5 ในการเสด็จประพาสเมืองต่าง ๆ ทั้ง สิงคโปร์ ปัตตาเวีย และเกาะชวา พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองต่างประเทศเมื่อเสด็จกลับมายังประเทศไทยจึงมีพระราชดำริพัฒนาความเจริญของเมืองให้ทัดเทียมนานาประเทศจึงเป็นต้นกำเนิดของถนนเยาวราช และเพื่อส่งเสริมการค้าขายของย่านสำเพ็งที่มีการค้าขายที่แน่นหนา การอยู่อาศัยของประชาชนที่แออัด การตัดถนนเยาวราช และถนนอีก 17 สายจึงเป็นพระราชดำริที่จะขยายเส้นทางการค้า และพัฒนาคมนาคมให้กรุงเทพฯ มีความเจริญก้าวหน้าสามารถรองรับการค้า และผู้คนในอนาคตได้ แต่โครงการการก่อสร้างถนนเยาวราชนั้นก็มิอุปสรรคที่ขวางกั้นหลายประการ เช่น การตัดถนนเส้นนี้สามารถทำได้เป็นระยะ ๆ จากความไม่เข้าใจกันระหว่างกระทรวงโยธาธิการกับกระทรวงนครบาล ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการตัดถนน การตัดถนนเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งปลูกสร้างที่มีมาอยู่ก่อนหน้านั้น การตัดถนนจึงมีเส้นทางที่คดเคี้ยวไปมาที่ไม่เป็นเส้นตรงเหมือนกับถนนเส้นอื่น ๆ อีกทั้งพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่สามารถขยายเส้นทางไปได้อีกจึงมีการพัฒนาแนวตั้งเกิดขึ้นทำให้เกิดตึกสูง 6 - 9 ชั้น ที่แรกของประเทศไทย

เมื่อการสร้างถนนแล้วเสร็จ ถนนเยาวราชแห่งนี้จึงเป็นถนนเศรษฐกิจนับตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา มีชาวจีนเข้ามาประกอบธุรกิจ และทำงานอย่างไม่เลือกงานหนักเอาเบาสู้เก็บหอมรอมริบจนสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจเองได้ ชาวจีนเหล่านี้ได้เข้ามาเช่าอาศัยตึกโดยชั้นล่างเป็นร้านค้าส่วนด้านบนเป็นที่พักอาศัยไม่นานก็สามารถสร้างตัวกลายเป็นมหาเศรษฐีจากการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเยาวราช

การที่ย่านเยาวราชสามารถดำรงไว้ซึ่งความสำคัญทางเศรษฐกิจได้อย่างไม่จางหายนั้นมีสาเหตุมาจากลักษณะการประกอบธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเอกลักษณ์ หรือลักษณะการรวมกลุ่มของประชากรไทยเชื้อสายจีนที่มีความสัมพันธ์อันเหนียวแน่น สืบต่อกันผ่านช่วงเวลาของรุ่นสู่รุ่นทำให้การดำรงไว้ซึ่งเศรษฐกิจของพื้นที่เยาวราช และ ธุรกิจในพื้นที่ยังคงดำเนินสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน จากที่เห็นได้ผ่านครอบครัวของคนจีนที่เป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ หรือต้นตระกูลที่มาจากผืนถิ่นเดียวกันแสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มของชาวจีนบนแผ่นดินไทยมีการจัดตั้งให้เกิดสมาคมของแต่ละตระกูลเพื่อเป็นการรวมกลุ่มคนไว้ด้วยกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในคราวแรกสมัยที่ชาวจีนพึ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทยมีความยากลำบาก อดมื้อกินมื้อ การรวมกลุ่มในรูปแบบ

ขององค์กรทางการค้า หรือองค์กรทางสังคมจากสิ่งที่มีเหมือน ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวพวกเขาเข้าไว้ด้วยกัน และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เรื่อยมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากความขยันอดทนของชาวจีนที่มีความเข้มแข็งเป็นพลังที่เกื้อหนุนกันช่วยให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และพัฒนาเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนของตนเองรวมถึงญาติพี่น้องร่วมวัฒนธรรม

ภายหลังจากการกำเนิดของเยาวราชสู่บทบาททางด้านการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของกรุงเทพทำให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านที่มีสีสันอย่างมากทั้งเวลากลางวันที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญด้านการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ ยามค่ำคืนเป็นแหล่งรวมอาหารจีนเลิศรสการที่ย่านเยาวราชสามารถดำรงไว้ซึ่งความสำคัญทางเศรษฐกิจได้อย่างไม่จางหายนั้นมีสาเหตุมาจากลักษณะการประกอบธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเอกลักษณ์ หรือลักษณะการรวมกลุ่มของประชากรไทยเชื้อสายจีนที่มีความสัมพันธ์อันเหนียวแน่น สืบต่อกันผ่านช่วงเวลาของรุ่นสู่รุ่นทำให้การดำรงไว้ซึ่งเศรษฐกิจของพื้นที่เยาวราช และ ธุรกิจในพื้นที่ยังคงดำเนินสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน จากที่เห็นได้ผ่านครอบครัวของคนจีนที่เป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ หรือต้นตระกูลที่มาจากผืนถิ่นเดียวกันแสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มของชาวจีนบนแผ่นดินไทยมีการจัดตั้งให้เกิดสมาคมของแต่ละตระกูลเพื่อเป็นการรวมกลุ่มคนไว้ด้วยกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในคราวแรกสมัยที่ชาวจีนพึ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทยมีความยากลำบาก อดมื้อกินมื้อ การรวมกลุ่มในรูปแบบขององค์กรทางการค้า หรือองค์กรทางสังคมจากสิ่งที่มีเหมือน ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวพวกเขาเข้าไว้ด้วยกัน และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเรื่อยมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากความขยันอดทนของชาวจีนที่มีความเข้มแข็งเป็นพลังที่เกื้อหนุนกันช่วยให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และพัฒนาเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนของตนเองรวมถึงญาติพี่น้องร่วมวัฒนธรรม

จากลักษณะการรวมกลุ่มของชาวจีนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงการอยู่แบบครอบครัวใหญ่ทำให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามตกทุกข์ได้ยากทำให้การประกอบธุรกิจของชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราชมีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจภายในชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือจากคนในครอบครัว คนในสมาคมการค้า หรือจากองค์กรทางสังคมที่มีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันจะสังเกตได้ว่าผู้ประกอบการดั้งเดิมในย่านเยาวราช มีลักษณะการประกอบกิจการมาตั้งแต่สมัยอดีต และดำเนินมาถึงปัจจุบันจากการเปลี่ยนผ่านของรุ่นสู่รุ่นมีการสืบทอดกิจการกันมาเป็นทอด ๆ บางร้านค้ามีอายุมากกว่า 100 ปี ก็สามารถพบเห็นได้ทั่วไป

ภาพที่ 4 ร้านขายของแห้งเครื่องยาจีนร้านหนึ่งในย่านเยาวราชที่มีการสืบทอด
จากรุ่นสู่รุ่น วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2564

ถึงแม้ว่าย่านเยาวราชจะเป็นแหล่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาตั้งแต่ในสมัยอดีตจากการที่เป็นย่านส่งเสริมพาณิชย์กรรมมาโดยตลอด แต่การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนผ่าน และการเข้ามาของปัจจัยหลาย ๆ อย่างทำให้เศรษฐกิจของเยาวราชลดทอนลงไปบ้าง จากการที่อดีตเป็นศูนย์กลางทางการเงินแห่งแรกและแห่งเดียวในกรุงเทพมหานครแต่เมื่อเวลาผ่านไปเกิดการพัฒนาของเมืองการกระจายความเจริญจึงเกิดขึ้นไปในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครเพื่อลดความหนาแน่นของการใช้พื้นที่ทำให้บทบาทของเยาวราชเปลี่ยนแปลงไปอย่างเช่น ย่านสีลม ที่ปัจจุบันเป็นย่านการเงินที่มีธนาคาร หรือสถาบันทางการเงินที่ใหญ่เป็นอันดับต้น ๆ ของกรุงเทพมหานคร หรือย่านสยามที่เป็นศูนย์กลางความเจริญแหล่งรวมวัยรุ่น มีห้างสรรพสินค้าชั้นนำที่เป็นเหมือนศูนย์กลางทางการค้าระดับประเทศ เหมือนสมัยก่อนเยาวราชที่เมื่อก่อนเป็นเหมือนศูนย์กลางของเศรษฐกิจศูนย์กลางความเจริญ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่เยาวราชก็ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นเยาวราช ย่านที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิม สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและยากที่จะเปลี่ยนแปลง

4.3.3 เยาวราชกับการเข้ามาของการท่องเที่ยวภายหลังปี พ.ศ. 2540

การเข้ามามีบทบาทของการท่องเที่ยวต่อย่านเยาวราชส่งผลให้ย่านเยาวราชมีพัฒนาการจากย่านที่อยู่อาศัย ย่านธุรกิจ การค้าของคนไทยเชื้อสายจีนกลายเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทับซ้อนกันทั้งการเป็นที่อยู่อาศัย ย่านเศรษฐกิจใจกลางเมืองที่สำคัญ รวมถึงเป็นย่านการท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเอกลักษณ์ประจำย่านเยาวราชที่ไม่สามารถพบเห็นได้ในที่อื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร หากจะทราบถึงการเข้ามามีบทบาทของการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชนั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงบริบทของพื้นที่เยาวราชจากในอดีตที่เป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานคร สู่การพัฒนาเป็นย่านค้าขาย ย่านที่อยู่อาศัย และพัฒนาเป็นย่านธุรกิจแห่งแรก ๆ ของกรุงเทพมหานคร แม้ว่าย่านเยาวราชจะมีความสำคัญอย่างไรก็ตาม แต่ย่านเยาวราชก็เป็นย่านที่มีความเก่าแก่เมื่อกาลเวลาผ่านไปย่อมมีย่านแห่งใหม่เข้ามาแทนที่ส่งผลให้ความสำคัญของย่านเยาวราชเริ่มถดถอยลดลง จากการที่พื้นที่ย่านเยาวราชมีอยู่อย่างจำกัดกับความต้องการในการใช้พื้นที่ที่สูงเกินกว่าย่านเยาวราชจะรองรับไหว ย่านเยาวราชจึงกลายเป็นย่านเสื่อมโทรม ผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมต่างพากันย้ายออกไปยังพื้นที่อื่นจากปัญหาความแออัด และความเสื่อมโทรมของย่านที่อยู่อาศัย จากการพัฒนาของเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดย่านธุรกิจย่านอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานครเกิดการกระจายตัวของภาคธุรกิจที่กระจายความหนาแน่นออกไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพ บทบาทของย่านเยาวราชจึงลดน้อยลงแต่ยังคงเป็นย่านที่มีความสำคัญอยู่ไม่ต่างจากอดีต แต่ก็ซบเซาลงไปไม่น้อย ก่อนที่จะกล่าวถึงการพัฒนากการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชผู้วิจัยขอเล่าย้อนถึงความสำคัญของเยาวราชในฐานะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนของกรุงเทพในอดีต ก่อนที่การท่องเที่ยวจะเข้ามามีบทบาทในย่านเมืองเก่าแห่งนี้

จากการที่ย่านเยาวราชเป็นย่านที่คับคั่งไปด้วยการค้าขายเป็นย่านที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครตั้งแต่สมัยอดีต แม้กระทั่งในปัจจุบัน เยาวราชก็ยังเป็นแหล่งค้าขายที่สำคัญไม่เปลี่ยนแปลงนอกจากนั้นเยาวราชยังได้มีบทบาทใหม่ที่เพิ่มเข้ามาจากการเป็นแค่เพียงแหล่งดำเนินธุรกิจการค้าขาย เยาวราชยังได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีการนำเสนอวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนอีกด้วย เยาวราชจึงเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตมีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งสถานที่เชิงประวัติศาสตร์ แหล่งจับจ่ายซื้อขายสินค้าจากไทยและต่างประเทศทั้งของสดของแห้งก็สามารถหาได้ที่นี่ อีกทั้งศาสนสถานที่หลากหลายทั้งวัดไทย วัดจีน ศาลเจ้า แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงสารพัดอาหารที่มีชื่อเสียงในระดับสากล

เยาวราชเป็นย่านธุรกิจ ย่านการท่องเที่ยวตั้งแต่ในอดีตมีสถานบันเทิงมาตั้งอยู่ในบริเวณย่านเยาวราชเป็นจำนวนมากทั้งโรงภาพยนตร์ โรงจิว โรงน้ำชา ร้านอาหารต่าง ๆ ภัตตาคารหรู แม้กระทั่งห้างสรรพสินค้าก็เคยตั้งอยู่ในพื้นที่ใจกลางเยาวราช สาเหตุที่ย่านนี้ได้รับความนิยมในอดีตเนื่องจากเป็นย่านการค้าทั้งไทยและต่างประเทศเข้ามามีบริบทในพื้นที่นี้ค่อนข้างสูงเยาวราชจึงเป็น

ย่านธุรกิจย่านการท่องเที่ยวโดยปริยาย แต่การที่เยาวราชกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันเริ่มมาจากการได้รับฉายาว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางอาหารนำเรื่องอาหารมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเยาวราชเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นจากเรื่องนี้

นอกจากนั้นเยาวราชยังคงเป็นย่านที่มีวัฒนธรรมจีนที่สามารถเห็นได้ชัดเจนจากศาสนสถานในพื้นที่แห่งนี้ที่ประกอบไปด้วยวัดพุทธศาสนานิกายมหายาน ศาลเจ้าจีน ต่าง ๆ ที่ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะบูชาของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ย่านเยาวราช และนอกพื้นที่เข้ามากราบไหว้อย่างไม่ขาดสาย ไม่ว่าจะเป็น วัดมังกรกมลาวาส (วันเล่งเน่ยยี่) วัดจีนแห่งแรกของกรุงเทพมหานครศูนย์รวมจิตใจ ศูนย์กลางวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน เช่นเดียวกับกับศาลเจ้าจีน ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ศาลเจ้าเล่งบ้วยเอี้ยะ ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า และอีกมากมายที่ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากด้วยความศรัทธาจากคนย่านเยาวราช และบุคคลภายนอก ในทุก ๆ ปีเทศกาลต่าง ๆ ตามความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนมักมีผู้คนหลังไหลเข้ามาร่วมพิธี ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นดั่งการกลับมาเยือนย่านเก่าที่มากด้วยความทรงจำ แม้กระทั่งนักท่องเที่ยวจากต่างชาตก็เข้ามาร่วมวัฒนธรรมประเพณีเป็นประจำ ที่ใดมีศาลเจ้าจีน มีวัดจีน แหล่งนั้นย่อมต้องมีผู้ที่มีจิตศรัทธา มีความเลื่อมใส เป็นสิ่งคู่กัน และยิ่งแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมจีนที่มีการสืบทอด ที่มีความเหนียวแน่นไม่จางหายไปจากสังคมกลายเป็นสถานที่ ที่ถ่ายทอดเรื่องราวให้ชนรุ่นหลัง และนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ต่อไป

ภาพที่ 5 บริเวณหน้ามูลนิธิเทียนฟ้า วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2564

จากการที่ย่านเยาวราชมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครที่มีการประกอบธุรกิจประเภทต่าง ๆ อย่างหนาแน่น เป็นย่านที่มีจุดเด่นทางด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนที่เข้มข้นรวมถึงเป็นย่านที่รวมของอร่อยเลิศรสไว้มากมายเรียกได้ว่าย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีความ

พร้อมในหลาย ๆ ด้าน เป็นย่านแห่งความฝันของผู้ประกอบการในการประกอบธุรกิจจากความสำคัญทั้งหมดที่กล่าวมานั้นทำให้เยาวราชมีการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เรื่อยมา และค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเป็นย่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งมีจุดเด่นเรื่อง วัฒนธรรมจีนที่เป็นเอกลักษณ์ไม่ซ้ำย่านใด ๆ ในกรุงเทพมหานคร

การพัฒนาเป็นย่านท่องเที่ยวของเยาวราชนั้นเริ่มครั้งแรกเมื่อสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์จัดโครงการ “Amazing Chinatown Yaowarat” (ไทยพีอาร์.เน็ต, 2540) เพื่อสอดคล้องกับนโยบาย Amazing Thailand อันเป็นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2541 – 2542 และโครงการถนนคนเดินเชิญชวนประหยัดที่เป็นนโยบายส่งเสริมของกรุงเทพมหานครในสมัยนั้นที่มีการจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐร่วมกับพื้นที่เยาวราชมีการชูเรื่องอาหารเป็นจุดขายเนื่องจากเยาวราชมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านอาหารและเป็นย่านที่มีการค้าทองคำที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2540 ย่านเยาวราชแห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นำเสนออัตลักษณ์ด้านการมีความหลากหลายของอาหารมาโดยตลอดหากนักท่องเที่ยวมาถึงเยาวราชก็จะนึกถึงอาหารอร่อยเลิศรสนานาชนิดจนเป็นที่โด่งดังหรือเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเพื่อแสวงหาวัฒนธรรมและอาหารที่ผสมผสานตั้งแต่อดีตจนดำเนินมาถึงปัจจุบันเข้าด้วยกัน ภายในพื้นที่แห่งนี้แต่ในอีกมุมหนึ่งไม่ใช่แค่เพียงแต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาแสวงหาประสบการณ์ของเยาวราช เยาวราชก็ยังเป็นย่านธุรกิจที่มีการทำกิจการค้าขายดึงดูดให้คนในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาจับจ่ายใช้สอย

นอกจากเยาวราชจะมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมอาหารเยาวราชยังคงเป็นพื้นที่ที่มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ศาสนสถานเป็นที่นับถือของคนทั่วไป และนักท่องเที่ยวที่เป็นอีกหนึ่งจุดดึงดูดส่งเสริมการมาเยือน สร้างความสบายใจในการกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมถึงเสพสถาปัตยกรรมแบบจีนร่วมสมัยที่ยังคงปรากฏให้เห็นตามสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมือง ประวัติศาสตร์ชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในพื้นที่วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีความผูกพันกับประเพณีวัฒนธรรม และเทศกาลต่าง ๆ ที่ยังคงพบเห็นได้ทั่วไปและมีการสืบทอดวัฒนธรรมในส่วนนี้ไม่มีขาดสาย ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์ หรือแม้แต่ในเทศกาลกินเจก็จะพบความคึกคักของชาวไทยเชื้อสายจีนอย่างคับคั่งในพื้นที่ สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นอีกหนึ่งจุดดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในย่านชุมชนเยาวราชเป็นการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่มานำเสนอสู่ภายนอกเป็นจุดดึงดูดที่ทำให้ย่านเยาวราชมีเสน่ห์ไม่เหมือนย่านอื่น ๆ ทั่วโลก เยาวราชเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเมื่อมาท่องเที่ยวที่กรุงเทพมหานครชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยก็มักจะมีเยาวราชเป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวเสมอ สาเหตุมาจากชาวต่างชาติต้องการมาสัมผัสความเป็นอยู่หรือ

วิถีชีวิตของคนกรุงเทพฯซึ่งเยาวราชยังคงแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนกรุงเทพฯที่มีการดำเนินชีวิตไม่ต่างจากอดีตแม้ว่ากรุงเทพฯจะเป็นเมืองที่วุ่นวายเยาวราชก็ยังคงแสดงให้เห็นวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหนียวแน่นดั้งเดิม และความเป็นไทยเชื้อสายจีนที่ยังสืบทอดให้เห็นได้ทั่วไปในพื้นที่

ย่านเยาวราชเขตสัมพันธวงศ์จากที่ได้กล่าวไปว่าเป็นเขตที่เล็กที่สุดของกรุงเทพมหานครเปรียบเสมือนเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งแต่มีเศรษฐกิจที่ใหญ่มาก จากการที่มีเศรษฐกิจที่ใหญ่โตสวนทางกับพื้นที่ที่มีอยู่ทำให้เกิดความแออัดในพื้นที่เมื่อกาลเวลาผ่านไปบางส่วนที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างถูกต้องก็มีสภาพที่เสื่อมโทรมไม่น่าอยู่ และส่งผลทางลบในที่สุด เมื่อเมืองเปลี่ยนไปเกิดการขยายตัวของเมืองเกิดขึ้นเป็นที่แน่นอนว่าความเจริญที่แออัดจนเกินไปของเยาวราชย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ จากที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครบทบาทนี้ค่อย ๆ ลดเลือนลงการขยายตัวของเมืองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และเศรษฐกิจเพื่อกระจายความแออัดและความเจริญออกไป เมื่อการพัฒนามาถึงยุคที่เปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วการขยายตัวของเมืองเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สักวันหนึ่งการพัฒนาย่อมเข้ามาถึงในที่สุด การเปลี่ยนแปลงจึงสามารถเกิดขึ้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ย่านเยาวราชเสียบทบาทในการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครจากการขยายตัวของเมือง แต่ย่านเยาวราชนั้นยังไม่สูญเสียอัตลักษณ์ของความเป็นจีนที่ยังคงเหนียวแน่นสืบทอดอย่างไม่จางหายไป เยาวราชยังคงเป็นศูนย์รวมความมั่นคงทางอาหารที่เมื่อนึกถึงเยาวราชเมื่อไรก็จะนึกถึงอาหารเลิศรสนานาชนิด ตั้งแต่ร้านอาหารธรรมดาจนถึงภัตตาคาร นอกจากนั้นเยาวราชแม้ว่าจะไม่ได้มีบทบาททางเศรษฐกิจเช่นสมัยก่อน แต่ย่านเยาวราชก็ยังเป็นย่านที่มั่งคั่งทางวัฒนธรรมจีน เป็นย่านเก่าที่ยังไม่ตายยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิต ประเพณี ภาษา ความเชื่อ ที่ยังคงเป็นจุดแข็งของย่านเยาวราช

เมื่อเวลาผ่านไปจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อให้แก่นานาประเทศเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจมากมายรวมถึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเราด้วยเช่นกัน แต่ที่ไม่อาจล้มเลือนได้คงเป็นวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2540 สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยล้มลง และผู้ประกอบการธุรกิจ นักลงทุนต่าง ๆ ได้ปิดตัวลงนับไม่ถ้วนอย่างถาวร นับว่าเป็นผลกระทบอันร้ายแรงที่ทุกคนไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างทันท่วงที เศรษฐกิจไทยพังพินาศในเวลาต่อมาประเทศไทยมีความพยายามโดยภาคการท่องเที่ยวและบริการทางเพื่อที่จะเยียวยาเศรษฐกิจไทยให้หมุนเวียนไปได้นั้นก็คือการดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอยเพื่อช่วยพยุงเศรษฐกิจไทยให้กลับมาคึกคักดังเดิม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของนโยบาย “อะเมซิ่ง ไทยแลนด์” (Amazing Thailand) ในปี พ.ศ. 2541 - พ.ศ.2542 โดยนโยบายดังกล่าวดำเนินขึ้นด้วยเป้าหมาย ส่งเสริมให้ประเทศไทยอยู่ในแผนที่เดินทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลก ด้วยการแสดงให้เห็นถึง ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ทุกอย่างล้วนเป็นผลผลิตที่มีอยู่แล้วของประเทศไทย ประเทศ

ไทยเรามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เพียงพออยู่แล้ว ซึ่งหลังจากใช้ระยะเวลาเพียง 2 ปี นโยบายนี้ก็ประสบความสำเร็จอย่างคาดไม่ถึง เห็นได้จากผลลัพธ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 7.22 ล้านคน สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวน 220,755 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2540 แต่หลังจากสิ้นสุดนโยบาย อะเมซิ่ง ไทยแลนด์ ในปี พ.ศ. 2542 จำนวนนักท่องเที่ยวกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปีทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องอย่างไม่สิ้นสุด

จากการดำเนินนโยบาย อะเมซิ่ง ไทยแลนด์ ทำให้ต่อมา สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ จึงได้จัดโครงการ “Amazing Chinatown Yaowarat” เพื่อสอดรับนโยบายของทางกระทรวงการท่องเที่ยวในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวसानนโยบาย Walking Street ของผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2540 ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของนโยบายนี้เพื่อให้กรุงเทพมหานครมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเปิดให้มีพื้นที่โล่งรวมถึงถนนให้มีการพักผ่อนพร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงามสร้างจุดดึงดูดแก่บ้านเมือง เนื่องจากในสมัยนั้นการจัดการถนนคนเดินยังเป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทย รวมถึงในกรุงเทพมหานครยังไม่มีจัดการถนนคนเดินเยาวราชจึงเป็นจุดหมายแรกในการนำร่องการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบถนนคนเดินขึ้น

จุดประสงค์ของการจัดงาน อะเมซิ่ง ไทยแลนด์นอกจากจะต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2541 - พ.ศ. 2542 ประเทศไทยยังมีงานสำคัญอีกสองวาระด้วยกัน นั่นคือ การจัดงานกีฬาเอเชียนเกมส์ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ในปี พ.ศ. 2541 และอีกงานคือ การจัดงานเฉลิมฉลองพระราชพิธีพระชนมพรรษาของ พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 6 รอบในปี พ.ศ. 2542 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงนำสองวาระนี้มาเป็นเรื่องชูเด่นเพื่อจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวพัฒนาเศรษฐกิจในเวลาประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นหนทางในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ จากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว อะเมซิ่ง ไทยแลนด์ และ อะเมซิ่ง ไซนาทาวน์ เยาวราช ส่งผลให้ย่านเยาวราชมีพัฒนาการจากย่านเศรษฐกิจมามีบทบาทเป็นย่านการท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครที่มีจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยนำวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนที่มีอยู่ของย่านเยาวราชมาผสมผสานเข้ากับอาหารการกินกลายเป็นถนนสายอาหารที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศอย่างไม่ขาดสายเรื่อยมา สิ่งที่เป็นจุดดึงดูดหรือสัญลักษณ์ที่โดดเด่นที่เห็นได้ชัดของเยาวราช คือ วัฒนธรรมจีน สถาปัตยกรรมแบบจีน วิถีชีวิตแบบไทยเชื้อสายจีน ประวัติศาสตร์ย่านเมืองเก่า สิ่งเหล่านี้เป็นจุดแข็งของเยาวราชที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวราชมีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นในพื้นที่

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 6 รอบในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542

กรุงเทพมหานครร่วมกับประชาคมไทยจีนจัดสร้างซุ้มประตูเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ในหลวงรัชกาลที่ 9 สร้างขึ้นแทนวงเวียนโอเดียนที่เป็นวงเวียนตั้งอยู่บริเวณหน้าโรงภาพยนตร์โอเดียนในอดีต โดยคนทั่วไปเรียกชื่อตามโรงภาพยนตร์ดังกล่าว ซุ้มประตูเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ดำเนินการสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 เพื่อเป็นจุดหมายสำหรับผู้มาเยือนย่านเยาวราช เปรียบเสมือนประตูต้อนรับเข้าสู่ย่านเยาวราช หรือไชน่าทาวน์ เช่นเดียวกับไชน่าทาวน์อื่น ๆ ทั่วโลก และเปรียบเสมือนศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชด้วย โดยการก่อสร้างได้รับความร่วมมือจาก กรุงเทพมหานครกับประชาคมไทยจีน อีกทั้งยังเป็นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ซุ้มประตูนี้เปรียบเสมือนเป็นการผลิตซ้ำเพื่อตอกย้ำความสำคัญของวัฒนธรรมจีนในย่านเยาวราชช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชในเวลาต่อมาเป็นสัญลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวจะมาเยี่ยมเยียนแวะเวียนถ่ายรูปเมื่อมาเยือนเยาวราช

ภาพที่ 6 ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

การท่องเที่ยวเริ่มมีบทบาทในย่านเยาวราชมากขึ้นสามารถเห็นได้จากการจัดงานเทศกาลตรุษจีนในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนต่อย่านเยาวราชและวัฒนธรรมนี้สามารถเป็นจุดดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชได้

การจัดงานเทศกาลตรุษจีนเพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเริ่มมาในสมัยปี พ.ศ. 2540 ที่มีการจัดงานมหกรรมต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเยาวราช โดยแนวคิดหลักในสมัยนั้นคือแนวคิดเรื่อง Amazing China Town มีการจัดงานอย่างใหญ่ติดต่อกันถึง 3 ครั้งในย่านเยาวราชในช่วงปลายปี พ.ศ. 2540 เพื่อแสดงความสำคัญของการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้ย่านเยาวราชเป็นตัวดำเนินการ การจัดงานในปลายปี พ.ศ. 2540 เริ่มตั้งแต่ในเดือนตุลาคมจนถึง เดือนธันวาคม งานแรกในเดือนตุลาคมปีพ.ศ. 2540 มีการจัดงานชื่อ “เรายกฮองกงมาไว้ที่นี่” เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของ ไซนาทาวน์ แห่งเมืองไทย ในเดือนพฤศจิกายนมีการจัดงาน “มหกรรมอาหารเลิศรส” โดยการปิดถนนเยาวราชทั้งสายมีร้านอาหารนั่งรื้อร้านร่วมใจกันมาตั้งขายอาหารริมสองฝั่งฟากถนน จนได้รับสมยานามว่า “ถนนสายอาหารที่ยาวที่สุดในโลก” ต่อมาในเดือนธันวาคมมีการจัดงานครั้งที่ 3 ขึ้น โดยเป็นการจัดงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ในชื่อ “มหกรรมทองคำเยาวราชและของขวัญ” เป็นการส่งเสริมการค้าทองคำของย่านเยาวราชให้เป็นที่รู้จักในระดับสากล และมีการแสดงคอนเสิร์ตจากศิลปินต่างชาติรวม 6 ประเทศ (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย & ฤทธิชัย เตชะมัทธพันธ์, 2559) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเยาวราชจึงมีการจัดงานที่ชูเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนประจำย่านเยาวราชขึ้นในทุก ๆ ปี โดยแต่ละปีมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยขอสรุปตามปีที่น่าสนใจดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

ปี พ.ศ.	แนวคิดการจัดงาน	นวัตกรรม (เศรษฐกิจสร้างสรรค์)	ภาพรวมทั่วไป	หมายเหตุ
2540	ต.ค. “เรายกฮองกงมาไว้ที่นี่”			เริ่ม high light การจัดงานที่ชัดเจน
2540	พ.ย. “มหกรรมอาหารเลิศรส”	การใช้จุดเด่นของอาหารอร่อยเยาวราชและความเป็นถนนสายทองคำ	เนรมิตถนนเยาวราชให้เป็น “ถนนสายอาหารที่ยาวที่สุดในโลก” จากร้านค่านั่งรื้อร้านที่ย้ายมาตั้งสองฝั่งฟากถนน	ใช้จุดเด่นด้านอาหาร - ทองคำเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจจากวิกฤติต้มยำกุ้งปี พ.ศ. 2540
2540	ธ.ค. “มหกรรมทองคำเยาวราชและของขวัญ”	บะหมี่ทรงพระเจริญ ยาวที่สุดในโลก		ฉลอง 70 พระชันษา

ปี พ.ศ.	แนวคิดการจัดงาน	นวัตกรรม (เศรษฐกิจ สร้างสรรค์)	ภาพรวมทั่วไป	หมายเหตุ
2541	ชาวไทยเชื้อสายจีนร่วมกันแสดง ความรักภักดีสถาบัน พระมหากษัตริย์ผ่านการ เตรียมการสร้างซุ้มประตู	- ซุ้มประตูจีนเฉลิม พระเกียรติรัชกาลที่ 9 - อักษรจีพีพระหัตถ์ “เชิง ไชว อู่ เจียง”ที่ ส่วนบนของซุ้มประตู ความหมายคือ ทรง พระเจริญยั่งยืนนาน	- ลักษณะงานเป็น ปกติ	- พ่อค้าจีนร่วมกัน จัดสร้างเพื่อแสดง ความรักภักดี - เป็นหมุดหมาย ของความเป็น หัวมังกรหรือส่วน ต้นของถนน เยาวราช - สถานที่เปิดงาน ตรุษจีนเยาวราชใน เวลาต่อมา
2546	ครบ 48 พรรษา กรมสมเด็จพระเทพรัตนฯ	เริ่มจัดทำสื่อเทศกาล ตรุษจีนเยาวราชผ่าน ภาพฝีพระหัตถ์กรม สมเด็จพระเทพรัตนฯ	เสด็จเยือนเยียว พสกนิกรชาวไทย เชื้อสายจีนที่ถนน แปลงนาม (ตรอก ป่าช้าหมาเฒ่า) ทอดพระเนตรวิถี ชีวิตชาวเยาวราช อย่างไร้ขีด	เกิดภาพชื่อ “แสง หล้าที่สามัญ” สะท้อนพระจริยา วัตรพระราชาวงศ์ ชั้นสูงในท่ามกลาง ร้านค้าที่รุ่งรังด้วย สินค้า ณ ห้องแถว คับแคบ
2546	111 ปี เยาวราช			
2546	International Chinese Festival	ชีวท้อ 4.9 หมื่นลูก	เสด็จเยือนเยียว พสกนิกรชาวไทย เชื้อสายจีนที่ถนน แปลงนาม (ตรอก ป่าช้าหมาเฒ่า) ทอดพระเนตรวิถี ชีวิตชาวเยาวราช อย่างไร้ขีด	ทายาทรุ่นใหม่ เกิดขึ้นจิตสำนึกใน การรักษาอาชีพ ของบรรพบุรุษ
2547	“72 พรรษามหาราชินี 222 ปี ไชน่าทาวน์”	ปะติมากรรม ลิง แห่งเจียขนาดใหญ่	การแสดงบนเวทีที่ รัฐบาลจีนส่งมาร่วม เฉลิมฉลอง	สมเด็จพระราชินี พระองค์แรกที่ เสด็จฯเยาวราช

ปี พ.ศ.	แนวคิดการจัดงาน	นวัตกรรม (เศรษฐกิจ สร้างสรรค์)	ภาพรวมทั่วไป	หมายเหตุ
2548	“เทศกาลตรุษจีน ไซ-นำ ทาวน์ เยาวราช 50 พรรษา สมเด็จพระเจ้า มหาจักรีสิรินธร สานสัมพันธ์ไมตรี 30 ปี ไทย - จีน”	การใช้เทศกาล ตรุษจีน เยาวราช เชิด ชูความสัมพันธ์ ทางการทูต ไทย - จีน	ปกติ	-
2550	80 พรรษามหาราชา	รัฐบาลจีน ประชาสัมพันธ์ เจ้าภาพกีฬาโอลิมปิก	เสด็จเยี่ยมชุมชน ตลาดน้อย ศาลเจ้า โจวซือทรง ทดลองทำขนม ดูบตีบ	-
2550	ฉลองเมืองคู่แฝด กรุงเทพฯ - ปักกิ่ง	ปี พ.ศ. 2551	ทรงเปิดอาคาร ปรมาจารย์ ณ วัด มังกรมลาวาส	
2552	-	กรมสมเด็จพระเทพ รัตนฯ ฉลองพระองค์ เสื้อนักเรียนเป็นปี แรก	ทรงเปิดศูนย์ ประวัติศาสตร์ เยาวราช ณ วัดไตร มิตรวิทยาราม	-
2558	60 พรรษา กรมสมเด็จพระเทพรัตนฯ	เสื้อนักเรียน “มะแม แพะน่ารัก”	รัฐบาลจีนทูลเกล้าฯ ถวายประติมากรรม แพะหินหยกขาว	เสื้อนักเรียนแพะ สามตัวเพื่อมิให้ซ้ำ กับปี 2546

จากตารางแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของย่านเยาวราชในบทบาทของการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการจัดงานเทศกาลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชส่งผลให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ใช้วัฒนธรรมจีนเป็นสิ่งจุดประเด็นช่วยสร้างให้ย่านเยาวราชกลับกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวที่มากด้วยความคึกคัก มากด้วยสีสัน เป็นย่านการท่องเที่ยวที่เป็นหนึ่งในจุดหมายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเองก็เช่นกัน

เยาวราชเป็นย่านที่มีความสำคัญหลายประการทั้งความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ย่านเศรษฐกิจ ต้นกำเนิดประเพณีวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนของกรุงเทพมหานคร ศูนย์รวมศาสนสถานที่สำคัญ สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นช่วงส่งเสริมให้เยาวราชเกิดการท่องเที่ยวขึ้น ทำให้การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจึงมีความพิเศษในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากพื้นที่

เศรษฐกิจพัฒนา กลายมาเป็นย่านที่มีรูปแบบผสมผสานทั้งที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนพื้นที่อื่นในเขตกรุงเทพมหานคร ย่านเยาวราชมีจุดเด่นด้วยกลิ่นสีซอที่ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชเป็นย่านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นยากที่ย่านอื่นจะสามารถเลียนแบบได้ ได้แก่

1. เยาวราชถนนสายทองคำ แม้ว่าเยาวราชจะเป็นเพียงถนนเส้นเล็ก ๆ ที่มีระยะทางเพียงไม่ถึง 2 กิโลเมตร แต่ในเส้นทางเล็ก ๆ นี้เยาวราชเป็นดังถนนสายทองคำที่มีมากด้วยห้างทองต่าง ๆ ตั้งอยู่ แต่ละห้างทองล้วนแล้วแต่เป็นห้างทองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานเคียงคู่ย่านเยาวราชมาโดยตลอดจากร้านเล็ก ๆ สู่ร้านทองที่มีชื่อเสียงมากสาขา ห้างทองในย่านเยาวราชนั้นสามารถพบเห็นได้ทั่วไปแต่ละร้านล้วนแล้วแต่เป็นห้างทองที่มีคุณภาพ เป็นที่เลื่องชื่อ เมื่อนึกถึงทองคำก็ต้องนึกถึงเยาวราชเป็นของคู่กัน จากการที่ห้างทองต่าง ๆ ในย่านเยาวราชที่มีมากร้านส่งผลให้ย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเนื่องจากราคาทองคำจะขึ้นลงอยู่ตลอดเวลาทำให้ผู้คนเข้ามาซื้อขายกันอยู่เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ทำให้ในหนึ่งวันย่านแห่งนี้มีมูลค่าเงินหมุนเวียนมหาศาล ทองคำจึงเป็นสิ่งที่มียุคและมีความสำคัญอย่างมากต่อย่านเยาวราช ห้างทองเยาวราชมีความสามารถในการแปรรูปทองและขึ้นชื่อในเรื่องของความบริสุทธิ์ของเนื้อทองที่มีสีเหลืองผ่องสุกสว่างจึงเป็นที่นิยมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาบริโภคทองคำ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลปีใหม่ ตรุษจีน ที่ย่านเยาวราชจะเนืองแน่นไปด้วยผู้คนที่มาใช้บริการห้างทองต่าง ๆ จากความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการบริโภคซื้อทอง ซื้อทองให้เป็นของขวัญ เป็นสิริมงคลแก่ผู้ได้รับ สังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชเป็นถนนทองคำที่สำคัญ และช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของย่านเยาวราชอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจแล้วห้างทองเหล่านี้ในย่านเยาวราชยังเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมาของย่านเยาวราช สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในแต่ละช่วง วัฒนธรรมประเพณีครอบครัวแบบชาวจีนที่มีผลต่อการบริหารงานกิจการห้างทองต่าง ๆ ให้ส่งผลประสบความสำเร็จจากยุคแรกเริ่ม เป็นความภาคภูมิใจประจำตระกูล เป็นความภาคภูมิใจคู่เคียงย่านเยาวราชแห่งนี้เรื่อยมา

2. เยาวราชย่านตลาดเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร นอกจากการได้รับขนานนามว่าเป็นถนนสายทองคำที่เยาวราชได้รับแล้วย่านเยาวราชยังคงเป็นย่านที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ จากความหลากหลายของกิจการภายในพื้นที่ เยาวราชยังคงเป็นย่านการค้าที่มีความเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครย่านการค้าของเยาวราชแสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรมภายในพื้นที่นอกจากการค้าขายทองคำแล้วเยาวราชยังคงเป็นย่านที่มีการค้าปลีก ค้าส่งสินค้าต่าง ๆ นานาชนิดในบริเวณย่านตลาดสำเพ็ง ศูนย์รวมสินค้า ปลีกและส่งสินค้าจำพวกเสื้อผ้า เครื่องประดับ อีกทั้งของเบ็ดเตล็ดตามยุคตามสมัยที่ถูกนำเข้ามาจากแหล่งผลิตใหญ่ของประเทศจีน ทำให้ผู้คนจากหลายพื้นที่หลั่งไหลเข้ามาจับจ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคภายในย่านตลาด

สำเพ็งเป็นหนึ่งในสี่สันที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการในพื้นที่ ดึงดูดผู้ประกอบการทั้งรายใหญ่ รายย่อย แม้กระทั่งผู้ประกอบการจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนประกอบกิจการในย่านตลาดสำเพ็ง ย่านการค้าปลีกค้าส่ง ที่สำคัญแห่งหนึ่งของเยาวราช จะสังเกตได้จากผู้คนที่หลั่งไหลเข้ามาทั้งช่วงกลางวันและในยามค่ำคืนที่คอยสร้างความคึกคักให้แก่พื้นที่แห่งนี้และสร้างเม็ดเงินหมุนเวียนให้กับเศรษฐกิจในพื้นที่ และประเทศนานาประการ ย่านตลาดเก่า ย่านการค้าตลาดสดเพียงหนึ่งเดียวของเยาวราชที่แสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีเชื้อสายจีนในพื้นที่ ที่ยังคงมีชีวิต ย่านตลาดเก่าหรือตลาดเล่งบ้วยเอี้ยะ เป็นตลาดสดที่ขายสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค เครื่องเทศ อาหารชั้นนำที่ไม่สามารถหาที่ไหนได้นอกจากย่านนี้เป็นจุดดึงดูดผู้คนที่มาจับจ่ายซื้อของ และนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาความเป็นจีนที่ผ่านการดำรงชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ถ่ายทอดออกมาจากตลาดเก่าแก่แห่งนี้ จากในอดีตก่อนเกิดย่านเยาวราชพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่อพยพตั้งถิ่นฐานของชาวจีนจากการตั้งถิ่นฐานเกิดเป็นย่านชุมชนจากย่านชุมชนเกิดเป็นกลุ่มทางสังคม กิจกรรมทางการค้ากับชาวจีนเป็นของคู่กันจึงพัฒนากลายเป็นย่านที่อยู่อาศัย ย่านเศรษฐกิจ ที่บอกเล่าเรื่องราวผ่านกิจกรรมการค้าต่าง ๆ ในพื้นที่ และเป็นย่านประวัติที่ยังคงมีชีวิตช่วงส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้

3. เยาวราชแหล่งวัฒนธรรมประเพณีไทยเชื้อสายจีน เยาวราชยังเป็นศูนย์กลางแหล่งวัฒนธรรมประเพณีไทยเชื้อสายจีนอีกด้วย ในอดีตจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าในประเทศไทยพื้นที่บริเวณเยาวราชนี้เป็นพื้นที่ ที่มีชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมากสิ่งที่ผูกมัดคนเข้าไว้ด้วยกันคือความเหมือนทางด้านวัฒนธรรมเกิดการรวมกลุ่มทางสังคมผ่านวัฒนธรรมเชื้อชาติที่ร่วมกันกลายเป็นชาวจีนในประเทศไทย และมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยจนเป็นที่มาของชาวไทยเชื้อสายจีนผ่านการรวมกลุ่มทางสังคมที่เกิดขึ้นในย่านเยาวราชผ่านวัฒนธรรมประเพณี ผ่านภาษา จนกลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนของกรุงเทพมหานครที่เกิดขึ้นในย่านเยาวราช ย่านเมืองเก่าที่ยังคงสืบสานวัฒนธรรมจีนโพ้นถิ่นที่ ยังคงอยู่ วัฒนธรรมเหล่านี้สามารถเห็นได้ผ่าน ศาสนสถาน ศาลเจ้า วัดวาอาราม สมาคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในย่านเยาวราช แนวคิดที่สืบทอดผ่านกันมาภายในครอบครัวที่เป็นสิ่งปลูกฝังความเป็นจีนเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนย่านอื่น ๆ สิ่งปลูกสร้างที่สะท้อนความเชื่อแบบจีน เทศกาลประเพณีต่าง ๆ ยังคงมีให้เห็นในทุกช่วงปี ความเมตตาที่เป็นคำสอนฝังลึกแก่ชาวไทยเชื้อสายจีน วิถีชีวิต อุดมการณ์ที่ยังคงแสดงออกซึ่งความเชื่อ ความผูกพันของวัฒนธรรมจีนในพื้นที่เยาวราช และเป็นสิ่งที่ยึดมั่นในการดำรงชีวิตต่อไป วัฒนธรรมในพื้นที่เยาวราชเป็นจุดเด่นที่เชื่อมคนและสถานที่เข้าไว้ด้วยกันเป็นสิ่งที่เสริมสร้างให้เกิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำพื้นที่จากระยะเวลาที่ผ่านมา ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมช่วยส่งเสริมให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งต่อผ่านรุ่นสู่รุ่น สร้างความโดดเด่นให้แก่ย่านเยาวราช และกลายมาเป็นจุดดึงดูดส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เยาวราช ย่านเมืองเก่าแก่ที่มากไปด้วยเรื่องราว วัฒนธรรมประเพณีจีนอย่างเนืองแน่น

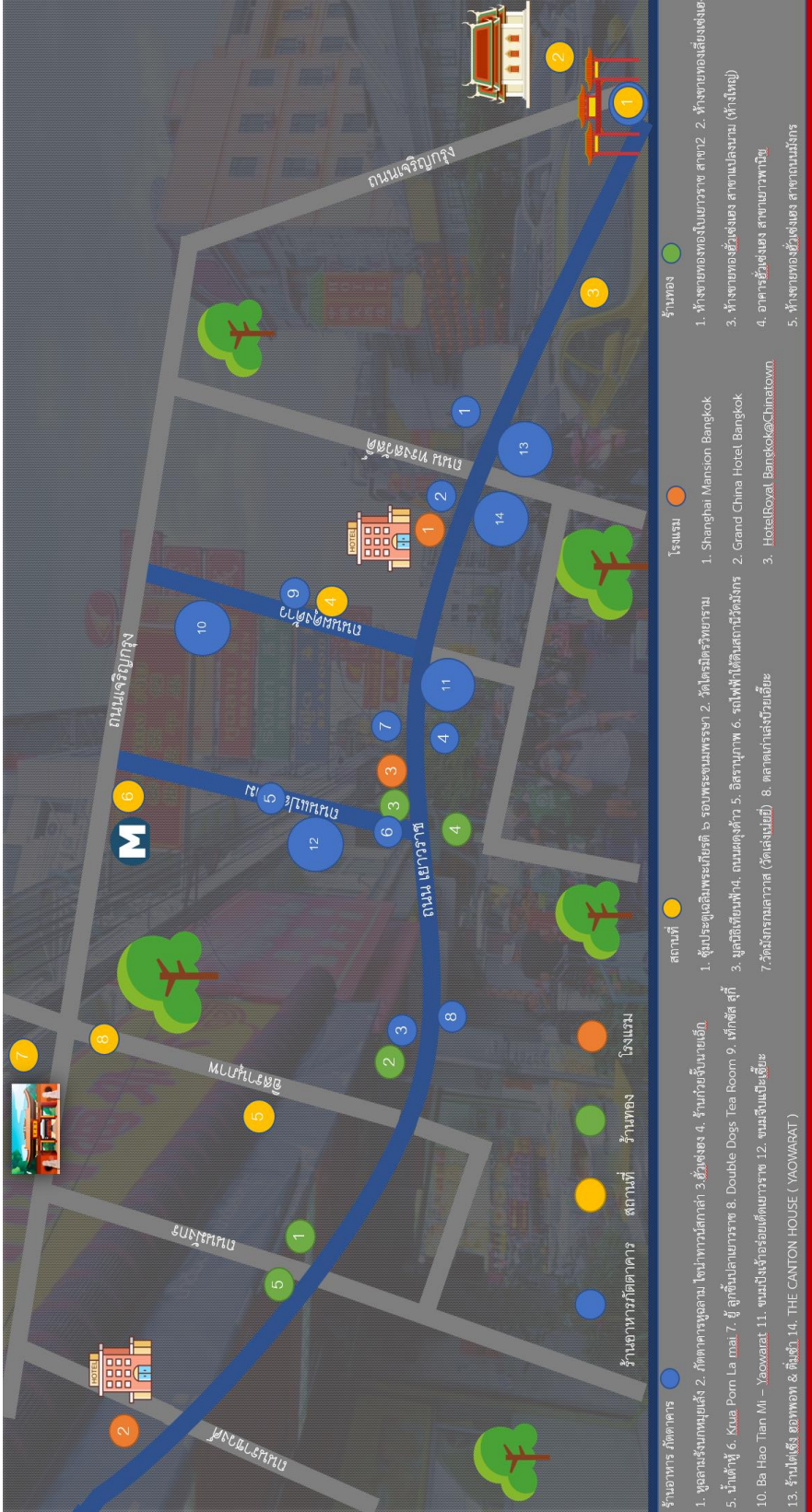
4. เยาวราชแหล่งรวมอาหารเลิศรส ประการสุดท้ายที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวย่านเยาวราชในปัจจุบันมากที่สุด เมื่อพูดถึงเยาวราชกับการท่องเที่ยวสิ่งนี้จะเป็นอันดับแรก ๆ ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศนึกถึงนั่นคือการที่เยาวราชเป็นแหล่งรวมอาหารอันแสนเลิศรส ศูนย์รวมอาหารสตรีทฟู้ด เยาวราชเป็นหนึ่งในย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันแม้ในปัจจุบันนั้นบทบาทด้านเศรษฐกิจของย่านเยาวราชจะลดทอนลงไปบ้างจากความเจริญของเมืองการขยายตัวของเมืองที่แผ่ขยายจนความเจริญก้าวหน้าออกไปยังเขตอื่น ๆ แต่ย่านเยาวราชก็ยังคงมีความสำคัญไม่เสื่อมคลายยังคงเป็นเมืองเก่าที่มีเศรษฐกิจคึกคักทั้งการค้าขายทองคำไปจนถึงการค้าขายปลีกร่าง ย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีการเข้าออกของประชากรทั้งวันทั้งคืนเป็นเมืองเก่าที่ไม่มีวันได้พัก ผลที่ตามมาเมื่อมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกไปมาของคนสิ่งที่ขาดไม่ได้คือเรื่องของการกิน เยาวราชจึงเป็นย่านหนึ่งที่มีการผสมผสานระหว่างยุคเก่าและยุคใหม่ เกิดความแตกต่างในย่านธุรกิจ ย่านที่อยู่อาศัยเก่าแก่แห่งนี้มีความแตกต่างที่เหมือนจะมีความแตกต่างแต่ก็ลงตัวกลมกลืนเข้ากันได้เป็นอย่างดีน่าประหลาดใจ สิ่งที่เห็นได้คือย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีความหลากหลายทางอาหารเกิดขึ้นสามารถหาอาหารต่างประเภท หลากชนิดได้ที่ย่านเยาวราชแห่งนี้ตั้งแต่ข้าวแกงตามทางที่มีความเฉพาะตัวสูตรของแต่ละร้าน ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นปลาที่เป็นหนึ่งในอาหารอันแสนโอชะของชาวไทยเชื้อสายจีน ขนมทานเล่นหายากที่ปัจจุบันแทบหาทานไม่ได้แล้ว อาหารประจำเทศกาลต่าง ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีความหลากหลายตามภูมิสำเนาถิ่นเดิมของบรรพบุรุษไปจนถึงอาหารหรรตตามภัตตาคาร หูฉลาม กระจ่างปลา รังนกอันแสนล้ำค่า เมื่อเข้าสู่ยามราตรีเยาวราชจะเปลี่ยนจากย่านการค้าที่แสนวุ่นวายไปสู่ความหลากหลายทางอาหารอีกประเภทหนึ่งนั่นคืออาหารประเภทสตรีทฟู้ดที่แสนละลานตามิให้เลือกทานชนิดที่มากเที่ยวเยาวราชทุกวันทั้งสัปดาห์ก็ไม่สามารถทานได้ครบ ตั้งแต่อาหารทะเลซีฟู้ด ขนมปังปังไส้ทะลักที่ควักลิ้นทะลักยิ่งกว่า และอีกมากมายนานาชนิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความพิเศษเฉพาะตัวของย่านเยาวราชที่ไม่สามารถหาได้ที่อื่น เมื่อมาเยือนเยาวราชทุกครั้งก็ประทับใจมีรูปลิ่มและต้องหวนมาเยาวราชซ้ำแล้วซ้ำเล่า

จากความโดดเด่นทั้งสี่ด้านของย่านเยาวราชที่ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชจากย่านที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีน ย่านเศรษฐกิจใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร ย่านเมืองเก่ามากระื่องเล่าเข้ามาบทบาทด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชูเด่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน และความหลากหลายทางอาหารเพิ่มเข้ามา เยาวราชเป็นย่านที่มากไปด้วยความหลากหลาย ศูนย์รวมที่การค้าสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย ศาสนสถานสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจทั้งของชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน วิถีชีวิต ความแตกต่างระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ย่านเยาวราช สิ่งต่าง ๆ ล้วนแล้วช่วยค้าชื่อย่านเยาวราชให้เป็นหนึ่งในย่านที่เข้มแข็งและยังคงสืบทอดอารังซึ่งวัฒนธรรมของตนเองสืบต่อไป

ในปัจจุบันสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ร่วมกันทางภาครัฐและภาคเอกชนจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายจีนเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่จะมีการจัดเทศกาลทุกปี เช่นการจัดเทศกาลตรุษจีน หรือเทศกาลกินเจในย่านเยาวราชที่เป็นการต่อยอดให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในย่านเยาวราชของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ในทุก ๆ ปีจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การเสด็จพระราชดำเนินเยือนของพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์เพื่อเป็นประธานพิธีในการเปิดเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลกินเจนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ของย่านเยาวราชในเชิงเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ประเพณี และวัฒนธรรมที่หลอมรวมไว้ด้วยกัน กลายเป็นย่านเยาวราชที่มากด้วยสีสันความหลากหลายเช่นปัจจุบัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 7 แผนที่เดินดินย่านเยาวราชที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และแบ่งประเภทตามผู้ประกอบการ
 ร้านอาหาร, ภัตตาคาร, สถานที่, โรงแรม, ร้านทอง ตามลำดับ

4.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของย่านเยาวราช

วัฒนธรรมจีนเป็นสิ่งที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปทั่วโลกตามสถานที่ต่าง ๆ เมื่อมีคนจีนย่อมมีการรวมกลุ่มกันเกิดเป็นสังคม และสร้างวัฒนธรรมในดินแดนต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับประเทศไทยในอดีตที่มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยรวมกลุ่มจนเกิดเป็นชุมชนย่านเยาวราช ชุมชนไทยเชื้อสายจีนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในกรุงเทพมหานคร มีประวัติศาสตร์ควบคู่มากับการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศอื่น ๆ จากคติพจน์ของชาวจีน “ขยัน ซื่อสัตย์ อดออม” เป็นคติประจำใจในการดำเนินชีวิตเพื่อถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานทำให้ชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยสมัยนั้น ทำมาหากินจากการเป็นลูกจ้างที่ค่อย ๆ สร้างตัวจนบางคนกลายเป็นเจ้าของธุรกิจและมีกิจการเป็นของตนเอง สร้างพื้นฐานให้แก่ลูกหลานดำเนินกิจการต่อไป

หากกล่าวถึงเยาวราชแล้วนั้นคงไม่พ้นถึงย่านที่มีความเป็นจีน มีวัฒนธรรมจีนที่ยังเห็นได้ทั่วไป เนื่องแน่นไปด้วยสินค้าประเภทต่าง ๆ ผู้คนมากมายที่คึกคักเต็มไปด้วยผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเชื้อสายจีน แน่นอเนอถ้ายังเป็นช่วงเทศกาลสำคัญตามประเพณีจีนแล้วไม่ว่าจะเป็นเทศกาลตรุษจีน สารทจีน แข็งเม้ง เทศกาลถือศีลกินเจ และเทศกาลต่าง ๆ ตามปฏิทินจันทรคติ เยาวราชมักจะเต็มไปด้วยผู้คนที่มาใช้จ่ายซื้อสินค้าต่าง ๆ มากมายทั้งอาหารการกินรวมไปถึงเครื่องเซ่นไหว้บรรพบุรุษ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่นับถือกราบไหว้

ภาพที่ 8 บริเวณถนนผดุงด้าวร้านขายของไหว้ตามเทศกาลต่าง ๆ
ของชาวไทยเชื้อสายจีน วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

ในยามค้าคีนเยาวราชจากที่เป็นพื้นที่จับจ่ายซื้อของต่าง ๆ กลับกลายเป็นย่านมากด้วยอาหารริมสองข้างฝั่งผากถนนเรียงรายไปสุดลูกหูลูกตา ซึ่งสามารถหาทานได้อย่างหลากหลาย ตั้งแต่ข้าวราดแกง ไปจนถึงภัตตาคารหรูเลิศรสอันเป็นสีสัน เสน่ห์ ของเยาวราชในยามค้าคีนที่เชื้อเชิญดึงดูดให้ผู้คนต่างเดินทางมายังพื้นที่แห่งนี้

ย่านเยาวราชถือว่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานครที่มีผู้ประกอบการเข้ามาประกอบธุรกิจในพื้นที่อย่างไม่ขาดสาย เป็นย่านที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวย่านหนึ่งของประเทศไทย แต่จากการที่เยาวราชมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว เยาวราชยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในด้านของที่อยู่อาศัยชุมชนเชื้อสายจีนมากที่สุดแห่งหนึ่งอีกด้วย ตั้งแต่การอพยพเข้ามาประเทศไทยในฐานะของชาวจีนโพ้นทะเล แรงงานต่างด้าว จนได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย กลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีน มีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์จากลักษณะการรวมกลุ่มที่มีความโดดเด่น มีความเหนียวแน่น ก่อร่างกลายเป็นองค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรทางการค้า องค์กรการกุศลและองค์กรทางสังคม ผ่านความเป็นพี่น้องโพ้น

ทะเลที่มาจากแผ่นดินเดียวกัน ใช้ภาษาร่วมกัน ชาวจีนโพ้นทะเลจึงมีความเป็นปึกแผ่น ให้คำสั่งสอน ความเชื่อ ประเพณี ธรรมเนียม สืบทอดกันรุ่นสู่รุ่น

การรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของชาวจีนโพ้นทะเลผ่านองค์กรต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อ ผูกพวกเขาเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนั้นการมีอยู่ของวัดจีน และศาลเจ้ายังเป็นที่พักทางจิตใจเป็นสถานที่ ประกอบกิจกรรมทางศาสนา และสร้างความผูกพันทางสังคม ซึ่งกิจกรรมทางศาสนา เช่น การไหว้ ตามเทศกาลต่าง ๆ การกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความหมายโดยแฝง เป็นการแสดงออกทางสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง และเป็นการสอดแทรกคำสอนจากบรรพกาลที่สืบทอด กันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งไปเรื่อย ๆ

หากพิจารณาชุมชนย่านเยาวราชแล้วจะสามารถเห็นได้ว่า ชุมชนเยาวราชเป็นชุมชน ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมในหลายแง่มุมที่ยังคงปรากฏให้เห็นในหลายด้านประกอบด้วย

1. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ สิ่งที่แสดงให้เห็นและยังมีหลักฐานเชิงวัตถุ นั่นก็คือ บ้านเรือนต่าง ๆ ของคนในชุมชนที่แสดงถึงร่องรอยการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ในสมัยอดีตที่มีมาอย่าง ยาวนาน เช่น อาคารศาลเจ้าในพื้นที่เยาวราชที่สามารถบอกเรื่องราวความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐาน ของคนในชุมชนมีการเชิญเทพเจ้าที่ตนนับถือเข้ามาปกป้องรักษา คุ่มครอง ซึ่งเทพเจ้าที่เป็นองค์ ประธานของแต่ละศาลเจ้าสามารถบ่งบอกได้ถึงความเป็นมา เรื่องราวของคนผู้นับถือได้ หรือศาลเจ้า ประจำตระกูลที่เป็นศูนย์รวมของคนตระกูลแซ่เดียวกันก็สามารถบ่งบอกได้ถึงความเป็นมา เรื่องราว ของต้นตระกูลตนเองได้ หรือบ้านเรือนเก่าสิ่งปลูกสร้างที่คู่มากับเรื่องราวในสมัยอดีตยังคงอนุรักษ์ไว้ ด้วยการส่งต่อให้ลูกหลานตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเพื่อไม่ละทิ้งคุณค่าและคงไว้ดั้งเดิมเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถชี้ให้เห็นถึงคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมอีกด้วย

2. คุณค่าด้านวิถีชีวิต คุณค่าด้านวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่จับ ต้องไม่ได้มีการแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของพวกเขาที่ถ่ายทอดคุณค่าทางด้านจิตใจที่แสดง ออกมาเป็นคำสอนที่สืบทอดกันมาผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ถูกปลูกฝัง และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่ง แสดงความหมายเอกลักษณ์ของคนจีนที่ว่าด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ อดออม และคงยังสืบทอดไว้อย่าง เหนียวแน่นในชุมชนเยาวราชทำให้ย่านเยาวราชเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสาย จีน ซึ่งปัจจุบันเรายังสามารถเห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนเยาวราชได้ดั้งเดิมเช่นการไหว้เจ้า การจับจ่าย ซื้อของในชีวิตประจำวัน การนั่งชมนุ่มพุดคุยตามร้านกาแฟหรือที่เรียกกันว่า “สภากาแฟ” ยังคงมีให้ เห็นทั่วไปในย่านแห่งนี้ ว่าจากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปร้านค้าหรือของขายต่าง ๆ จะเปลี่ยนไปตาม ยุคสมัยแต่ก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งกลิ่นอายของประวัติศาสตร์ที่ยังมีให้เห็นอยู่ผ่านพื้นที่แห่งนี้ ผู้คนยังรัก ซึ่งอัตลักษณ์ในความเป็นเยาวราชของตน พร้อมที่จะถ่ายทอดเรื่องราวอย่างภาคภูมิใจให้คนรุ่นใหม่ และนักท่องเที่ยวด้วยความยินดี

3. คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม คือสิ่งปลูกสร้างในย่านชุมชนเยาวราชที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่นั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รูปแบบการใช้งาน นอกจากนั้นศิลปะต่าง ๆ ยังแสดงให้เห็นถึงการได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมกลุ่ม ๆ หนึ่ง ซึ่งการออกแบบทางสถาปัตยกรรมและงานศิลปะการออกแบบนั้นจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเชื่อของชุมชนนั้น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจีนร่วมสมัยที่ผสมผสานความหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน เช่น อาคารตึกแถวทรงตะวันตกที่มีการตกแต่งภายในแบบจีนร่วมสมัย หรือตัวอาคารของวัดมังกรกมลาวาสที่แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมแบบจีนและความเชื่อแบบพุทธศาสนานิกายมหายาน ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นของเยาวราชและกาลเวลายุคสมัยของแต่ละช่วงยุคได้

ปัจจุบันอย่างที่เราทราบกันดีอยู่แล้วว่าเยาวราชเป็นย่านที่มีความสำคัญทางด้านการค้า และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยอดนิยมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่แสดงถึงศิลปะวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ โดยมีการสืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่นกลายเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเยาวราชที่มีการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เป็นที่น่าหลงใหลดึงดูดคนนอกพื้นที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมใจกลางเมืองแห่งนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามบางสิ่งที่เคยมีและคงอยู่ก็เริ่มจะเลือนหายไปตามกาลเวลาการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราชจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่คนในพื้นที่และนอกพื้นที่ต้องร่วมมือกันเพื่อสืบทอดสิ่งที่ดีงามเหล่านี้ไว้ให้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลัง

บทที่ 5

การปรับตัวเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

เยาวราชถือกำเนิดจากการอพยพตั้งถิ่นฐานของชาวจีนเข้ามายังกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในสมัยนั้นมีชาวจีนเข้ามาแสวงหาโอกาสในการทำมาหากินภายในประเทศไทย ตั้งถิ่นฐานบริเวณสำเพ็งในปัจจุบัน และได้ขยายพื้นที่มายังบริเวณโดยรอบ ย่านเยาวราชก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่เป็นย่านที่อยู่อาศัย ย่านทำมาหากินของชาวไทยเชื้อสายจีน เยาวราชเป็นย่านที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม และทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน เยาวราชเป็นย่านเก่าแก่ที่มีการพัฒนาเสมอมาจากย่านการค้า ย่านจับจ่ายซื้อของ ที่มีความเฉพาะตัวไม่เหมือนที่อื่น ผู้คนในเยาวราชล้วนมีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการจากการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นผู้คนล้วนมีความสามารถในการประกอบธุรกิจ

ย่านแห่งนี้เป็นย่านเศรษฐกิจเสมอมา ต่อมาเยาวราชได้เริ่มมีบทบาทด้านการท่องเที่ยวเข้ามาจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ย่านเยาวราชก็ได้ตอบรับนโยบายการท่องเที่ยวและผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเยาวราช และสืบทอดเรื่อยมาเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก และเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเมื่อมาเยือนกรุงเทพมหานครต้องมาเยือนให้ได้ จากความสำคัญของพื้นที่เยาวราชทั้งการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ และพื้นที่การท่องเที่ยวย่านเยาวราชจึงเป็นย่านที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวภายนอกเข้ามาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว กระตุ้นให้คนในพื้นที่หันมาทำการค้าขายเพื่อการท่องเที่ยวร่วมพัฒนา ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชเป็นย่านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

5.1 การปรับตัวของการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

จากพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีทิศทางเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก ส่งผลให้เกิดการปรับตัวโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ สิ่งก็ตามมาจากพัฒนาการของเศรษฐกิจนั้นคือเรื่องของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยภายหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ที่ได้รับผลกระทบแผ่เป็นวงกว้างส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยไปอย่างมหาศาล สิ่งที่มาช่วงฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยสิ่งนั้นคือเรื่องของการท่องเที่ยวจากการที่ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างล้นหลามไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์งดงาม ตั้งแต่ภูเขาสูงไปจนถึงทะเลที่สวยงาม ทรัพยากรทาง

วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายตามภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทยและที่ขาดไม่ได้คือความอุดมสมบูรณ์ของอาหารที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค สิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันเกิดการผสมกลมกลืนจนกลายเป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในประเทศไทยขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์ จากความอุดมสมบูรณ์ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยซึ่งจากที่กล่าวมาจึงทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากภาคการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากส่งเสริมให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของประเทศไทยต่อไปได้

ย่านเยาวราชเป็นหนึ่งในย่านเศรษฐกิจเก่าแก่ของกรุงเทพมหานครจากการพัฒนาการของเมืองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่เกิดขึ้นความเจริญแผ่ขยายออกไปตามเมืองที่แผ่ขยายออก เช่นเดียวกับผู้คนเมื่อเกิดการพัฒนาเมืองผู้คนย่อมอพยพย้ายตามเรื่อยไป ย่านเยาวราชจากอดีตที่มีความคึกคักทางด้านเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางทางด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนจึงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเมืองและยุคสมัย เพราะการที่ย่านเยาวราชเป็นย่านเก่าแก่ที่ผ่านการใช้พื้นที่มาอย่างคับคั่งเกินไปส่งผลให้ย่านเยาวราชค่อย ๆ กลายเป็นย่านที่มีความแออัดสภาพสิ่งก่อสร้างภายในพื้นที่เริ่มเสื่อมโทรมจากการรักษาที่ไม่ถูกวิธี ย่านเยาวราชจึงค่อย ๆ หมดความสำคัญลงกลายเป็นย่านเมืองเก่าที่เสื่อมโทรมรวันตาย แม้เพียงนั้นเยาวราชก็ยังเป็นย่านที่มีจุดแข็งจากการที่เป็นย่านใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานครผนวกกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เยาวราชจากย่านเมืองเก่าที่เริ่มเสื่อมโทรมจากการใช้งานอย่างหนักหน่วงได้เกิดการพลิกฟื้นสถานการณ์ขึ้นจากบทบาทย่านเศรษฐกิจที่สำคัญในอดีตสู่บทบาทใหม่ที่เข้ามาช่วยกู้ย่านเยาวราชให้กลับมามีชีวิตชีวาให้กลายเป็นย่านที่มีสีสันของกรุงเทพมหานคร บทบาทที่เข้ามาใหม่คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในพื้นที่ย่านเยาวราช ย่านค้าขาย ย่านที่อยู่อาศัย เป็นต้นกำเนิดวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนภายในกรุงเทพ จากบทบาทด้านการท่องเที่ยวส่งผลให้ย่านเยาวราชเกิดการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ข้อดีของย่านเยาวราชคือการที่อดีตเคยเป็นย่านที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ ศูนย์กลางความเจริญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร สถานที่แห่งแรกที่มีห้างสรรพสินค้าในประเทศไทย ความมากล้นทางด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนจากการที่เป็นที่อพยพของชาวจีนสู่การเป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่ส่งต่อมารากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นต้นกำเนิดทางวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยมาถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าจากที่กล่าวมาเยาวราชมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวนั้นทำให้เยาวราชมีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยก็สามารถกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพได้ จากความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ย่านเยาวราช จึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสามารถช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของกรุงเทพรวมถึงของประเทศไทย กลายเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเมืองที่ได้รับความสนใจจากผู้คนทั่วโลก

จากทรัพยากรของย่านเยาวราชที่มีอยู่อย่างล้นหลามช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชแห่งนี้ ภายหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยต้องเผชิญในปี พ.ศ. 2540 ย่านเยาวราชจึงได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในพื้นที่ จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวส่งผลให้ย่านเยาวราชค่อย ๆ เกิดพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวภายในพื้นที่และค่อย ๆ ได้รับความนิยมจากวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านวัฒนธรรมเชื้อสายจีน ความหลากหลายทางอาหาร ศูนย์กลางการค้าทองคำของประเทศไทย และวิถีชุมชนดั้งเดิมแบบฉบับของชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งสิ้นปัจจัยหลักที่ช่วยส่งเสริมให้ย่านเยาวราชโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่สามารถลอกเลียนได้ ไม่สามารถพบเห็นในย่านไชน่าทาวน์อื่น ๆ ในต่างประเทศ เยาวราชจึงมีบทบาทในเรื่องของ เศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ที่ผสมผสานเข้าด้วยกันเป็นเสน่ห์ของย่านแห่งนี้ จากความสำคัญที่กล่าวมาทำให้ย่านเยาวราชกลายมาเป็นย่านที่เศรษฐกิจกลับมาคึกคักจากการเข้ามาของการท่องเที่ยว มีผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวในย่านแห่งนี้ทั้งผู้ประกอบการรายย่อย และผู้ประกอบการรายใหญ่ตั้งแต่ร้านอาหารริมทางไปจนถึงห้างสรรพสินค้าโรงแรมชั้นนำ ที่เข้ามาพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเพื่อหวังซึ่งผลกำไรจากย่านเมืองเก่าเยาวราชเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย การเข้ามาของผู้ประกอบการไม่ใช่แค่เฉพาะผู้ประกอบการภายนอกพื้นที่แต่ผู้อยู่อาศัยในย่านเยาวราชก็ตื่นตัวกับการเข้ามาของการท่องเที่ยวผู้คนในย่านเยาวราชล้วนแล้วแต่มีความสามารถในการค้าขายเมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาที่เปรียบเสมือนการเติมเชื้อไฟกระตุ้นให้ผู้คนต่าง ๆ ในพื้นที่หันมาประกอบอาชีพ ธุรกิจต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านเศรษฐกิจที่คึกคักดังสมัยก่อน พื้นที่สิ่งที่ไม่ขาดหายไปจากย่านเยาวราชให้กลับมาพร้อมความท้าทายรูปแบบใหม่ นั่นคือการท่องเที่ยว ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาขึ้นและมีแนวโน้มจะพัฒนาไปได้ อีกมาก สามารถสังเกตได้จากการที่มีผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่ต้องการเข้ามาดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายในพื้นที่เยาวราช พื้นที่เยาวราชกลายเป็นเหมือนชุมทรัพย์ที่ใคร ๆ ก็ต้องการครอบครองเป็นย่านทำเลทองที่ใคร ๆ ต่างก็หมายปอง ส่งผลให้เกิดการปรับตัวของย่านเยาวราชเพื่อรองรับการท่องเที่ยวขึ้นภายในพื้นที่ โดยการปรับตัวที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแบ่งได้เป็นการปรับตัวในสองลักษณะคือ การปรับตัวทางสังคม และการปรับตัวทางวัฒนธรรมอธิบายได้ดังนี้

5.1.1 การปรับตัวทางสังคม

การปรับตัวทางสังคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการพัฒนาของเมืองกับผังเมืองรวมที่เปลี่ยนแปลงไปจากผังเมืองรวมกรุงเทพ พ.ศ. 2549 เขตสัมพันธวงศ์ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ประเภทที่ดินพาณิชย์กรรมส่งผลให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านการค้ากลางเมืองที่มีราคาที่ดินสูงและความต้องการของทำเลที่สูง จากผังเมืองรวมกรุงเทพ พ.ศ. 2549 ทำให้ถูกมองว่า

ย่านเยาวราชเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์มากกว่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีน ทำให้คนที่เคยอยู่อาศัยในพื้นที่ย่านเยาวราชมีความกังวลเกี่ยวกับการใช้พื้นที่เพราะว่าเมื่อที่ดินถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์กรรมการอยู่อาศัยจะกลายเป็นเรื่องที่ไม่สะดวก และอาจถูกรบกวนได้ง่ายผู้อยู่อาศัยบางครอบครัวจึงได้ย้ายออกไปยังบริเวณชานเมืองเนื่องจากปัญหาความแออัดของย่านเยาวราช และการพัฒนาพื้นที่ที่ไม่เอื้อต่อการอยู่อาศัยของประชาชน จากการทำยานี้ถูกกำหนดการใช้พื้นที่ใหม่ และราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัวก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เจ้าของที่ดินดั้งเดิมเลือกที่จะตัดสินใจถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินสู่เจ้าของใหม่ เพราะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ทำให้อ่านเยาวราชก้าวเข้าสู่ย่านพาณิชย์กรรมอย่างเต็มตัวนอกจากนั้นแล้วการพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้นยังส่งผลให้อ่านเยาวราชมีเส้นทางคมนาคมเส้นทางใหม่เข้ามายังพื้นที่นั้นคือ “รถไฟฟ้าใต้ดินสายสีน้ำเงิน” ที่เข้ามาช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่ติดขัดของย่านเยาวราชส่งเสริมให้การเข้าถึงพื้นที่เป็นไปได้โดยง่ายเมื่อเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวกขึ้นก็จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอีกทางหนึ่ง

จากการที่ผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมในเยาวราชย้ายออกไปอยู่อาศัยยังที่อื่น ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผู้คนผู้ที่เข้ามาในพื้นที่ใหม่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการต่าง ๆ ทั้งผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจค้าส่งค้าปลีก รวมถึงนักลงทุนชาวจีนที่เข้ามาทำกิจการต่าง ๆ ทำให้อ่านเยาวราชกลายเป็นย่านธุรกิจและย่านการท่องเที่ยวผลกระทบที่ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพสังคมในย่านเยาวราชจากสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนที่มากด้วยเครือญาติเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเชิงธุรกิจต่างคนต่างอยู่ไม่มีความข้องเกี่ยวกันอย่างสิ้นเชิง ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าดั้งเดิมในย่านเยาวราชจึงมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงร้านค้าให้ทันสมัย การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ล้วนแล้วแต่เป็นการปรับตัวของร้านค้าเพื่อรองรับการแข่งขันทางธุรกิจที่เข้มข้นช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการให้กิจการของตนเองอยู่รอดต่อไป การเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหญ่ และธุรกิจโรงแรมยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวทางสังคมในพื้นที่ย่านเยาวราช เนื่องจากการเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหญ่นั้นเป็นสิ่งยืนยันของความสำคัญทางด้านการค้าของพื้นที่เยาวราชแสดงถึงการเป็นพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ย่านเยาวราชจึงมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพื้นที่จากพื้นที่อยู่อาศัยสู่พื้นที่พาณิชย์กรรมในย่านอนุรักษ์ที่เป็นต้นกำเนิดวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนของกรุงเทพมหานคร

5.1.2 การปรับตัวทางวัฒนธรรม

การปรับตัวทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในย่านเยาวราชเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เข้ามามีบทบาทในย่านเยาวราช สิ่งที่เป็นจุดดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวของย่านเยาวราชคือเรื่องของวัฒนธรรม วัฒนธรรมในย่านเยาวราชเป็นวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตผ่าน อาหาร คำสอน ครอบครัว สิ่งปลูกสร้างที่รายล้อมอยู่ในบริเวณนี้รวมถึงศา

สนสถาน ทั้งศาลเจ้า วัดไทย วัดจีน ที่เป็นสิ่งแสดงถึงวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมจีนที่หล่อหลอมให้ เกิดเป็นวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน การเข้ามาของการท่องเที่ยวส่งผลให้มีการปรับตัวทางสังคมตามยุค สมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของกระแสสังคมในช่วงนั้น ๆ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยน ตามสังคมตลอดเวลา

วัฒนธรรมเป็นจุดดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช แต่วัฒนธรรมดั้งเดิม ภายในย่านเยาวราชเองก็ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมของคนที่เข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนตามบริบทของสังคม ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงกับการปรับตัวเพื่อความอยู่ รอดของวัฒนธรรม จากการเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกพื้นที่ทั้งผู้ประกอบการรายย่อย และ ผู้ประกอบการรายใหญ่ หนึ่งในปัจจัยของการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ คนในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่เพื่อการพาณิชย์เมื่อบริบทพื้นที่เปลี่ยนคนก็ ย่อมเปลี่ยนเช่นเดียวกัน วัฒนธรรมดั้งเดิมย่อมมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เช่น วัฒนธรรมการอยู่ อาศัยในอดีตจะอยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่ แต่พอมายุคปัจจุบันปรับเปลี่ยนเป็นครอบครัวที่เล็กลง เนื่องจากค่านิยมของคนในยุคนี้กับคนในยุคก่อนแตกต่างกันการสร้างครอบครัวใหญ่ดั้งเดิมจึงไม่ค่อย มีให้เห็นนัก เมื่อคนเปลี่ยนวัฒนธรรมการกินย่อมเปลี่ยนตาม ย่านเยาวราชจากการเข้ามามีบทบาท ของการท่องเที่ยวย่านเยาวราชกลายเป็นย่านที่มีความหลากหลายทางอาหารมากที่สุดย่านหนึ่งของ ประเทศไทยจากในอดีตเมื่อนึกถึงเยาวราชก็นึกถึงอาหารจีนภัตตาคารแต่ในปัจจุบันเกิดการ ปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกลายเป็นเมื่อพูดถึงในเยาวราชในปัจจุบันจะนึกถึงอาหารริมทางยามค่ำคืน ที่มีให้เลือกมากมายไม่ใช่เฉพาะอาหารจีนภัตตาคารหรืออีกต่อไป การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมจึง สามารถเกิดขึ้นได้ภายในพื้นที่ นอกจากนั้นวัฒนธรรมการไหว้เจ้าตามเทศกาลต่าง ๆ ที่ตามวัฒนธรรม ดั้งเดิมจะทำการไหว้เจ้าเฉพาะครอบครัว ๆ ไป การเข้ามาของบทบาทเรื่องการท่องเที่ยววัฒนธรรม ประเพณีการไหว้เจ้าตามเทศกาลต่าง ๆ นี้จึงได้ถูกยกขึ้นมาเป็นจุดดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการไหว้ตามเทศกาลต่าง ๆ จึงมีการจัดเป็นเทศกาลอย่างยิ่งใหญ่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิด การท่องเที่ยวภายในพื้นที่ เช่นเทศกาลถือศีลกินเจที่จะมีการจัดงานเฉลิมฉลอง มีการขายอาหารเจ ตลอดถนนเยาวราชทั้งสองข้างทาง

วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามพฤติกรรมส่วนบุคคลและ พฤติกรรมของสังคมที่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย ให้เข้ากับการพัฒนาให้เหมาะสมกับ สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ เยาวราชจึงเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมจากการ เข้ามาของการท่องเที่ยว ย่านเยาวราชจึงมีการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่เพื่อให้สังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ได้และดำรงอยู่คู่ย่านเยาวราชสืบไป

5.2 สถานการณ์โควิด - 19 กับสภาพการณ์การท่องเที่ยวประเทศไทย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด - 19 (Covid - 19) ที่เริ่มขึ้นจากการเปิดศักราชใหม่ ในปี พ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดก็ยังคงเป็นที่จับตามอง นับตั้งแต่เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2563 ที่มีการเริ่มต้นของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 แม้ว่าในช่วงแรกของการแพร่ระบาดจะยังไม่มีผลกระทบที่รุนแรงมากนักแต่จากความประมาทการแพร่ระบาดจึงขยายวงกว้างทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลกระทบให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนทั้งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว รวมถึงกระแสโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงเมื่อเทียบกับปีก่อน ๆ สร้างผลกระทบเป็นวงกว้าง รัฐบาลของหลาย ๆ ประเทศต้องบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อพยายามควบคุมโรคและดำเนินวิถีทางให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ประเทศไทยที่เป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อไวรัส โควิด - 19 และยังเป็นประเทศแรกที่ตรวจพบผู้ติดเชื้อโควิด - 19 นอกประเทศจีนในช่วงแรกของการแพร่ระบาดเนื่องจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวอย่างหลากหลายประเทศทั่วโลก เพราะประเทศไทยเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม และมีความหลากหลาย ความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งดึงดูดเสน่ห์ของประเทศ การท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย การท่องเที่ยวจึงเปรียบเสมือนปัจจัยหลักของประเทศ จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในประเทศเกิดการชะงัก และสร้างผลกระทบในวงกว้าง ภายในปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา

เช่นเดียวกับกับเยาวราชที่เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องมาให้ได้เมื่อมาเยือนกรุงเทพฯ จากความหลากหลายทางอาหารและชูเต้นในเรื่องวัฒนธรรมจีนเยาวราชจึงเป็นหนึ่งในจุดหมายของนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทย ก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจะขอยกไปนำเสนอในบทถัดไป

5.2.1 การท่องเที่ยวไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19

สถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจอย่างเป็นวงกว้าง ประเทศไทยเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหลัก จากผลกระทบของการแพร่ระบาดในครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจหรือรายได้ภายในประเทศหดตัวลงอย่างเห็นได้ชัดจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างเม็ดเงิน

เงินหมุนเวียนภายในประเทศจนกระทั่งทั่วโลกได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เกิดขึ้นทำให้หลายประเทศมีมาตรการในการป้องกันของประเทศตนเองทำให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศ และภายในประเทศหยุดชะงักกับสถานการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น

ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัดกลายเป็นวิกฤตการณ์ที่รุนแรงที่สุดในรอบหลายสิบปีเพราะว่าโรคระบาดส่งผลกระทบต่อการเดินทาง การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการอยู่รวมกลุ่มของผู้คนจำนวนมาก การท่องเที่ยวไทยจึงได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ในครั้งนี้เต็ม ๆ ในปี พ.ศ. 2562 เป็นปีที่การท่องเที่ยวไทยได้รับความนิยมน้อยอย่างสูงมีจำนวนนักท่องเที่ยวขาเข้าในปี พ.ศ. 2562 มากกว่า 39 ล้านคน ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามานั้นมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี ในปี พ.ศ. 2563 มีการคาดคะเนว่านักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามายังประเทศไทยมากกว่า 45 ล้านคน แต่ความคาดหวังกนั้นก็ถูกโรคระบาดขวางกั้น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยลดลงเหลือเพียงไม่ถึง 7 ล้านคนเท่านั้น ซึ่งจำนวนลดลงกว่า 99.83 เปอร์เซ็นต์ ดังตารางสรุปจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติประจำปี พ.ศ. 2558 – 2563

ตารางที่ 6 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2558 - 2563

	จำนวนนักท่องเที่ยวรายเดือน						%CH (Y-o-)		
	ปี 2563P	ปี 2562P	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2559	ปี 2558	63/62	62/61	61/60
มกราคม	3,810,155	3,713,172	3,531,483	3,197,053	2,996,442	2,613,699	+2.61	+5.14	+10.46
กุมภาพันธ์	2,061,990	3,600,922	3,552,119	2,966,522	3,080,535	2,664,216	-42.74	+1.37	+19.74
มีนาคม	819,429	3,478,687	3,494,645	3,018,411	2,927,226	2,555,362	-76.44	-0.46	+15.78
เมษายน		3,216,929	3,096,067	2,853,288	2,627,809	2,406,727		+3.90	+8.51
พฤษภาคม		2,736,598	2,737,834	2,600,624	2,459,093	2,301,625		-0.05	+5.28
มิถุนายน		3,056,697	3,013,304	2,731,072	2,422,998	2,269,523		+1.44	+10.33
กรกฎาคม		3,342,750	3,177,088	3,099,409	2,949,102	2,641,514		+5.21	+2.51
สิงหาคม		3,472,655	3,229,031	3,188,148	2,883,594	2,589,652		+7.54	+1.28
กันยายน		2,890,039	2,636,115	2,600,279	2,416,821	2,044,658		+9.63	+1.38
ตุลาคม	1,201	3,074,099	2,704,002	2,725,943	2,252,775	2,245,841		+13.69	-0.80
พฤศจิกายน	3,065	3,386,366	3,170,996	3,039,567	2,452,457	2,566,077		+6.79	+4.32
ธันวาคม	6,556	3,947,337	3,835,510	3,571,662	3,060,736	3,024,291	-99.83	+2.92	+7.39
รวม (YTD)	6,702,396	39,916,251	38,178,194	35,591,978	32,529,588	29,923,185	-83.21	+4.55	+7.27

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562)

นอกจากนั้น ข้อมูลจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬายังได้แสดงให้เห็นถึงรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยหากสังเกตจากปี พ.ศ. 2562 รายได้จากนักท่องเที่ยวจะมีจำนวนสูงถึง 1,911,807 ล้านบาท (อ่านว่า หนึ่งล้านเก้าแสนหนึ่งหมื่นหนึ่งพันแปดร้อยเจ็ดล้านบาท) แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้ประเทศไทยเกิดภาวะชะงักทางการท่องเที่ยวรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 จึงเหลือเพียง 332,013 ล้านบาท (อ่านว่า สามแสนสามหมื่นสองพันสิบสามล้านบาท) ถือว่าประเทศไทยได้สูญเสียเม็ดเงินจากการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศและวงจรรฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยวทั้งห่วงโซ่อุปทานอย่างมหาศาล ดังตารางสรุปรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2558 - 2563

ตารางที่ 7 สรุปรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2558 - 2563

	รายได้นักท่องเที่ยวรวมเดือน										
	รายได้ (ล้านบาท)						%CH (Y-o-Y)				
	ปี 2563P	ปี 2562R	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2559	ปี 2558	63/62	62/61	61/60	60/59	59/58
มกราคม	188,788.29	181,267.22	184,513.52	170,009.30	154,809.31	131,761.57	+4.15	-1.76	+8.53	+9.82	+17.49
กุมภาพันธ์	103,713.94	172,797.30	182,230.09	156,339.58	156,529.75	131,018.98	-39.98	-5.18	+16.56	-0.12	+19.47
มีนาคม	39,510.80	164,934.14	177,544.49	155,744.85	144,571.18	123,360.41	-76.04	-7.10	+14.00	+7.73	+17.19
เมษายน		142,888.83	139,635.97	140,153.44	129,419.97	113,503.30		+2.33	-0.37	+8.29	+14.02
พฤษภาคม		115,587.96	118,279.28	121,403.88	116,783.73	104,177.82		-2.28	-2.57	+3.96	+12.10
มิถุนายน		130,228.45	128,769.99	127,584.04	113,555.02	102,934.61		+1.13	+0.93	+12.35	+10.32
กรกฎาคม		168,001.94	162,234.73	167,837.01	151,344.11	131,356.96		+3.55	-3.34	+10.90	+15.22
สิงหาคม		170,688.50	159,917.79	168,098.58	146,334.77	127,166.68		+6.74	-4.87	+14.87	+15.07
กันยายน		140,826.15	128,410.52	136,167.39	119,182.47	99,382.17		+9.67	-5.70	+14.25	+19.92
ตุลาคม		151,972.68	135,263.14	140,129.99	114,676.78	110,343.59		+12.35	-3.47	+22.20	+3.93
พฤศจิกายน		171,407.12	162,068.97	159,177.23	127,784.96	128,771.65		+5.76	+1.82	+24.57	-0.77
ธันวาคม		201,207.66	197,268.41	188,459.71	158,505.50	153,372.54		+2.00	+4.67	+18.90	+3.35
รวม (YTD)	332,013.03	1,911,807.95	1,876,136.90	1,831,105.00	1,633,497.55	1,457,150.28	-82.63	+1.90	+2.46	+12.10	+12.10

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562)

ในช่วงต้นเดือน มกราคม ปี พ.ศ. 2563 สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยยังคงปกติดีนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวทั่วทั้งประเทศไทยแต่พอก้าวเข้าสู่ปลายเดือนมกราคมนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้พบวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 จากตอนแรกการแพร่ระบาดโรคนี้นั้นพบแค่เพียงในประเทศจีนเท่านั้น ซึ่งช่วงปลายเดือนมกราคมนักท่องเที่ยวชาวจีนได้มีการเดินทางท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากไม่เฉพาะประเทศไทยแต่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังต่างแดนในทั่วทุกมุมโลกเนื่องด้วยเวลานั้นเป็นช่วงเวลาของเทศกาลตรุษจีนที่เป็นเทศกาลที่สำคัญเทศกาลหนึ่งของชาวจีนหรือแม้กระทั่งชาวไทยเชื้อสายจีน จากการเดินทางของชาวจีนจึงเกิดการแพร่ระบาดโควิด - 19 โดยมีได้ตั้งใจ ในขณะที่นั้นโรคดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จักหรือเป็นที่ระวังมากนัก จากความประมาทการแพร่ระบาดโควิด - 19 ได้พัฒนากลายเป็นวิกฤตการณ์โรคระบาดทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็ว องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคระบาดโควิด - 19 กลายเป็นการระบาดครั้งใหญ่ระดับโลกในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 แต่ก็สายเกินกว่าจะแก้ไขได้ การระบาดส่งผลกระทบต่อเรื่องของการเดินทางที่ต้องหยุดชะงักหรือชะลอลง

การแพร่ระบาดในประเทศไทยเริ่มทวีความรุนแรงในช่วงเดือนมีนาคม โดยพบผู้ติดเชื้อโควิด - 19 เป็นจำนวนมาก และรวดเร็วทำให้ในเวลาต่อมาประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พ.ร.ก. ฉุกเฉิน) พ.ศ. 2548 โดยประกาศใช้ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา โดยมีข้อห้ามออกนอกเคหสถานในยามวิกาล อีกทั้งการชะลอการเดินทางของประชาชนข้ามจังหวัดเพื่อควบคุมโรค การกักตัว 14 วัน ตามมาตรการภาครัฐเพื่อเฝ้า

ระวังอาการโควิด - 19 จากคนที่เดินทางข้ามจังหวัดหรือเดินทางกลับมาจากต่างประเทศ รวมถึงประกาศปิดน่านฟ้า ล็อกดาวน์ประเทศ ไม่ให้มีการเดินทางระหว่างประเทศเพื่อสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรคนี้นี้ แต่นั่นก็ส่งผลกระทบต่อมาอย่างรุนแรงเนื่องจากประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2562 สูงถึง 3.06 ล้านล้านบาท นั้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่หวังพึ่งเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว การที่ปิดน่านฟ้า ล็อกดาวน์ประเทศรวมถึงการประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉินทำให้การท่องเที่ยวหายไปเกือบทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือชาวไทย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ขาดหายไปจากการปิดประเทศที่เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อที่จะจัดการการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ประเทศไทยจึงใช้มาตรการที่เด็ดขาดจึงส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นวงกว้าง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยจากที่มีส่วนแบ่งของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมากจึงต้องหันมาพึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมากขึ้น

5.2.2 ความพยายามแก้ปัญหาสภาพการท่องเที่ยวในสภาวะการแพร่ระบาดโควิด - 19 ของทางภาครัฐ

เมื่อการเดินทางถูกปิดกั้นการท่องเที่ยวก็ไม่บังเกิดหลังจากการปิดประเทศรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติหายไปทั้งหมดตั้งแต่เดือนเมษายนปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา รัฐบาลจึงมีความพยายามออกมาตรการเยียวยาเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่ออุ้มชูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มาตรการเยียวยาจากทางภาครัฐ เช่น เยียวยาเงิน 5,000 บาท เป็นเวลาสามเดือน สำหรับผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โรคระบาดโควิด - 19 มาตรการอุดหนุนประกันสังคมจ่ายเงินชดเชยสำหรับแรงงานที่ผู้ประกอบการต้องปิดกิจการชั่วคราว อีกทั้งภาครัฐยังมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวหลังการผ่อนปรนการล็อกดาวน์ภายใต้โครงการ “เที่ยวปันสุข”

โครงการเที่ยวปันสุขเป็นโครงการที่ภาครัฐคิดขึ้นมาเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศให้นักท่องเที่ยวไทย เที่ยวในประเทศไทยของตนเองมากขึ้น โดยมีงบประมาณรวม 22,400 ล้านบาท โดยแบ่งออกเป็นสองโครงการย่อยคือ เราเที่ยวด้วยกัน งบประมาณรวม 20,000 ล้านบาท โครงการเราเที่ยวด้วยกันภาครัฐจะสนับสนุนค่าที่พักในอัตราสัดส่วน 40 เปอร์เซ็นต์ หรือไม่เกิน 3,000 บาทต่อห้อง ต่อคืน สูงสุดไม่เกิน 5 คืน คิดเป็น 5 ล้านคืน และสนับสนุนค่าใช้จ่ายตัวเครื่องบินในอัตราสัดส่วน 40 เปอร์เซ็นต์ หรือไม่เกิน 1,000 บาท ต่อเที่ยว จำนวน 2 ล้านสิทธิ์ และค่าอาหารหรือค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยววันละ 6 ร้อยบาท สูงสุดไม่เกิน 5 วัน ส่วนอีกโครงการคือโครงการกำลังใจ งบประมาณรวม 2,400 ล้านบาท เป็นโครงการพาอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) เที่ยวฟรีจำนวน 1.2 ล้านคน งบประมาณ 2,000

บาทต่อคน โครงการสนับสนุนการท่องเที่ยวทั้งสองโครงการนี้มีจุดมุ่งหมายว่า จะสามารถช่วยสร้างรายรับทางเศรษฐกิจรวมรวมกว่า 1.39 แสนล้านบาท และส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานจากการดำเนินงานทั้งสองโครงการนี้อีกกว่า 2.62 แสนคน

แม้ว่าทางภาครัฐจะมีความพยายามในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศแต่ผลตอบรับของภาคประชาชนก็ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โครงการเราเที่ยวด้วยกันมียอดจองสิทธิ์เข้าพักตามโรงแรมเพียงแค่ 30 – 40 เปอร์เซ็นต์ มูลค่าการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของภาครัฐเพียง 6,000 ล้านบาท รัฐบาลจึงได้ขยายโครงการรอบที่สอง โดยขยายทั้งสองโครงการยืดเวลาไปจนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2564 และปรับปรุงเงื่อนไขบางข้อเพื่อตอบสนองให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายขึ้นสอดคล้องกับกำลังทรัพย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย แม้ว่าจะขยายโครงการเป็นรอบที่สองก็ตามงบประมาณที่ตั้งไว้ก็ยังเหลืออยู่ จึงได้ขยายโครงการเป็นรอบที่สามอีกครั้งให้โครงการสิ้นสุดลงในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2564 แต่ตัวโครงการนั้นยังมีช่องโหว่ส่งผลกระทบต่อเกิดการทุจริตโครงการเราเที่ยวด้วยกันขึ้น ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นายยุทธศักดิ์ สุภสร พบว่า มีผู้ประกอบการโรงแรม 312 แห่งและร้านค้าอีกกว่า 202 ร้านค้า ส่อเค้าทุจริตปัญหาที่พบ เช่น เช็คอินเข้าโรงแรมที่พัก แต่ไม่ได้เข้าพัก มีการใช้ประโยชน์จากการใช้คูปองโรงแรมโก่งราคาห้องพักเพื่อรับส่วนต่าง โรงแรมยังปิดกิจการอยู่แต่มีการขายห้องพัก และมีการเข้าพักจริง แม้กระทั่งการเปิดจองห้องพักจำนวนมากเกินกว่าที่เจ้าของกิจการจะสามารถรองรับได้เพื่อกินส่วนต่าง และส่งให้โรงแรม อื่น ๆ ต่อไป

นอกจากโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐแล้วรัฐบาลยังได้ออกมาตรการการเยียวยาผู้ประกอบการโดยการเพิ่มสภาพคล่องในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายใต้วงเงินสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ 1.5 แสนล้านบาท อัตราดอกเบี้ย 2 เปอร์เซ็นต์ภายในระยะเวลา 2 ปี วงเงิน 20 ล้านบาทต่อราย และมาตรการพักชำระหนี้ผ่านธนาคารต่าง ๆ ของทางภาครัฐเพื่อช่วยประคองผู้ประกอบการให้อยู่รอดได้ในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด – 19 แต่มาตรการการเยียวยาในครั้งนี้ก็ไม่ประสบความสำเร็จมากนักผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเข้าร่วมโครงการในอัตราที่ต่ำ เพราะภาคธุรกิจการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็น ธุรกิจขนาดเล็ก และธุรกิจขนาดกลาง จึงไม่มีระบบบัญชีหรือตัวเลขในการแสดงผลกำไรที่ชัดเจนสินเชื่อจากธนาคารจึงไม่ได้รับการอนุมัติ

จากวิกฤตการณ์โรคระบาดในครั้งนี้ส่งผลให้การเดินทางที่ต้องหยุดชะงักลงธุรกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยต่างพากันย่อยยับ ผู้ประกอบการบางคนถึงกับล้มละลายและต้องปิดกิจการลงอย่างเสียไม่ได้ เพราะว่าหากเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งจำเป็นต้องมีการกักตัวถึง 14 วันเพื่อเฝ้าระวังอาการโควิด – 19 เมื่อเดินทางกลับไปยังจุดหมายเดิมแล้วก็ยังต้องมีการกักตัวเช่นเดียวกัน นั่นจึงเป็นสาเหตุของความไม่สะดวกในการเดินทางเพราะนักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางจะเสียเวลาไม่ต่ำกว่า 1 เดือน สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยวมีความพยายามในการนำเสนอผลักดันแนว

ทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวโดยไม่ต้องกักตัว 14 วัน โดยผู้ที่เดินทางมาจะมาจากประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำ ประกอบด้วย 8 ประเทศ คือ 1) สาธารณรัฐประชาชนจีน (22 มณฑล) 2) เวียดนาม 3) ลาว 4) ใต้หวัน 5) นิวซีแลนด์ 6) ออสเตรเลีย 7) สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และ 8) มาเก๊า หากได้นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะช่วยสร้างรายได้ในการท่องเที่ยวให้ไทยได้บ้าง แต่ปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยยังไม่สงบเรียบร้อยดีนัก

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างมหาศาล ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายรับจากการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง จากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็นำมาสู่ความเสียหายอย่างที่ไม่สามารถเยียวยาได้แม้ว่าทางภาครัฐจะมีความพยายามออกมาตรการช่วยเหลือเยียวยาผู้ประกอบการต่าง ๆ แต่ก็ไม่สามารถช่วยได้มากนักเพราะว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติมากเกินไป เรายังต้องอยู่กับโรคนี้ไม่รู้ไปอีกนานเท่าไร สถานการณ์ยังไม่มีการที่ที่จะคลี่คลายลงในเร็ววันธุรกิจการท่องเที่ยวไทยจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหันมาพึ่งพานักท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้นเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้อยู่รอดภายในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 และหันมาปรับตัวให้คุ้นชิน เอาตัวรอด ไม่ประมาทเพื่อให้การท่องเที่ยวยังสามารถดำเนินต่อไปได้

5.2.3 การปรับตัวด้านการท่องเที่ยวของย่านเยาวราชในภาวะวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19

จากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในประเทศไทยได้รับผลกระทบในวงกว้างเช่นเดียวกับกับการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยว ล้วนแล้วแต่ได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้าและไม่มีที่ท่าว่าจะสามารถฟื้นตัวได้ในเร็ววัน การแพร่ระบาดโควิด - 19 ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวธุรกิจการโรงแรมภายในพื้นที่แล้ว แต่การแพร่ระบาดของโรคนี้อีกส่งผลให้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในแต่ละปีสร้างรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมาก ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวต้องเผชิญกับสภาวะวิกฤตที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การระบาดนี้มีแนวโน้มรุนแรงและยาวนานผู้ประกอบการในย่านเยาวราชเองก็ไม่ทันได้ตั้งตัวที่จะเผชิญวิกฤตครั้งนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชต่างพากันได้รับผลกระทบ การแพร่ระบาดโควิด - 19 ทำให้รัฐบาลหลายรัฐบาลทั่วโลกออกมาตรการควบคุมโรคมาตรการปิดเมือง (Lockdown) เพื่อควบคุมโรคและควบคุมการแพร่ระบาดผ่านการเดินทางของประชาชน เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน มีการปิดเมืองทั่วทั้งประเทศและมีการออกมาตรการห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่สนามบินประเทศไทยเป็นการชั่วคราวส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่

สามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้ จากการที่ประเทศไทยมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยวการ
ออกมาตรการเพื่อควบคุมโรคดังกล่าวจึงไม่ต่างอะไรกับการตัดเส้นเลือดใหญ่ส่งผลให้ภาคธุรกิจการ
ท่องเที่ยวพังพินาศจากการท่องเที่ยวที่เคยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนเป็น
ตัวขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศไทย ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยสูญเสียรายได้จาก
นักท่องเที่ยวต่างชาติไปมากกว่า 1.5 ล้านล้านบาท จากที่เคยได้รับจำนวนกว่า 1.9 ล้านล้านบาทในปี
พ.ศ. 2562 ส่งผลให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวรวมถึงการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชต้องหันมา
ปรับเปลี่ยน ปรับตัวจากการที่รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติมารองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ
แทนที่

ภาพที่ 9 บรรยากาศบริเวณถนนผดุงด้าวที่เจียบเหงาในช่วงของ
การแพร่ระบาดโควิด - 19 วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2564

ภาพที่ 10 ผู้ประกอบการร้านอาหารในย่านเยาวราช ช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19
ที่ไม่มีแม่แต่นักท่องเที่ยวภายในประเทศ วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2563

การแพร่ระบาดโควิด - 19 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดดำเนินธุรกิจต่อไป สิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการปรับตัวเพื่อรองรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปของย่านเยาวราช ปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งที่เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจนำไปสู่การพัฒนาเมืองของย่านเยาวราชจากย่านเมืองเก่าสู่ย่านการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของกรุงเทพมหานคร ผู้ที่มีบทบาทได้แก่ผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินธุรกิจหรือดำเนินธุรกิจสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นพ่อรุ่นแม่เป็นผู้ผลักดัน ผู้สร้างสีสัน นำพาเยาวราชพัฒนาสู่การเป็นย่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีจุดเด่นจากการที่พื้นที่แห่งนี้เป็นที่ที่อยู่อาศัยของชาวจีนมาก่อน จึงนำจุดเด่นด้านวัฒนธรรมจีนมาเป็นจุดดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในย่านเยาวราชผู้วิจัยขอแบ่งออกเป็นสี่ประเภท ที่สามารถพบเห็นได้ในย่านเยาวราชทั้งผู้ประกอบการที่เป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ หรือผู้ประกอบการจากภายนอกที่เข้ามาย่านเยาวราชเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจ โดยกิจการต่าง ๆ สามารถจัดกลุ่มจำแนกได้ 4 ประเภท ได้แก่

1. ผู้ประกอบการร้านอาหาร/ภัตตาคาร/คาเฟ่
2. ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม
3. ผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก /ร้านขายปลีกขายส่ง
4. ผู้ประกอบการร้านทองคำ

ผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการดั้งเดิมในพื้นที่ หรือผู้ประกอบการที่เข้ามาใหม่ผู้ประกอบการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ช่วยพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่นำพาไปสู่การพัฒนาให้เกิดขึ้นภายในพื้นที่เรื่อยมา แต่ในช่วงวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยไม่เว้นแม้แต่ในย่านเยาวราชก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ทุกคนต่างไม่ทันตั้งตัวในการรับมือกับสถานการณ์ในครั้งนี้ สิ่งที่ตามมาคือการปรับตัวของผู้ประกอบการต่าง ๆ เพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปจากการแพร่ระบาดโควิด - 19 สู่อุปกรณ์ปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

การปรับตัวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ย่านเยาวราชของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในช่วงเวลากลางวัน และกลางคืนโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ประกอบการดั้งเดิมภายในพื้นที่ ผู้ประกอบการรายใหม่ที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในพื้นที่รวมถึงธุรกิจทั้งสี่ประเภทที่ผู้วิจัยได้จำแนกไว้โดยได้ข้อสรุปแยกตามประเภทผู้ประกอบการดังนี้

ผู้ประกอบการร้านอาหาร สิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้เยาวราชขึ้นชื่อด้านการท่องเที่ยวมากที่สุดในปัจจุบันนั้นมีผลมาจากความหลากหลายของอาหารในพื้นที่แห่งนี้ที่สามารถหาทานได้ตั้งแต่อาหารสตรีทฟู้ดริมทางจนถึงภัตตาคารหรูที่คู่เยาวราชมาอย่างยาวนานเก่าและใหม่ต่างผสมกันร่วมสร้างชื่อเสียงของเยาวราชให้โด่งดังเป็นที่รู้จักแต่จากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้ทั้งผู้ประกอบการร้านอาหารดั้งเดิม ผู้ประกอบการใหม่ในเยาวราชไปจนถึงร้านอาหารริมทางต่างได้รับผลกระทบส่งผลให้เกิดการปรับตัวทางสังคมเพื่อให้ธุรกิจร้านอาหารของพวกเขา ยังคงสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ โดยการปรับตัวทางสังคมในช่วงสมัยการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 ของผู้ประกอบการร้านอาหารในย่านเยาวราชนั้นตามที่ผู้วิจัยค้นพบจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการของร้านอาหาร/ภัตตาคาร/คาเฟ่ จำนวน 5 ร้านค้า เนื่องจากร้านอาหารในย่านเยาวราชจะมีทั้งร้านดั้งเดิมและร้านสมัยใหม่ ร้านดั้งเดิมนั้นเป็นร้านที่ดำเนินกิจการมาอย่างยาวนานส่วนมากจะมีผู้สูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนมาใช้บริการในร้านรวมถึงลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนที่เคยแวะเวียนมาย่านเยาวราชเมื่อมีโอกาสมาเยือนก็จะมาร้านอาหารเหล่านี้เป็นลูกค้าประจำของร้านอาหารดั้งเดิมในย่านเยาวราชร้านต่าง ๆ โดยร้านดั้งเดิมนั้นมีหลากหลายประเภทตั้งแต่ร้านกวยจั๊บน้ำร้อน ร้านก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นปลา ร้านข้าวต้ม ไปจนถึงภัตตาคารอาหารจีน ข้อสังเกตของร้านดั้งเดิมในย่านเยาวราชจะเป็นร้านที่มีผู้สูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนใช้บริการอย่างเป็นประจำ ประเภทอาหารที่ขายจะมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอาหารของจีน และจีนแท้จิว ภายหลังจากการแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านอาหารดั้งเดิมต้องปรับตัวตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โควิด - 19 ส่งผลให้การเดินทางถูกจำกัดลงลูกค้าประจำไม่สามารถมาใช้บริการได้จากข้อจำกัดของการเดินทางและความกลัวโรคระบาดที่เกิดขึ้น ทำให้ได้รับผลกระทบทางการค้าร้านค้าเหล่านี้มีความพยายามในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ได้แก่ บริการส่งอาหาร

แบบเดลิเวอรี่ ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น แกร็บฟู้ด ฟู้ดแพนด้า ไลน์แมน และบริการส่งอาหารเดลิเวอรี่ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเข้ามาทดแทนการบริการในร้านที่ขาดหายไป เมื่อร้านค้าไม่สามารถเปิดให้บริการได้ตามปกติจากมาตรการของทางภาครัฐที่ออกมาตรการเคอร์ฟิว ร้านค้าดั้งเดิมเหล่านี้จึงปรับเปลี่ยนเวลาให้บริการมาเน้นขายช่วงเวลากลางวันมากขึ้นรวมถึงการปรับเปลี่ยนเมนูอาหารให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นในราคาที่จับต้องได้ ภัตตาคารมากสาขามีการปรับเปลี่ยนการปิดกิจการร้านสาขาเพื่อประหยัดต้นทุนของร้านค้าให้มาใช้บริการเพียงสาขาเดียว มีการปรับลดเงินเดือนพนักงาน ลูกจ้าง รวมถึงเวลาการให้บริการที่เปลี่ยนแปลงไปตามการควบคุมตามมาตรการของทางภาครัฐ เพื่อให้ธุรกิจยังสามารถดำเนินต่อไปได้ร้านอาหารดั้งเดิมจึงมีการปรับตัวทางสังคมรวมถึงการใช้มาตรการการรักษาความปลอดภัยขั้นพื้นฐานเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโควิด - 19 เพื่อช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ร้านค้าและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการภายในร้านค้าของตน

ส่วนร้านสมัยใหม่จะเกิดขึ้นจากการที่ย่านเยาวราชกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าร่องเรื่องอาหารสตรีทฟู้ดของประเทศไทย ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของอาหารขึ้นภายในพื้นที่ไม่ใช่เฉพาะอาหารจีนเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถพบเห็นอาหารต่าง ๆ มากมายตั้งแต่ร้านอาหารทะเล อาหารไทย ไปจนถึงร้านขนม ร้านคาเฟ่ต่าง ๆ ที่มีการตกแต่งร้านค้าให้สวยงามเพื่อดึงดูดการเข้ามาใช้บริการของนักท่องเที่ยวร้านอาหารสมัยใหม่ในย่านเยาวราชส่วนมากจะเป็นร้านค้าที่เปิดในช่วงเวลากลางคืน ที่เยาวราชจะแปรสภาพเป็นถนนคนเดิน ร้านอาหารเหล่านี้ก็จะมาจับจองแผงลอยเพื่อประกอบกิจการร้านอาหารของตน นอกจากนั้นข้อสังเกตอีกข้อของผู้ประกอบกิจการร้านอาหารสมัยใหม่ที่เข้ามาในพื้นที่นี้ หากเป็นร้านค้าจะมีการตกแต่งรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบจีนที่ช่วยให้ดึงดูดการเข้ามาใช้บริการของนักท่องเที่ยวเนื่องจากกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารสมัยใหม่กลุ่มลูกค้าส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อยากจะเข้ามาบริโภคในเยาวราชพร้อมกันการถ่ายรูปลงบนสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากร้านอาหารสมัยใหม่มีการประดับตกแต่งร้านให้สวยงามเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ก็ทำให้ธุรกิจหยุดชะงักจากการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้และนักท่องเที่ยวไทยยังคงวิตกกังวลกับสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ผู้ประกอบการหาแนวทางในการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปในยุคสมัยของการแพร่ระบาดโควิด - 19 นี้ได้ ด้วยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้กับการส่งอาหารบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก และปลอดภัยไม่ต้องเดินทางมาทานอาหารที่ร้านเช่นเดียวกันกับร้านอาหารดั้งเดิมรวมถึงการปรับเปลี่ยนเวลาขาย และควบคุมมาตรการการรักษาความปลอดภัยขั้นพื้นฐานภายในร้านค้าตามมาตรการที่ทางภาครัฐกำหนดในแต่ละช่วง ดังคำอธิบายผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ประกอบการร้านอาหาร/ภัตตาคาร/คาเฟ่จำนวน 5 ราย กล่าวไว้ว่า

“...ร้านอาหารในเยาวราชเมื่อก่อนการท่องเที่ยวศึกศึก เศรษฐกิจดี ค่าขายก็ดี คนเล่นหุ่นหรือคนเที่ยวก็จะมากินที่ร้านกัน แต่พอช่วงนี้แย่มากไม่รู้จะประคับประคองไปได้ถึงเมื่อไหร่ อาศัยคนคุ้นเคยกันที่จะพอมานุดหนุนกันได้บ้าง ถ้าถามว่าจะปรับตัวยังไงก็คงจะมีการส่งอาหารเดลิเวอรี่บ้างแหละ แต่หลัง ๆ ไม่ไหวมันก็ต้องมีส่วนแบ่งให้เค้าบ้างทำให้กำไรเราก็ได้น้อย ส่วนอนาคตสำหรับเยาวราชในช่วงนี้ไม่มีเลย...” (นามสมมติ ว, 2563: สัมภาษณ์)

“...เมื่อก่อนการท่องเที่ยวในเยาวราชครีกครีนนักท่องเที่ยวเต็มไปหมดส่วนมากก็พวกคนจีนนี่แหละ ฮองกง เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์เดี๋ยวนี้หายหมดก็อย่างว่าแหละปิดประเทศส่วนมากนักท่องเที่ยวเค้าก็มาแปบ ๆ เดินไม่เกินสองชั่วโมงหาของกินถ่ายรูปอะไรพวกนั้นแหละแต่พอไม่มีนักท่องเที่ยวก็ลำบากเพราะที่ร้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งพนักท่องเที่ยวนี่แหละทำไงได้ เมื่อก่อนนะเปิดช่วงกลางวันนะแต่เดี๋ยวนี้อีกต้องเปิดทั้งวันไม่จั้นก็อยู่ไม่ได้แต่ยังไงคนก็น้อยอยู่ดีพวกส่งอาหารก็พอได้ใช้เขาอยู่บ้างแหละแต่บางทีก็ไม่ค่อยสะดวกเราทำไร เราคุ้นเคยกับการที่คนมากินหน้าร้านมากกว่า คุณภาพอาหารพอส่งเดลิเวอรี่ไปบ้างทีก็ไม่ค่อยสบายไม่ร้อนบ้างมันก็พุดยากนะ...” (นามสมมติ จ, 2563: สัมภาษณ์)

“...เดี๋ยวนี้อาหารร้านอะไรไม่รู้เต็มไปหมด ไม่ค่อยอร่อยร้านเก่าแก่ ๆ ที่เจอโควิด บางเจ้าก็ปิดไปเยอะพอไม่มีนักท่องเที่ยวก็ลำบากเหมือนกันปกติจะเห็นนักท่องเที่ยวพวกฝรั่งเต็มไปหมดพอมานะเจอช่วงโควิดร้านก็น้อยลงคนก็น้อยคนคงกลัวโรคกันแหละอย่างร้านเราก็เปิดแค่สาขาหนึ่งสาขาเดียวอีกร้านหนึ่งก็ไปปิดก็พอจะช่วยประหยัดต้นทุนไปได้บ้างช่วงนี้ทำอะไรก็ต้องระวังตัวทุก ๆ ร้านก็เดือนร้อนกันหมดแหละ...” (นามสมมติ ร, 2563: สัมภาษณ์)

“...ช่วงที่โควิดระบาดแรก ๆ ร้านพี่ก็ปิดกิจการไปช่วงหนึ่งแต่พนักงานก็ได้เงินเดือนครึ่งหนึ่งเราไม่อยากให้พวกเขาออก เราลำบากเขาก็กว่าเราอะไรที่พอจะช่วยกันได้ก็ช่วย ๆ กันไปจะให้เปิดร้านมันก็ขาดทุนเลยปิดร้านไปก่อนรอให้อะไร ๆ มันดีขึ้นกว่านี้ค่อยกลับมาเปิด พอมานะช่วงนี้พี่ก็เพิ่งกลับมาเปิดได้ไม่นานคนมาเที่ยวก็เป็นคนไทยซะส่วนใหญ่หรือไม่กี่ต่างชาตินิดหน่อยที่เขายังทำงานอยู่ในไทย...” (นามสมมติ ต, 2563: สัมภาษณ์)

“...ร้านเราส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเขาชอบมาถ่ายรูป เช็คอิน สั่งขนมมาทานเล่นแต่เมื่อก่อนเนี่ยส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือชาวเอเชีย พอช่วงโควิดมาเหลือแต่นักท่องเที่ยวไทยที่ตามมาจากเพจรีวิว หรือบล็อกเกอร์ตามมาจากเฟสบุ๊ก โซเชียลต่าง ๆ ก็พอจะช่วยให้มีลูกค้าบ้างแต่ก็ไม่ได้มากเท่าไหร่นัก ตั้งแต่ช่วงโควิดเดี๋ยวนี้อีกก็หันมาทำเมนูสำหรับส่งเดลิเวอรี่มากขึ้นคนเขาไม่กล้ามาท่องเที่ยวเหมือนเมื่อก่อนก็ต้องปรับตัวกันไปเพื่อให้อยู่รอด...” (นามสมมติ ล, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการกลุ่มร้านอาหาร/ภัตตาคาร/คาเฟ่ ทั้งร้านค้าดั้งเดิม และสมัยใหม่ในย่านเยาวราชมีการปรับตัวในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โดยหันมาใช้บริการส่ง

อาหารหรือเดลิเวอรี่แทนที่การบริการภายในร้านเนื่องจากช่วงการแพร่ระบาดของพฤติกรรมของผู้บริโภคเกิดการเปลี่ยนไปจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าบริการส่งอาหารผ่านผู้ให้บริการต่าง ๆ จะมีการหักเงินไปบ้างแต่ก็ต้องจำใจยอมขาดทุนน้อยดีกว่าขาดทุนมาก อีกทั้งมีการปรับตัวจากกลุ่มผู้บริโภคเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 กลุ่มผู้บริโภคเปลี่ยนจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ มีการเดินทางเข้ามาอย่างยาวนานของนักท่องเที่ยวที่น้อยลงแต่ก็ได้สั่งซื้อสินค้าออนไลน์เป็นตัวช่วยในการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายใต้ยุคสมัยการแพร่ระบาดของโควิด - 19 นอกจากนี้บางร้านค้ามีการปิดตัวลงในระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อช่วยประหยัดต้นทุนไม่ให้เกิดการขาดทุนที่มากเนื่องจากสถานะการณ์นี้ผู้ประกอบการต้องแบกรับและมีการบริหารความเสี่ยงเอาเองจึงมีความพยายามปรับตัวทางสังคมเพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจของตนเองให้อยู่รอดในยุคที่ไม่มีความแน่นอนต่อไปได้

ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในย่านเยาวราชต่างได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง จากการสังเกตการณ์ธุรกิจที่พักอาศัยในย่านเยาวราชในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 เยาวราชมีผู้ประกอบการที่อยู่อาศัยที่สามารถพบเห็นได้ตั้งแต่โฮสเทล ไปจนถึงโรงแรมชั้นนำ มีให้เลือกใช้บริการตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 11 โรงแรมเซียงไฮ้แมนชั่น ในช่วงของการแพร่ระบาดโควิด - 19
วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2564

จากการแพร่ระบาดครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างรุนแรงและยากที่จะรับมือ ในสมัยอดีตธุรกิจที่พักอาศัยในย่านเยาวราชผู้ที่เข้ามาใช้บริการส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศผู้ที่ต้องการสัมผัสวิถีการเที่ยวกลางคืนของย่านเยาวราชแห่งนี้ ธุรกิจที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจึงได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเยาวราชเป็นย่านที่อยู่ใจกลางเมือง การเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ สามารถเดินทางได้สะดวก จึงไม่แปลกใจที่ที่พักในย่านแห่งนี้ในช่วงปกติจะหนาแน่นไปด้วยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งนักท่องเที่ยวเอเชีย ไปจนถึงนักท่องเที่ยวชาวยุโรป และอเมริกา จากการแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักอาศัยในย่านเยาวราชจึงต้องปรับตัวทางสังคมตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคโรคระบาดที่ไม่มีใครได้หันตั้งตัว จากการรองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นหลัก ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักอาศัยต้องหันมาปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในประเทศแทนที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยมีการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้เกิดการเข้าพักอาศัย ไม่ว่าจะเป็นการลดราคาห้องพัก การจัดโปรโมชั่นดึงดูดให้เกิดการเข้ามาพักอาศัย รวมถึงการดำเนินธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่พักอาศัยของผู้ประกอบการนั้น ๆ การปรับเปลี่ยนวันเวลาการให้บริการของที่พักอาศัยให้เหลือเพียง 4 วันต่อสัปดาห์ ให้พนักงานมีวันหยุดที่พร้อมกันเพื่อช่วยประหยัดต้นทุนของกิจการที่เข้าพักอาศัย แม้ว่าธุรกิจที่พักอาศัยในย่านเยาวราชจะมีความพยายามในการปรับตัวจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป แต่ผู้ประกอบการบางรายก็ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้นำมาซึ่งการเลิกดำเนินกิจการไปในที่สุดจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการกิจการที่เข้าพักอาศัยประเภทโรงแรมซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องการปรับตัวทางสังคมโดยกล่าวไว้ว่า

“...ส่วนมากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโรงแรมเราจะเป็นนักท่องเที่ยวฝรั่งจากยุโรป บ้าง จากอเมริกาบ้าง เพราะโรงแรมเรามีการตกแต่งสถาปัตยกรรมแบบจีนร่วมสมัย รวมถึงมีบาร์แจ๊สให้บริการเวลากลางคืนก็จะมีดนตรีสด จึงมักเป็นแหล่งรวมตัวของชาวต่างชาติ แต่พอเกิดโรคโควิด กลุ่มเป้าหมายของเราเปลี่ยนไปเราเลยต้องปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เมื่อก่อนเราเน้นคุณภาพไม่เน้นปริมาณ แต่เดี๋ยวนี้เพื่อให้โรงแรมอยู่รอดเราต้องหันมาเน้นปริมาณแทนคุณภาพ ด้วยการลดค่าที่พักลง 60- 70 เปอร์เซ็นต์ คนไทยที่เข้ามาพักส่วนมากเพราะเขาอยากสัมผัสบรรยากาศแบบจีนร่วมสมัยของโรงแรมเรา แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยก็แตกต่างกับนักท่องเที่ยวฝรั่งในเรื่องการเรียกร้องการบริการที่มากกว่าชาวต่างชาติ แต่เพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้ก็ต้องปรับเปลี่ยน และเพื่อไม่ให้เกิดการให้พนักงานออกเราจึงปรับมาเปิดกิจการ 4 วันต่อสัปดาห์แทนเพื่อให้พนักงานได้หยุดพร้อมกัน และประหยัดต้นทุนของทางโรงแรมเรา ส่วนของอาหารทางโรงแรมของเราก็มีการจัดบุฟเฟต์เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือคนที่สนใจเข้ามาใช้บริการด้วยเหมือนกัน จากช่วงโควิดพวกเรา

โรงแรมต่าง ๆ ในเยาวราชก็ไม่ทันได้ตั้งตัวแต่เพื่อความอยู่รอดเราก็ต้องปรับตัวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ได้...” (คุณเบน โรงแรมเชียงใหม่แมนชั่น, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมมีการปรับตัวจากสภาพการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากการรับรองนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นส่วนมากต้องหันมาปรับเปลี่ยนรับรองนักท่องเที่ยวภายในประเทศพร้อมทั้งมีการลดค่าห้องพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในย่านเยาวราช กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช กลุ่มผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไปทำให้ต้องปรับการให้บริการที่เอาใจใส่นักท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับลดวันทำการเนื่องจากย่านเยาวราชในวันจันทร์จะไม่มีรถติดถนนให้เป็นถนนคนเดินในทุก ๆ วันจันทร์ ทางโรงแรมจึงปรับเปลี่ยนมาให้บริการ 4 วันต่อสัปดาห์รองรับนักท่องเที่ยวในวันพุธถึงวันเสาร์ช่วงวันที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาพักผ่อนในย่านเยาวราช นอกจากนั้นในส่วนของห้องอาหารของโรงแรมยังมีการจัดให้ทานอาหารแบบบุฟเฟต์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีผู้เข้ามาใช้บริการภายในโรงแรมอีกทางหนึ่ง ทางผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องหันมาเน้นการให้บริการแบบเน้นปริมาณเพื่อให้เกิดการขาดทุนที่น้อยที่สุดก็ย่อมดีกว่าการขาดทุนที่มาก เพื่อช่วยให้ธุรกิจที่พักอาศัยยังคงสามารถดำเนินกิจการและฝ่าฟันวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโควิด - 19 นี้ไปได้

ผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก /ร้านขายปลีกขายส่ง ร้านค้าของฝาก และร้านขายปลีกขายส่งในย่านเยาวราชเป็นอีกหนึ่งกิจการที่สามารถพบเห็นและกระจายตัวอยู่ทั่วย่านเยาวราชไม่ว่าจะเป็น ร้านขายยา ร้านขายของแห้งที่เป็นวัตถุดิบสำหรับปรุงอาหารและเป็นแหล่งวัตถุดิบตั้งต้นของร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ในย่านเยาวราช หรือร้านขายของฝากที่เป็นแหล่งรวมสินค้าของฝากนานาประเภทตั้งแต่ของกินของใช้ ไปจนถึงร้านค้าปลีกร้านค้าส่งที่มากมายไปด้วยสินค้าภายในประเทศและสินค้านำเข้าจากประเทศจีนผู้ประกอบการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวช่วยให้ย่านเยาวราชมีเม็ดเงินหมุนเวียนเศรษฐกิจในพื้นที่เติบโตขึ้น โดยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศแวะเวียนมาเยี่ยมชมซื้อสินค้าอย่างไม่ขาดสายในตลอดทั้งวันและมีท่าทีจะเติบโตได้อีกมากตามเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นของประเทศไทยในย่านเยาวราช แต่เหตุการณ์กลับตรงข้ามกับความคาดหมายเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 เกิดขึ้น จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาใช้บริการในย่านเยาวราชอย่างหนาแน่นกลับกลายเป็นไม่มีแม้แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาใช้บริการ เนื่องจากหวาดกลัวจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 จนส่งผลให้พฤติกรรมในการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากเดิมที่มียอดนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี แต่เนื่องจากร้านค้าของฝากหรือร้านขายปลีกขายส่งลักษณะนี้ไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติในภาวะการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก ร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง เกิดการปรับตัวตามสภาพสังคม สภาพการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

ผู้ประกอบการเหล่านี้มีความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจของตนสามารถดำเนินต่อไปได้แม้ว่าหลาย ๆ ร้านจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้ลงภาคสนามเก็บข้อมูล ผ่านการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าของฝากร้านขายปลีกและร้านขายส่ง 3 ราย มีการให้ข้อมูลไว้ว่า

“...ร้านผมขายของแห้งพวกเครื่องยาจีนส่วนมากไม่ค่อยมีคนมาซื้อหน้าร้านเท่าไรหรอกเพราะว่าส่งตามร้านอาหาร ภัตตาคารอยู่แล้ว แต่พอช่วงโควิดที่หน้าร้านไม่มีใครมาซื้อเลยคนที่เคยเดินผ่านไปผ่านมาหายหมดเหลือแต่คนพื้นที่ที่ท่ามาหากินแกงนี้ ส่วนภัตตาคารร้านอาหารที่ต้องส่งประจำอดส่งก็น้อยลงของบางอย่างร้านเราก็ส่งน้อยลงถ้าเอามาเยอะก็ขาดทุนบางที่ไม่มีลูกค้ามาสั่งก็เสียเปล่าอีก...” (นามสมมติ ช, 2563: สัมภาษณ์)

“...ปกติอย่างช่วงเทศกาล ตรุษจีน เช็งเม้ง เขาก็จะมาซื้อของไปไหว้กัน แต่มา 2 ปีนี้เจอโควิดลูกค้าหายไปเลยเขาต้องประหยัดกันมากขึ้น เศรษฐกิจก็ไม่ค่อยดี นักท่องเที่ยวต่างชาติเมื่อก่อนก็จะมาซื้อของฝากที่ร้านพี่กัน ทั้งหมูแผ่น ลำไยอบแห้ง ทุเรียนแปรรูปต่าง ๆ ขายดีมาก พอโควิดมาช่วงแรกเราก็ไม่ทันตั้งตัวเหมือนกันของที่เราส่งมาขายไม่ได้เต็มโกดัง ของที่เขาฝากขายในร้านอย่าง ลำไยอบแห้ง ทุเรียนแปรรูปที่เอาไว้นักท่องเที่ยวต่างชาติขายไม่ได้เลยตอนแรกทางโรงงานเขาก็รับของคืนนะแต่เราก็ไม่คืนเขาหรอกใจเขาใจเราก็ช่วยกันแบ่งเบากันไปในช่วงนี้ ของพวกนี้พี่เลยเอาไปแจกพวกญาติ ๆ อย่างลำไยก็เอาไปแจกร้านขนมหวานที่ขายหน้าร้านช่วงกลางคืนก็ช่วย ๆ กันไป พอมาซักพักเราก็เริ่มปรับตัวโดยการส่งของน้อยลงผลิตน้อยลงเพราะกำลังซื้อมันหายช่วงนี้ก็แยแต่ก็ยังพออยู่ได้คนอื่นลำบากกว่าร้านเราเยอะ...” (ชะกั่มจิงเสียง, 2563: สัมภาษณ์)

“...พอเจอสถานการณ์โควิดมาร้านผมนะเงียบสนิทเลย ยิ่งช่วงแรกที่เขาปิดเมืองผมไม่ทันได้ตั้งตัวอะไรไหนจะของที่ค้างอยู่ที่ร้าน แล้วคุณคิดดูร้านเราขายพวกอาหารมันก็มีวันหมดอายุ บางอย่างก็ต้องส่งคืนทางโรงงานเพราะมันขายไม่ได้ไม่มีคนมาซื้อ คนไทยเขาก็ไม่กินของพวกนี้กัน หลังจากเค้าเปิดเมืองคนก็เริ่มกลับมาท่องเที่ยวแต่ส่วนมากเป็นคนไทยต่างชาตินี้แทบจะนับคนเลย ยังดีที่มีพวกแกร็บฟู้ด ไนต์แมนก็ยังพอขายได้บ้าง อย่างช่วงนี้เป็นช่วงเช็งเม้งก็มีคนมาซื้อเขามาซื้อไปไหว้บรรพบุรุษกันแต่ก็น้อยกว่าหลาย ๆ ปีก่อนเยอะ ผมเลยขายที่ละน้อย ๆ ขาดทุนทุกวันแต่ก็พอพุงให้อยูรอดต่อไป...” (นามสมมติ น, 2564: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์กับผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก/ร้านขายปลีกขายส่ง และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก ร้านขายปลีกและร้านขายส่งในย่านเยาวราชต่างได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 กันถ้วนหน้า โดยเฉพาะช่วงแรกของการแพร่ระบาดที่ร้านค้าแต่ละรายไม่ทันได้เตรียมตัวกัน ร้านค้าเหล่านี้มีลักษณะในการตุนสินค้าไว้ในโกดังร้านของแต่ละร้านค้า เมื่อไม่สามารถขายได้จึงส่งผลให้ต้องพยายามที่จะระบายสินค้าของตนเองให้หมดโดยเร็วเนื่องจากสินค้าบางชนิดเป็นสินค้าที่มีวันหมดอายุ ร้านค้า

เหล่านี้จึงใช้วิธีการลดราคา เพื่อช่วยให้เกิดการขายสินค้าให้ได้มากขึ้น แจกสินค้าให้แก่ญาติ ๆ ของตน รวมถึงผู้ประกอบการร้านอาหารภายในพื้นที่ย่านเยาวราชเรียกได้ว่าเป็นการเกื้อหนุนกันในยามยาก จากการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติหายไปส่งผลให้ร้านค้าเหล่านี้ไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ ร้านที่ขายของแห่งส่งภัตตาคารก็ได้รับผลกระทบเพราะยอดสั่งซื้อที่น้อยลง จากการที่กลุ่มประชากรของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากนักท่องเที่ยวต่างชาติกลายมาเป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ รวมทั้งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมร้านค้าเหล่านี้จึงเกิดการปรับตัวโดยการสั่งสินค้ามาขายในร้านน้อยลง ไม่กักตุนสินค้าไว้จำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอต่อการขายในแต่ละวัน ใช้บริการเดลิเวอรี่รวมถึงการขายสินค้าออนไลน์เพื่อช่วยให้ร้านค้าสามารถดำเนินกิจการได้ต่อไป ภายหลังจากนักท่องเที่ยวเริ่มกลับมาแต่ก็ยังไม่ฟื้นฟูเต็มที่ร้านค้าเหล่านี้ก็เริ่มมีผู้ใช้บริการมากขึ้นจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม แม้จะไม่คึกคักเหมือนดังอดีตแต่ก็พอช่วยให้กิจการของแต่ละร้านสามารถอยู่รอดในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ได้

ผู้ประกอบการร้านทองคำ หนึ่งในธุรกิจที่ช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่ย่านเยาวราช เยาวราชที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นศูนย์กลางการค้าทองคำที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย การค้าทองหรือห้างทองเป็นธุรกิจที่โดดเด่นที่สุดของย่านเยาวราชเฉพาะแค่บนถนนเยาวราชนั้นก็มีย่านทองที่สามารถพบเห็นได้อย่างมากร้าน หากต้องการทองคำที่คุณภาพดีที่สุดก็ต้องมาซื้อทองที่เยาวราช การค้าทองในย่านเยาวราชนั้นไม่ได้เฉพาะโด่งดังไม่กี่ปีแต่ประวัติการค้าทองในย่านเยาวราชแห่งนี้มีมาอย่างยาวนานค่อย ๆ สั่งสมชื่อเสียง ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นที่โด่งดังไปทั่ว แม้กระทั่งชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยก็ยิ่งเข้ามาแวะซื้อจับจ่ายทองคำที่ได้ทั้งความบริสุทธิ์สูง งานฝีมือที่เนียบ ไม่เหมือนทองคำที่อื่น ๆ อาจเรียกได้ว่าการค้าทองในย่านเยาวราชนั้นเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญทางเศรษฐกิจของย่านเยาวราชที่ช่วยให้เกิดเงินหมุนเวียน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของย่านเยาวราชให้เกิดการพัฒนาได้ แม้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมาสถานการณ์โควิด - 19 ที่แพร่ระบาดในประเทศไทยและกรุงเทพมหานครส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวที่ชะงักลง เยาวราชย่านทองเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คึกคักตลอดทั้งวันก็กลับกลายเป็นย่านที่เงียบเหงาไร้ซึ่งผู้คนของการแพร่ระบาดโควิด - 19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวภายในประเทศไทยพังอย่างไม่เป็นท่าที่ไม่มีผู้ใดตั้งตัวที่จะรับมือได้อย่างทันท่วงที ห้างทองต่าง ๆ ในย่านเยาวราชยังคงสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ แม้ว่าการดำเนินธุรกิจในช่วงโควิด - 19 ในแต่ละวันจะมีความเงียบเหงาไม่คึกคักเช่นสมัยก่อน ร้านขายทองส่วนมากไม่สะดวกที่จะให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการสัมภาษณ์แต่ส่วนมากให้ข้อมูลเหมือนกันว่า ช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 เป็นช่วงที่คนส่วนใหญ่จะนำทองคำมาขายมากกว่าการจะมาซื้อทองคำ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านทองคำมีการให้ข้อมูลไว้ว่า

“...ส่วนมากลูกค้าที่เข้ามา ก็จะมาขายทองซะมากกว่าเข้ามาซื้อ บางร้านก็จะรับซื้อเฉพาะทองของร้านตัวเองทำให้การซื้อขายหรือราคาก็จะแตกต่างกันไปตามยี่ห้อของทอง พอช่วงที่

ระบาทหนัก ๆ ก็ปิดร้านไป 2 เดือน พอเปิดร้านมาอีกครั้งก็เจียบเหมือนเดิมไม่รู้จะทำยังไง แต่ก็เข้าใจ คนไม่ค่อยกล้าออกจากบ้านกันส่วนมากก็ออกมาซื้อกับข้าว ของกิน ของใช้ ช่วงนี้คนตกงานเยอะทำอะไรก็ต้องวางแผนให้ดี อย่างทองคำมันก็เป็นของฟุ่มเฟือย ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ลูกค้าก็คงจะไม่เข้าร้านหรอก...” (นามสมมติ ส, 2563: สัมภาษณ์)

“...ที่ร้านก็พอมีคนบ้างแต่เค้าก็เอาทองมาขายกันเยอะยิ่งตอนที่ปิดลือคดาวนั้นนะ ไม่ต้องได้ขายกันเลยลำบากมากขนาดเค้าแก่ที่ว่ารวย ๆ ยังปิดกิจการกันเพียบ ติดป้ายขายตึกกันเลย ต้องคนที่พอจะมีเงินทุนของเขาเองก็พอที่จะประคองให้ร้านเขาพอที่จะอยู่รอดได้ในช่วงแบบนี้...” (นามสมมติ พ, 2563: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านทองคำจึงสรุปได้ว่า ห้างทองต่าง ๆ หากดูจากภายนอกอาจจะดูเหมือนไม่ได้รับผลกระทบหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงมากนักแต่ห้างทองเองก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ด้วยเช่นกันจนทำให้เกิดการปรับตัวขึ้น สิ่งที่ห้างทองห้างต่าง ๆ ในย่านเยาวราชปรับตัวในช่วงสถานการณ์โควิด - 19 คือการขอให้ประชาชนเข้าแถวเป็นระเบียบ เว้นระยะห่าง และให้ทยอยเข้าร้านครั้งละไม่กี่คน เพื่อลดความแออัด และต้องสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งก่อนเข้าใช้บริการ ก่อนเข้าร้านก็มีการตรวจวัดอุณหภูมิ และใช้เจลแอลกอฮอล์ทำความสะอาดมือเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดและสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 การเข้ามาใช้บริการซื้อขายทองคำจะมากหรือน้อยเปลี่ยนแปลงสลับกันไป ตามราคาทองคำในท้องตลาด ณ ช่วงเวลานั้น ๆ ในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ผู้ค้าทองคำเกิดการรับซื้อทองมากกว่าการขายทองสาเหตุมาจากผู้คนที่ต้องการเงินสดจึงนำทองคำมาขายมากกว่า การจะซื้อทองกลับไป ทองคำกลายเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยจากสภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ประชาชนมีแนวโน้มประหยัดกันมากขึ้น การซื้อทองคำในย่านเยาวราชจึงลดน้อยลงไปมากกว่าแต่ก่อน กิจการการค้ามีความซบเซาลงบ้างไม่คึกคักมีกิจการบางกิจการต้องปิดตัวลงไปเนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงิน ห้างทองต่าง ๆ ในย่านเยาวราชก็ไม่สามารถขายทองได้ดังอดีตเนื่องจากส่วนมากจะมาขายทองมากกว่าซื้อ กิจการของร้านทองในย่านเยาวราชจึงสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้ หากเศรษฐกิจดีการซื้อขายทองคำก็จะเฟื่องฟู หากเศรษฐกิจแย่งก็จะมีแต่คนขายทองคำขาดคนซื้อตั้งสถานการณ์ที่พบเห็นได้ของการซื้อขายทองคำในปัจจุบันที่ย่านเยาวราชย่านค้าทองคำที่เปี่ยมไปด้วยชื่อเสียงและประวัติอันยาวนาน

5.3 สาเหตุการเดินทางมาย่านเยาวราชของนักท่องเที่ยวภายในประเทศในสภาวะการแพร่ระบาดของโควิด - 19

ในการทำวิจัยเรื่อง พัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช นักท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไปไม่ได้ถ้าหากไม่มีนักท่องเที่ยวก็自然不会เกิดการท่องเที่ยวเกิดขึ้น เมื่อไม่มีการท่องเที่ยวย่านเยาวราชก็คงเป็นเพียงย่านเมืองเก่าที่รอวันหมดอายุจากการพัฒนาของเมืองส่งผลให้ย่านเยาวราชพัฒนาบทบาทด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำเสนอวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ผ่านสถาปัตยกรรม ความเชื่อ อาหาร ภาษา ที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่ไหน ๆ ในโลก นักท่องเที่ยวจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาเยาวราชเป็นย่านการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังย่านเยาวราชไม่เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติก็เดินทางเพื่อเข้ามาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แฝงไปด้วยวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำย่านเยาวราชที่ยังคงพบเห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน

ภาพที่ 12 บริเวณถนนเยาวราชยามค่ำคืนที่รายล้อมไปด้วยนักท่องเที่ยวภายในประเทศของช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ช่วงแรก วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2563

จากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้จากการจำกัดการเดินทางเพื่อสกัดกั้นการแพร่เชื้อส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยอย่างหนักเยาวราชเองก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้

ผู้ประกอบการในย่านเยาวราชต้องหันมารองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศแทนนักท่องเที่ยวต่างประเทศปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและมีความหวังว่าสถานการณ์ต่าง ๆ จะดีขึ้นในอนาคตอันใกล้ ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูล สาเหตุของการมาเยือนย่านเยาวราชของนักท่องเที่ยวเพื่อทราบถึงความคิดเห็นโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านการแจกแบบสอบถามโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – Probability Random Sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 117 คน เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด โควิด – 19 ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการโดยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อสังเกตการณ์วันที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในรอบสัปดาห์ ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในเวลา 16.30 – 20.30 น. ที่ย่านเยาวราชจะแปรเปลี่ยนเป็นถนนคนเดิน จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมผลสรุปนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่ย่านเยาวราชในวันศุกร์และวันเสาร์มากที่สุดเนื่องด้วยเป็นวันสุดสัปดาห์การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจึงมีมาก เส้นทางที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้แก่บริเวณถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม ที่เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการมากที่สุด โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire Survey) เพื่อเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเป็นเวลาสองวัน ในวันศุกร์และวันเสาร์เวลา 16.30 – 20.30 น. และเลือกเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ยินดีตอบคำถามทุกคำถามในระยะเงื่อนไขข้างต้น โดยมีผู้ยินดีตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยจำนวนทั้งสิ้น 117 คน สามารถสรุปตารางดังต่อไปนี้

ภาพที่ 13 แสดง เพศ อายุ และรายได้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราช

เพศ (คน)	อายุ (ปี)					รายได้ (บาท)					รวมทั้งสิ้น 117 คน		
	อื่น ๆ	ต่ำกว่า 18 ปี	19 - 25 ปี	26 - 40 ปี	41 - 60 ปี	ต่ำกว่า 15,000	15,000 - 30,000	30,001- 45,000	45,001- 60,000	60,001- 75,000		มากกว่า 75,000	
ชาย	78	2	1	63	27	23	3	29	41	24	6	8	จำนวนคน
หญิง	66.7	1.7	0.9	53.8	21.3	19.7	2.6	24.8	35	20.5	5.1	6.8	ร้อยละ

จากตารางแสดงให้เห็นถึงเพศ อายุ และรายได้ของนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจากจำนวนทั้งหมด 117 คนที่ยินดีตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจสามารถสรุปได้ดังนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 มีจำนวนนักท่องเที่ยวหญิงเดินทางเข้ามา มากกว่านักท่องเที่ยวชายและนักท่องเที่ยวเพศอื่น ๆ

กลุ่มอายุที่เดินทางเข้ามามากที่สุดจะอยู่ระหว่าง 19 - 25 ปี รองลงมาจะเป็นวัยทำงานในช่วงอายุ 26 - 40 ปี และ 41 - 60 ปีตามลำดับจะสังเกตได้ว่านักท่องเที่ยวที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และอายุสูงกว่า 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยสาเหตุที่นั้นมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เดินทางมาน้อยเนื่องจากกลัวความปลอดภัย

ในส่วนของรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มากที่สุดจะอยู่ระหว่าง 15,001-30,000 และต่ำกว่า 15,000 แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของกลุ่มช่วงอายุกับรายได้ของนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วง

ตารางที่ 8 อาชีพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

อาชีพ						
นักเรียน/ นักศึกษา/ นักศึกษา บัณฑิตศึกษา	ครู/อาจารย์/ บุคลากรทางการ ศึกษา	ข้าราชการ	พนักงาน เอกชน	ธุรกิจ ส่วนตัว	ว่างงาน	รวมทั้งสิ้น 117 คน
27	2	21	37	27	3	จำนวนคน
23.1	1.7	17.9	31.6	23.1	2.6	ร้อยละ

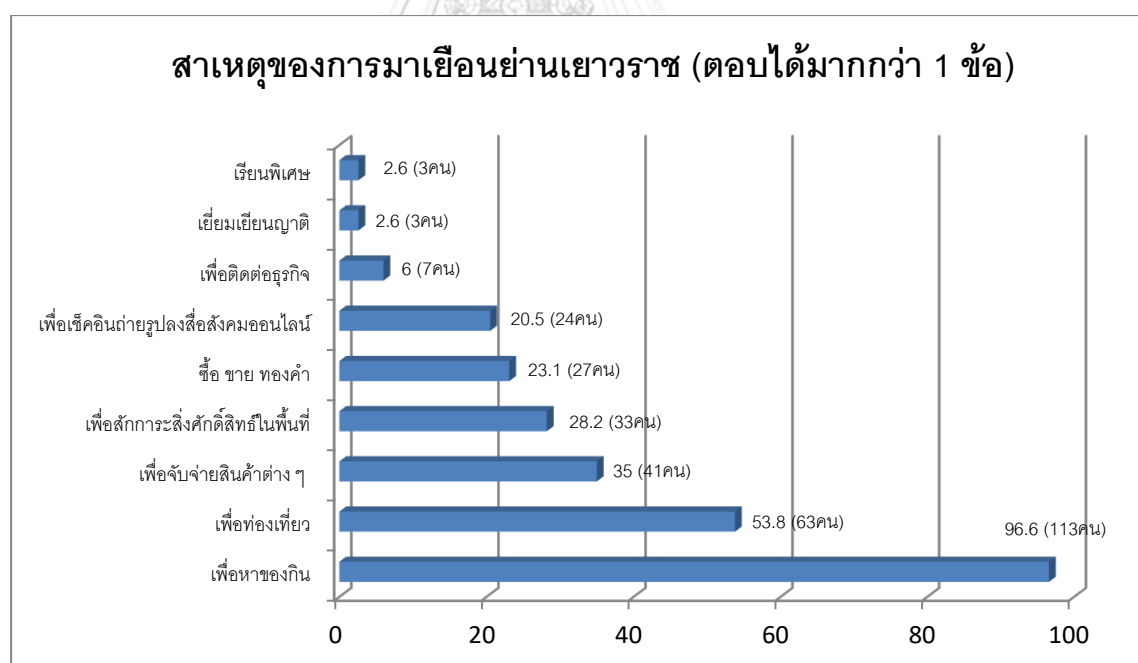
จากตารางแสดงให้เห็นถึงอาชีพของนักท่องเที่ยวแต่ละคนว่ามีการประกอบอาชีพอะไรบ้าง โดยกลุ่มอาชีพที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชมากที่สุดจะเป็นผู้ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน รองลงมาได้แก่ผู้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและนักเรียนนักศึกษาที่เท่ากัน ว่างงาน และบุคลากรทางการศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงระดับการศึกษาและจำนวนครั้งที่เคยมาเยือนเขาวราชของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเขาวราช

ระดับการศึกษา				ท่านเคยมาเยือนเขาวราชแล้วกี่ครั้ง				
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญา ตรี	ปริญญา โท	ปริญญา เอก	ครั้งแรก	1-5 ครั้ง	6-10 ครั้ง	มากกว่า 10 ครั้ง	รวมทั้งสิ้น 117 คน
7	94	12	4	6	41	21	49	จำนวนคน
6	80.3	10.3	3.4	5.1	35	17.9	41.9	ร้อยละ

จากตารางแสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาของผู้ที่มาท่องเที่ยวเขาวราช โดยนักท่องเที่ยวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ต่ำกว่าปริญญาตรี และ ปริญญาเอกตามลำดับ

ในส่วนของ การมาเยือนเขาวราชมีการมาเยือนมากกว่า 10 ครั้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มาเยือนจำนวน 1-5 ครั้ง มาเยือน 6-10 ครั้ง และมาเยือนเขาวราชครั้งแรกตามลำดับ

ภาพที่ 14 แสดงถึงสาเหตุของการมาเยือนเขาวราช

จากภาพแสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์การเดินทางมายังย่านเยาวราชของนักท่องเที่ยวภายในประเทศในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 จากภาพจะแสดงให้เห็นดังนี้

เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุดตามลำดับ

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อหาของกิน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 96.6

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว 63 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าต่าง ๆ 41 คน คิดเป็นร้อยละ 35

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ 33 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อซื้อของขวัญ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อเช็คอินถ่ายรูปลงสื่อสังคมออนไลน์ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อติดต่อธุรกิจ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6

เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อเยี่ยมเยียนญาติ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

เดินทางมายังย่านเยาวราชเพื่อเรียนพิเศษ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

จากภาพแสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์ของการเดินทางมายังย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยการท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก เป็นการเดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อหาของกิน, เดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว, และเดินทางมาย่านเยาวราชเพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าต่าง ๆ ตามลำดับ จากแผนภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม โดยสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของอาหารของย่านเยาวราชที่เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวในปัจจุบันเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเยาวราช และเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีวัฒนธรรมจีนเป็นจุดเด่น วิถีชีวิตที่ปฏิบัติสืบมาจากรุ่นสู่รุ่นสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมายาวนานของเยาวราชผ่านความเชื่อ ศาลเจ้า ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ นอกจากนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชยังช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจภายในพื้นที่ ไม่เฉพาะแต่เดินทางเข้ามาเพื่อบริโภค การเดินทางมายังย่านเยาวราชยังเป็นย่านที่มากไปด้วยการค้า มีการเดินทางมาเพื่อซื้อของขวัญต่าง ๆ จากจุดประสงค์การเดินทางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ย่านเยาวราชเป็นย่านเมืองเก่าที่มากไปด้วยวัฒนธรรมที่สำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดเป็นย่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผู้คนต่างหลั่งไหลเข้ามาย่านแห่งนี้ตามจุดประสงค์ต่าง ๆ ตามแผนภาพข้างต้นเป็นสิ่งยืนยันความสำคัญของย่านเยาวราชที่ไม่ใช่เฉพาะการท่องเที่ยว แต่เป็นย่านที่มากไปด้วยคุณค่าย่านหนึ่งในกรุงเทพมหานครอีกด้วย

5.3.1 การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชผ่านมุมมองของนักท่องเที่ยว

จากการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด – 19 การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชมีความแตกต่างจากอดีตที่พวกเขาเคยมาสามารถสรุปได้เป็นสองประเด็นดังนี้

ความหลากหลายของอาหาร - จากมุมมองของนักท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่าย่านเยาวราชมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่องของร้านอาหารที่มีมากขึ้น มีความหลากหลายของประเภทอาหารที่เพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันเมื่อเดินทางมายังย่านเยาวราชผู้ที่เดินทางมาสามารถเลือกประเภทของอาหารได้อย่างหลากหลายตั้งแต่ภัตตาคารชื่อดัง อาหารริมทางเลิศรส ไปจนถึงของหวานนานาชาติไม่เฉพาะแค่อาหารจีนเหมือนสมัยก่อน การที่มีร้านอาหารที่มากมายหลากหลายประเภทเป็นการช่วยสร้างให้เกิดการท่องเที่ยวทำให้การเดินทางมาย่านเยาวราชไม่รู้จักเบื่อส่งผลให้นักท่องเที่ยวส่วนมากมักจะเดินทางมายังย่านเยาวราชซ้ำอีกเรื่อย ๆ

ภาพที่ 15 สภาพการท่องเที่ยวในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด – 19
บริเวณถนนแปลงนาม วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2564

การเดินทาง - การพัฒนาของเมืองช่วยผลักดันให้การเข้าถึงพื้นที่ย่านเยาวราชได้สะดวกมากกว่าเดิมจากในอดีตหากจะเดินทางมายังย่านเยาวราชนั้นต้องวางแผนให้ดีเพราะเป็นย่านที่มีการจราจรติดขัดตลอดทั้งวันในช่วงเวลากลางวัน และช่วงเวลากลางคืน อีกทั้งจากการที่ย่านเยาวราชเป็นย่านเมืองเก่าการพัฒนาถนนหนทางจึงไม่สามารถทำไปได้มากกว่านี้ พื้นที่จอตลอดจึงมี

อย่างจำกัด การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลจึงเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ที่ต้องการเดินทางมายังย่านเยาวราช ในปัจจุบันการเดินทางมายังย่านเยาวราชมีความสะดวกสบายขึ้นจากการสร้างสถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) สถานีวัดมังกร ที่สร้างความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ได้ง่ายกว่าสมัยก่อน ทำให้การตัดสินใจที่จะเดินทางเข้ามาที่ย่านเยาวราชของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจากการมีรถไฟฟ้าใต้ดิน สถานีวัดมังกรเกิดขึ้น

5.4 อภิปรายผล

ย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีประวัติศาสตร์ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในย่านที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ในอดีตก่อนการถือกำเนิดย่านเยาวราชอย่างที่เรารู้จักกันทุกวันนี้ พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนที่อพยพมาจากประเทศจีนเพื่อมาทำงานแสวงหาโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ย่านนี้มีชื่อเรียกว่าสำเพ็ง จากการรวมกลุ่มกันของชาวจีนก่อตั้งเป็นย่านสำเพ็งและพัฒนามาเป็นเยาวราชในรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 จากการพัฒนาของเมือง (เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธน, 2530) นับตั้งแต่นั้นเยาวราชก็กลายเป็นพื้นที่เชิงเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครพร้อมทั้งยังเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีนอีกด้วย การรวมกลุ่มกันของชาวจีนนั้นได้นำวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาในประเทศไทย และได้เกิดการหลอมรวมกับวัฒนธรรมไทยจนเป็นต้นกำเนิดของชาวไทยเชื้อสายจีนขึ้นมา ส่งผลให้ย่านเยาวราชนั้นสามารถพบเห็นหลักฐานทางวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีนได้ทั่วไปในพื้นที่สังเกตได้จากการที่มีวัดไทย วัดจีน ศาลเจ้าจีนที่กระจายตัวกันไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดย่านเยาวราชที่สามารถสะท้อนให้เห็นประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาผ่านสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นผ่านวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช และผ่านอาหารการกินที่เป็นหนึ่งในสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราชต่างภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของพวกเขา (สุนัย จุลพงศธร, 2549) ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวจีนอพยพได้เริ่มก่อร่างสร้างธุรกิจกิจการต่าง ๆ ภายในย่านเยาวราชและมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่นส่งผลให้ย่านเยาวราชพัฒนาจากย่านที่อยู่อาศัยกลายมาเป็นย่านเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองของกรุงเทพมหานคร แต่ความรุ่งเรืองนั้นก็ไม่ได้คงอยู่ถาวรตลอดเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปกับย่านเยาวราชที่มีการใช้พื้นที่อย่างแน่นหนาส่งผลให้ย่านเยาวราชค่อย ๆ กลายเป็นย่านที่เสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่อย่างหนักและไม่มีการบำรุงรักษาที่ถูกที่ควรส่งผลให้ย่านเยาวราชได้รับความนิยมนลดน้อยถอยลงไปทีละนิด ๆ จากการที่เป็นย่านที่ใช้งานมาอย่างโชกโชนนอกจากนั้นการขยายตัวของเมืองเพื่อกระจายความเจริญยังส่งผลให้เกิดย่านธุรกิจย่านใหม่ผู้คนต่างพากันย้ายออกทำให้ไม่จำเป็นต้องเดินทางมายังย่านเยาวราชเหมือนสมัยก่อนย่านเยาวราชจึงกลายเป็นย่านเก่าที่ไกล้หมดความสำคัญจากการขยายตัวของเมืองตามยุคสมัย (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2542)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างไม่มีใครเตรียมตัว หนึ่งในกรณีปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้นคือการเน้นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยพลิกฟื้นสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศไทย การท่องเที่ยวจึงเข้ามามีบทบาทต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก (Lumsdon, 1999) จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมากไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Foster, 1985) ที่แตกต่างกันออกไปแต่ละภูมิภาคทำให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในทางแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในสมัยนั้น (Pike, 2008) เช่นเดียวกันกับย่านเยาวราชที่เป็นย่านที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีน ย่านที่มีวัฒนธรรมเชื้อสายจีนอย่างเข้มข้นก็ได้รับบทบาทใหม่บทบาทด้านการท่องเที่ยวที่ช่วยพลิกฟื้นสถานการณ์ภายในพื้นที่ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งทำให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร จากย่านเยาวราชชานเมืองเก่าที่ซบเซาเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่จากย่านเมืองเก่า ย่านที่อยู่อาศัยและย่านการค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนสู่การเปลี่ยนแปลงไปสู่พื้นที่ย่านการท่องเที่ยวเกิดขึ้น เมื่อพื้นที่ย่านเยาวราชพัฒนากลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวสิ่งที่ตามมานั้นคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (เกษมา ประจง, 2546) ภายในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อพัฒนาย่านเยาวราชให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่เป็นบทบาทใหม่ภายในพื้นที่ (ประมุข แก้วเนียม & Baker, 1986) โดยย่านเยาวราชมีการจัดงานเทศกาลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและผลักดันให้เกิดถนนคนเดินเป็นครั้งแรกในกรุงเทพฯ เยาวราชได้กลายเป็นถนนสายแห่งอาหารที่มีอาหารมากมายนานาประเภทตลอดทั้งถนนเยาวราช จากการท่องเที่ยวที่เข้ามามีบทบาทในย่านเยาวราชเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้ประกอบการจากภายนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนในย่านเยาวราชรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงผู้ประกอบการดั้งเดิมในพื้นที่ก็ได้หันมาพัฒนากิจการของตนให้มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นของย่านเยาวราช จากย่านเมืองเก่าที่ทรุดโทรมพัฒนาสู่ย่านการท่องเที่ยวที่มากไปด้วยสีสัน ย่านเยาวราชจึงพัฒนากลายเป็นย่านการท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายของการเดินทางของนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

แม้ว่าการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจะรุ่งเรืองช่วยพลิกฟื้นคืนเยาวราชอีกครั้งแต่ในต้นปี พ.ศ. 2563 ก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้นนั่นคือการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 ที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบกับภาวะหยุดนิ่งจากการจำกัดการเดินทาง การปิดประเทศเพื่อสกัดกั้นการแพร่ระบาดโรคโควิด - 19 นี้ ส่งผลให้การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเกิดการปรับตัว (Coleman, 1980) เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในย่านเยาวราช นอกจากนั้นยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ย่านเยาวราชได้รับผลกระทบอย่างหนักหน่วงผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชต่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ในครั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวในย่าน

เยาวราชจึงมีความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจของแต่ละร้านค้านั้นยังคงสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จากอดีตย่านเยาวราชส่วนมากผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวจะดำเนินธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเป็นหลักภายหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 จึงมีการปรับตัวเพื่อหันมารองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศแทน (สุชา จันทรธรม, 2543) เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำต้องปรับตัวตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบของการท่องเที่ยวภายใต้สภาวะการแพร่ระบาด โควิด - 19 จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจึงมีความพยายามปรับตัวตามสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อช่วยให้ธุรกิจของพวกเขาสามารถดำเนินต่อไปได้ทั้งการปิดร้านสาขา การเปิดบริการที่ปรับเปลี่ยนเวลา หรือแผนการดึงดูดต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาบริโภคในกิจการของพวกเขามากขึ้นแม้ว่าผู้ประกอบการแต่ละรายจะดำเนินธุรกิจอย่างยากลำบากภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดในครั้งนี้ แต่การแพร่ระบาดก็ช่วยสร้างให้ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวหันมาร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น แม้ว่าสภาพการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างกะทันหันจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการแต่ละรายเพื่อความอยู่รอดจึงเกิดการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ทุกฝ่ายต่างต้องเผชิญ

ในส่วนของการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านการแจกแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ย่านเยาวราชเยาวราชเกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยมีปัจจัยมาจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ที่ส่งผลให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2560) จากข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บผ่านแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่ยินดีตอบด้วยความสมัครใจจำนวน 117 คน และการใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมบริเวณถนนเยาวราช ถนนผดุงด้าว และถนนแปลงนาม นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ย่านเยาวราชส่วนมากเป็นผู้หญิงช่วงอายุ 19 - 25 ปี และวัยทำงานรองลงมา ส่วนผู้สูงอายุจะพบเห็นได้น้อยเนื่องจากช่วงเวลาที่เปลี่ยนไปการเปลี่ยนแปลงย่อมเปลี่ยนตามกระแสสังคม โดยปกติผู้สูงอายุจะมีทัศนคติกับย่านเยาวราชในมุมมองที่แตกต่างกับวัยรุ่นหรือวัยทำงาน เช่น เรื่องอาหารการกินที่ปัจจุบันจะพบเห็นว่ามีเปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายมากขึ้น รสชาติของอาหารมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลานั้น ๆ ทำให้เกิดรับรู้ที่แตกต่างของช่วงวัยและย่านเยาวราชดั้งเดิมที่มีมาในอดีตก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงของเยาวราชจากการเข้ามาของการท่องเที่ยวทำให้เยาวราชไม่ใช่ที่คุ้นเคยของพวกเขาเหมือนอดีตเก่าไปใหม่มาตากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและพัฒนาการของเมือง ในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด - 19 เนื่องจากมีความเสี่ยงของการแพร่ระบาดผู้คนที่เดินทางมาย่านเยาวราชจึงพบเห็นได้บางตาลงเนื่องจากนักท่องเที่ยวเหลือเพียงแต่นักท่องเที่ยวในประเทศ และการเดินทางที่มีข้อจำกัด

มากขึ้น อีกทั้งมาตรการการป้องกันของทางภาครัฐทางผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจึงมีข้อจำกัดในการให้บริการที่มากขึ้นเช่นกัน การท่องเที่ยวในยุคของการแพร่ระบาด โควิด - 19 จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินไปด้วยความยากลำบากทั้งต่อตัวนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวถึงอย่างนั้นก็ไม่ใช่ว่าการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจะยุติลง ผู้ประกอบการต่าง ๆ ยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้ความสอดคล้องกับการปฏิบัติตามมาตรการรักษาระยะห่างจากการแพร่ระบาดโควิด - 19 การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชยังดำเนินต่อไปแม้จะเงียบเหงาไม่เหมือนปกติ ปัจจัยที่เป็นตัวตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชนั้นมีด้วยกันสองประเด็นได้แก่ ความหลากหลายของอาหาร และการเดินทางที่สะดวกสบายขึ้นจากการพัฒนาของเมือง สองปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 และยังคงสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไปได้ แม้ว่าการท่องเที่ยวซบเซาลงแต่วิถีการท่องเที่ยว ผู้คนในย่านเยาวราชก็ยังคงดำเนินต่อไปรอดต้อนรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ การวิจัยขั้นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนาม (Fieldwork Research) ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลวิจัยสองลักษณะได้แก่การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เสร็จแล้วจึงต่อด้วยการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) งานวิจัยฉบับนี้เน้นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และนำข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณมาสนับสนุนงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจาก 1) การดำเนินการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 13 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) ร่วมกับการทำแผนที่เดินดิน (Geo - Social Mapping) 2) การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - Probability Random Sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 117 คน เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด โควิด - 19 ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการโดยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อสังเกตการณ์วันที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในเวลา 16.30 - 20.30 น. ที่ย่านเยาวราชจะแปรเปลี่ยนเป็นถนนคนเดิน ผลสรุปนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่ย่านเยาวราชในวันศุกร์และวันเสาร์มากที่สุด เส้นทางที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้แก่บริเวณถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยเปล่งนาม ที่เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการมากที่สุด โดยใช้วิธี การแจกแบบสอบถาม (Questionnaire Survey) เพื่อเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเป็นเวลาสองวัน ในวันศุกร์และวันเสาร์ เวลา 16.30 - 20.30 น. และเลือกเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ยินดีตอบคำถามทุกคำถามในระยะเฝ้าระวังขั้นต้น โดยมีผู้ยินดีตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยจำนวนทั้งสิ้น 117 คน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราชสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

การพัฒนาของเมืองกับบทบาทด้านการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช ชุมชนเยาวราชเป็นชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่ใหญ่ที่สุดและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทยต้นกำเนิดของการตั้งถิ่นฐานชาวจีนนับย้อนไปตั้งแต่สมัยก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ความไม่สงบภายในประเทศของจีนแผ่นดินใหญ่ส่งผลให้ชาวจีนในสมัยนั้นต้องย้ายถิ่นฐานมาแสวงหาโชคในแผ่นดินอื่น หนึ่งในจุดหมายของการอพยพของชาวจีนนั้นได้แก่ประเทศไทย ในสมัยนั้นประเทศไทยเองก็เปิดรับการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนเข้ามา เมื่อการอพยพย้ายเข้ามามากขึ้นชาวจีนโพ้นทะเลจึงได้มีการรวมกลุ่มทางสังคม ก่อกำเนิดเป็นชุมชนชาวจีนแห่งแรกของประเทศไทยในชื่อ สำเพ็ง ย่านสำเพ็งกลายเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีนโพ้นทะเลในกรุงเทพมหานคร มีการนำขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อคำสอนตามความเชื่อลัทธิเต๋า ขงจื้อเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย และเกิดการหลอมรวมผสมผสานทางวัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมไทยอย่างกลมกลืน การผสมผสานทางวัฒนธรรมนี้เป็นต้นกำเนิดของชาวไทยเชื้อสายจีนสืบเชื้อสายมาจวบจนถึงปัจจุบัน ย่านสำเพ็งนอกจากจะเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนแห่งแรกในกรุงเทพมหานครแล้วนั้น ย่านสำเพ็งในอดีตยังมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างมากของกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นศูนย์กลางทางการค้าที่มากด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย การตัดถนนเส้นใหม่กลายเป็นถนนเยาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ยิ่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของย่านแห่งนี้เพิ่มขึ้น ย่านเยาวราชเป็นย่านแรก ๆ ของกรุงเทพฯ ที่ได้รับการพัฒนา เป็นย่านแห่งแรกที่มีตึกสูงของประเทศไทย ย่านเยาวราชจึงมีบทบาทเป็นย่านการค้า ย่านเศรษฐกิจ ย่านที่อยู่อาศัยที่สำคัญของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน จากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และการพัฒนาการของเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กรุงเทพมหานครเกิดการขยายตัวของเมืองขึ้น การกระจายความเจริญสู่ที่ต่าง ๆ ภายในกรุงเทพมหานครจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เยาวราชย่านที่เคยเป็นหนึ่งในย่านเศรษฐกิจที่สำคัญกลับถูกกลดทอนลงไปเหลือไว้เพียงความเสื่อมโทรมของเมืองเก่าที่ไม่ได้รับดูแลให้ถูกจุด ด้วยกาลเวลาที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดย่านเศรษฐกิจเกิดการกระจายตัวอยู่ทั่วกรุงเทพมหานครจากการขยายตัวของเมือง ย่านเยาวราชจึงกลายเป็นย่านที่เสื่อมโทรมลงไปทุก ๆ วัน จนในช่วงปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับความเสียหายอย่างหนัก ทางภาครัฐจึงหาแนวทางในการแก้ปัญหา และได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นมีชื่อว่า “Amazing Thailand” ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศไทยเพื่อแสดงให้เห็นถึง ความมหัศจรรย์ของประเทศไทยในแต่ละภูมิภาคที่มากขึ้นไปด้วยวัฒนธรรมที่

สวยงาม เนื่องจากประเทศไทยเรามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เพียงพออยู่แล้ว การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจหลังจากนั้นเพียง 2 ปี นโยบายนี้ก็ประสบผลสำเร็จอย่างคาดไม่ถึง นโยบายนี้ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี จากการดำเนินนโยบาย อะเมซิง ไทยแลนด์

ต่อมา สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์จึงได้จัดโครงการ “Amazing Chinatown Yaowarat” เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์จึงได้มีการจัดงานนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของย่านเยาวราช จากการที่ย่านเยาวราชเป็นย่านเมืองเก่า มีประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเอกลักษณ์ การส่งเสริมให้ย่านเยาวราชเป็นย่านการท่องเที่ยวจึงไม่ใช่เรื่องยากเนื่องจากย่านเยาวราชมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนย่านเยาวราชเป็นชุมชนที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมด้วยกันสามด้านได้แก่คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิถีชีวิต และคุณค่าด้านสถาปัตยกรรม คุณค่าทั้งสามด้านนี้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชมีคุณสมบัติเป็นย่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช จึงมีการผลักดันให้เกิดเป็นถนนคนเดินเยาวราชเกิดขึ้นตลอดถนนเยาวราชริมสองฟากฝั่งที่เต็มไปด้วยบรรดาร้านอาหารต่าง ๆ มากมาย เยาวราชจึงได้รับชื่อถนนแห่งอาหารมากที่สุด และกลายเป็นหนึ่งในจุดเด่นการท่องเที่ยวของย่านเยาวราชที่เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว สัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนภายในพื้นที่ เรียนรู้ซึ่งวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นพัฒนาการกลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชจนกระทั่งปัจจุบัน สิ่งหนึ่งที่เป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับย่านเยาวราชนั้นได้แก่การจัดสร้างซุ้มประตูเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ในหลวงรัชกาลที่ 9 สร้างขึ้นแทนวงเวียนโอเดียนที่เป็นวงเวียนตั้งอยู่บริเวณหน้าโรงพยาบาลนครโอเดียนในอดีต ซุ้มประตูเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ดำเนินการสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 เพื่อเป็นจุดหมายสำหรับผู้มาเยือนย่านเยาวราชเปรียบเสมือนเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวของย่านเยาวราช นอกจากนี้ในเทศกาลตรุษจีนของทุก ๆ ปี สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ และการเสด็จพระราชดำเนินเยือนของพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์เพื่อเป็นประธานพิธีในการเปิดเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลกินเจ นั้นเป็นการตอกย้ำ และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของย่านเยาวราชที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวของย่านเยาวราชได้เป็นอย่างดี พัฒนาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชจึงเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และย่านเยาวราชได้กลายเป็นหนึ่งในจุดหมายสำคัญของการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เมื่อมาเยือนกรุงเทพมหานครต้องไปย่านเยาวราชให้ได้ ซึ่งย่านเยาวราชก็จะมอบประสบการณ์ที่ยากจะลืมเลือนให้แก่นักท่องเที่ยวจนนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาย่านเยาวราชอยู่เรื่อย ๆ เมื่อมีโอกาสมาท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร จุดเด่นของการ

ท่องเที่ยวของย่านเยาวราชในปัจจุบันมีด้วยกันสี่ด้านได้แก่ 1) เยาวราชถนนสายทองคำ 2) เยาวราชย่านตลาดเก่าแก่ของกรุงเทพมหานคร 3) เยาวราชแหล่งวัฒนธรรมประเพณีไทยเชื้อสายจีน และ 4) เยาวราชแหล่งรวมอาหารเลิศรส ทั้งสี่ด้านนี้เป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชที่ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชพัฒนาจากย่านเมืองเก่ากลับมาเป็นย่านการท่องเที่ยว และย่านเศรษฐกิจที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเป็นย่านการท่องเที่ยวที่มากไปด้วยวัฒนธรรมเมื่อได้มาเยือนสักครั้งก็จะตกหลุมรักย่านเยาวราชย่านเมืองเก่าที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นประสบการณ์ที่อยากจะลืม

2. เพื่อศึกษาการปรับตัวในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ในย่านเยาวราช

การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวย่านเยาวราชในสภาวะการแพร่ระบาดโควิด - 19 การท่องเที่ยวย่านเยาวราชในทุก ๆ ปีจะมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเพื่อจะสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง จนกระทั่งเมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ที่ทุกคนไม่สามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ครั้งนี้ได้อย่างทันที่ที่เยาวราชก็เป็นหนึ่งสถานที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และกลุ่มนักท่องเที่ยวขึ้น การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้เนื่องจากมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดที่มีการปิดประเทศห้ามมีการเดินทางระหว่างประเทศ การเดินทางเข้าประเทศไทยจึงมีข้อจำกัดที่มากขึ้น กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเยาวราชจึงเหลือเพียงนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ผลที่ตามมาคือผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนราคาให้ถูกลงเพื่อนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการบริการได้ง่ายขึ้น การปรับเปลี่ยนเวลาการให้บริการที่ลดลงจากสถานการณ์ปกติที่สอดคล้องกับทางมาตรการของทางภาครัฐที่กำหนดขึ้น หรือมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคมและจำกัดจำนวนบุคคลการให้บริการเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ภายในสถานประกอบการ การปรับลดหรือปิดกิจการบางประเภทชั่วคราวนั้นก็เพื่อประหยัดต้นทุนลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการ อีกทั้งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ การใช้บริการขนส่งเดลิเวอรี่ หรือสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามาเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถปรับระดับประครองธุรกิจของตนได้ในสภาวะวิกฤตการณ์เช่นนี้อีกทั้งยังสามารถดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทดแทนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ขาดหายไป เช่นเดียวกันจากการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ผ่านการแจก

แบบสอบถามโดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่สมัครใจในการตอบคำถามจำนวน 117 คน นักท่องเที่ยวภายในประเทศยังคงเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราชแต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีความระมัดระวังมากขึ้น การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของทางภาครัฐที่เคร่งครัด สาเหตุการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้แก่การเดินทางเพื่อมาหาของกินที่มีความหลากหลายในย่านเยาวราช และการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งการไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การถ่ายรูปตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งปลูกสร้างเฉพาะของย่านเยาวราช ล้วนแล้วแต่เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นของย่านเยาวราช เป็นจุดดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นเป็นเสน่ห์เฉพาะตัวของย่านเยาวราชที่ไม่เหมือนสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ย่านเยาวราชเองก็เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแม้ภายใต้การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสามารถดำเนินไปได้ตามปกติ แต่ผู้ประกอบการเองรวมถึงนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เหลือนอยู่ก็มีความพยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น และพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อให้การท่องเที่ยวยังคงสามารถดำเนินต่อไปได้ในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ครั้งนี้

6.2 ข้อจำกัดทางการศึกษา

1. จากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้การเก็บข้อมูลของผู้วิจัยมีความล่าช้าลงจากมาตรการการล็อกดาวน์ของทางภาครัฐ
2. ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ในย่านเยาวราชไม่กล้าให้ข้อมูลในบางส่วนเนื่องจากเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนอาจกระทบต่อธุรกิจที่ดำเนินอยู่
3. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชมีผู้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในจำนวนที่น้อยเนื่องจากจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19

6.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราช พบว่าการท่องเที่ยวย่านเยาวราชเป็นการท่องเที่ยวจากการที่ในอดีตย่านเยาวราชเป็นย่านที่อยู่อาศัย ย่านการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ว่าความสำคัญของย่านเยาวราชนี้จะลดหลั่นกันไปตามการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยกับการพัฒนาของเมืองที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของย่านเยาวราช แต่ย่านเยาวราชก็ยังคงสามารถอยู่รอดมาได้ และมีการปรับตัวให้เข้า

กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปดังเช่นการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่บทบาทด้านการท่องเที่ยวของเยาวราชที่ช่วยให้ย่านเยาวราชกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง แม้จะเกิดสิ่งที่ไม่คาดฝันไว้จากการแพร่ระบาดของโควิด – 19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเกิดภาวะชะงัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวต้องปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอดตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของพื้นที่ เพื่อให้การท่องเที่ยวย่านเยาวราชยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ การปรับตัวจึงเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวย่านเยาวราชในทุกธุรกิจที่มีความพยายามในการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยคาดหวังว่าข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาในประเด็นเดียวกับที่ผู้วิจัยศึกษา หรือเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในลักษณะนี้ต่อไปในอนาคต

6.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการส่งเสริมช่องทางการค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อช่วยส่งเสริมการขายในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 เพื่อช่วยให้ธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในย่านเยาวราชเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นผ่านการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์
2. สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ควรมีการกำหนดส่งเสริมพัฒนาคุณภาพพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่การท่องเที่ยวย่านเยาวราชมีประสิทธิภาพมากขึ้น และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

6.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อผู้อยู่อาศัยในย่านเยาวราช เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวที่กระทบต่อชุมชนย่านเยาวราช
2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทย เพื่อทราบถึงการรับรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของย่านเยาวราช

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). จำนวนและรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติ รายเดือน ปี 2558-2563P. สืบค้นจาก https://mots.go.th/more_news_new.php?cid=625
- กษมา ประจง. (2546). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2545). ประชากรกับการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2536). การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนาธิป แห่งกระโทก และคณะ. (2558). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราช. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2542). เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาหลักและทฤษฎีพัฒนศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณกฤษพงษ์ เตือนดาว. (2547). ผลกระทบของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมในจังหวัดแพร่ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดำรงค์ ฐานดี. (2532). รัฐกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยพีอาร์.เน็ต. (2540). กทม. จัดงาน "อะเมซิ่ง ไซนาทาวน์ เยาวราช". สืบค้นจาก <https://www.ryt9.com/s/prg/183381>
- ธรรมนิติ. (2563). เถื่อนใหม่แบ่งกิจการ SMEs. สืบค้นจาก <https://www.dharmniti.co.th/business-smes/>
- ปกรณ์ เมฆแสงสวย. (2548). การประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการศึกษาผล กระทบจากการขยายตัวของเมืองต่อปัญหาขยะในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภาวดี เผ่าทองจีน. (2538). ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินจังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประมุข แก้วเนียม, & Baker, I. (1986). *Manual of coastal development planning and*

management for Thailand. Bangkok: Environmental and Resources Research Division, Thailand Institute of Scientific and Technological Research.

พินนภัทร์ พันทนา. (2555). *ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่าคา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์, พิษณุโลก.

รพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2545). *การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

วรชัย โจรนพรทิพย์. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2560). *ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยเพื่อการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สาวิตรี ทัพพะสุต. (2527). *ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2398-2453* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์. (2562). *แผนปฏิบัติงานราชการประจำปี พ.ศ. 2562 สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์*. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000072/pdf1/photo2/2562.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2535*. *ราชกิจจานุเบกษา*, 127(69 ก).

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2553). *รายงานประจำปี 2552 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สุชา จันทร์เอม. (2543). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุนัย จุลพงศธร. (2549). *การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมกับแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนทางเลือก “เพื่อความยั่งยืน”*: กรณีศึกษาโรงสีชุมชน. *รัฐสภาสาร*, 54(2), 118-143.

สุริชัย หวันแก้ว. (2538). *สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุริชัย หวันแก้ว และคณะ. (2547). สังคมและวัฒนธรรม. ใน *การเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรม*.
กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัย
แห่งชาติ.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย และฤทธิชัย เตชะมัทธนันท์. (2559). เทศกาลตรุษจีนเยาวราช: ภูมิหลังและ
พัฒนาการ. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 14(1), 35-44.
- อนุชา คำมุงคน. (2552). *ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อจินตภาพเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัย ขอนแก่น,
ขอนแก่น.
- เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธน. (2530). *เอกสารประกอบการสอน วิชาการวิเคราะห์ระบบ ชุมชนและผังเมือง*.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Coleman, J. C. (1980). *Abnormal psychology and modern life* (6th ed.). Scott: Foresman.
- Foster, D. (1985). *Travel and tourism management*. New York, NY: Macmillan.
- Hirsch, W. Z. (1973). *Urban economic analysis*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Koster, E. H. (1996). Science culture and cultural tourism. In Mike Robinson, Nigel Evans,
& Paul Callaghan (Eds.), *Tourism and cultural change: Tourism and culture
towards the 21st century* (pp. 227-238). Sunderland: The Center for Travel and
Tourism and Business Education.
- Lumsdon, L. (1999). *Motivation and personality* (11th ed.). Bangkok: Expernet Book.
- McIntosh, R. W., & Gupta, S. (1980). *Tourism: Principles, practices, philosophies*
(3rd ed.). Columbus, OH: Grid.
- Mill, R. C., & Morrison, A. M. (1985). *The tourism system: An introductory text*. New York,
NY: Prentice-Hall International.
- Pike, S. D. (2008). *Destination marketing: An integrated marketing communication
approach*. Burlington, MA: Butterworth-Heinemann.
- Rostow, W. W. (1959). The Stages of economic growth. *The Economic History Review*,
12(1), 1-16. doi:10.1111/j.1468-0289.1959.tb01829.x
- UNESCO. (2006). Tourism, culture and sustainable development. Retrieved from
[http://whc.unesco.org/sustainabletourismtoolkit/sites/default/files/2.%20UNESCO%20%282006%29%20Tourism%2C%20Culture%20and%20Sustainable%20Dev
elopment.pdf](http://whc.unesco.org/sustainabletourismtoolkit/sites/default/files/2.%20UNESCO%20%282006%29%20Tourism%2C%20Culture%20and%20Sustainable%20Development.pdf)
- United Nations. (1984). *Governing Council of the United Nations Development*

Programme: Report on the organizational meeting for 1984 and the 31st session. New York, NY: Author.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ทัศนียะ เต็มสุริยวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	19 กันยายน 2538
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์และการสื่อสาร กลุ่มวิชาทรัพยากรมนุษย์นานาชาติ (หลักสูตรนานาชาติ) วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา
ที่อยู่ปัจจุบัน	43 หมู่บ้านนักกีฬาแหลมทอง 2 แขวงทับช้าง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร 10240

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY